

6 tracts by Maier
last one stained at end

L18.

VULNERATUR NON VINCITUR

82 MAIER (MICHAEL) De Circulo Physico Quadrato: hoc est, Auro, *Oppenheim*, 1616; Viatorium, hoc est, De montibus planetarum septem seu metallorum, *title within engraved border, plates, ib.* 1618; Symbola Aureae Mensae Duodecim Nationum, *title within engraved border, portrait and plates, date altered with a pen, Frankfort*, 1617; Jocus Severus, *vignette on title, ib.* 1617; Norton (Thomas) and others. Tripus Aureus, hoc est, Tres Tractatus Chymici, *plates, a few leaves water-stained, ib.* 1618; ALL FIRST EDITIONS, in 1 vol., half calf 4/0.

Exam. n. fucorum
1617

Exlibris Bibliothecæ Domesticæ
GEORGE OAKLEY FISHER

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

<http://www.archive.org/details/majerivatoriumh00maie>

Hault (abbl.) 815

Book 7 106
" " 107
" " 108

constat 5 4 72

MICHAELIS MAJERI
VIATORIUM,

hoc est;

DE MONTIBVS PLANETARVM
septem seu Metallorum;

TRACTATUS tam utilis, quàm perspicuus,
quo, ut Indice Mercuriali in triviis, vel
Ariadnèo filo in Labyrintho, seu Cyno-
surâ in Oceano Chymicorum errorum
immenso, quilibet rationalis, veritatis a-
mans, ad illum, qui in montibus sese ab-
didit DE Rubea-petra Alexicacum, o-
mnibus Medicis desideratum, investi-
gandum, uti poterit.

OPPENHEIMII

Ex typographia HIERONYMI GALLERI,
Sumptibus JOH. THEODORI de BRY.

M DC XVIII.

EPIGRAMMA A U T H O R I S.

TH E S E U S Pyrihoum sub Tartara dira secutus
 Cautior ad superos rettulit inde pedem:
 At comes infœlix L A P I D I remoratus adhaesit,
 Herculeæ nec vim sensit, ut ille, manûs.
 Ipse quoque Ægides Labyrinthi ambagibus errans
 Sollicitat filum, Dux Ariadna, tuum:
 Cujus ope evasit cavea discriminis experts,
 In patriam fallax atque relegit iter.
 Si tu, qui chymicos intrâsti fortè labores,
 Hunc, at Pyrihoum non, imitare ducem.
 Herculis auxilium tibi vix promitto, sed à me,
 Si fueris Theseus, Hæc Ariadna datur.
 Inde quod ambiguis ingressibus ultrò sequaris,
 Expete, & invento tramite liber eris.
 Prima viam ratio notet, Experientia quam mox
 Edoceat, manuum continuusque labor.
 Naturæ lustranda sacræ cunabula cures,
 Nec faller dubiis pagina scripta dolis.

ILLUSTRISSIMO ET SERENISSIMO
DOMINO, DOMINO

CHRISTIANO

PRINCIPI ANHALTINO,
COMITI IN ASCANIA, DOMINO
IN ZERBESTO ET BERNEBURGO, &c. Superioris
Palatinatus Produci & Gubernatori, Heroi Armis
& Artibus Orbisnotissimo, Domino suo
clementissimo D. D. D.

MICHAEL MAJERUS C. P. Med. D.

ESI, Princeps Illustrissime, hactenus per tot (dum chymicis præter Medicinam, in sudo laboribus) annorum spatium, nihil edere in publicum constituerim, tum quia intelligam tot tamq; varios in hac materia Authores indices prodire, tum quia triumphum ante victoriam canere mihi præposterum videatur, nihilominus nonnulla nunc tandem opuscula, quæ ab experientia & observatione diutina jam pridem apud me concepi, uti minus dubia, potissimum ad

commodum aliorum & utilitatem haud exiguam spectantia, cum Ars longa, vita brevis, iudicium difficile; Experimentum autem periculofum, revera tam ratione Chymiaë, quàm Medicinæ, dicitur, edere non intermisi; ex quibus cum TRACTATUS hic de MONTIBUS Planetarum septem, hoc est, terrestrium seu metallorû mineris & substâtiis ex montibus petitis, non minus utilis, quàm desideratus quam plurimis existeret, eum Celsit. Tuæ, grati animi causâ, haud immemor ab ea in me tantæ beneficentiæ olim effusæ, dedicare & offerre non dubitavi, non quasi Celsit. Tuam per se perspicacissimam hisce instruerem, sed ut aliis minùs exercitatis sub ejus patrocinio quasi Ariadnam quandam Chymicam, cujus filii ductu ex erroribus incredibilibus tuti evaderent, suppeditarem & relinquerem; quod descriptionis genus, cum & novum & veracissimû sit, nisi me manus, oculi & Vulcanus fallant unà cum ratione experimentalis & experimento rationali, non est ambiguum, quin Celsit. Tuæ, cui antehac mea qualiacunque à sincera tamen mente profecta placuerint, pergratum & acceptum futurû sit, quam Deo Opt. Max. unà cum dilectissima conjugè, liberisq; Principib. commendo. Dabam Francof. ad Moen. 1618. Mense 7bri.

P R Æ F A T I O

A D L E C T O R E M.

PUD antiquos, Candide Lector, pulcherrima allegoria extat, quam Ovidius lib. 2. *Metamorph.* venustè describit, hujus argumenti: Cum Apollo regis Admeti armenta pasceret, Mercurius boves quasdam, quæ longius processerant, furto abactas, in sylva occultavit, Battoque curpam aquarum custodi, à quo uno visus fuerat, mandavit, ne cuidam illud furtum indicaret, quod ut libentius faceret, Vaccam ei dono dedit: Mercurius verò abiens, ut hominis experiretur fidem, sumptâ aliâ formâ paulò post ad eum redit, rogans an Vaccas quasdam illuc transeuntes vidisset, pollicitusque, si indicaret, Vaccam cum tauro daturum: Battus itaque spe muneris corruptus;

Montibus, inquit, erāt, & erāt sub montibus illis; Indicans, ubi pascerentur; ob quam perfidiam Mercurius eum in lapidem, qui in triviis, ut Index, positus habetur, commutavit. Quid verò per boves antiqui, imò per ipsum

Mercurium & Apollinem, intellexerint, alibi à nobis (utpote, Hieroglyphicis Ægyptio-Græcis) sat abundè explicatum est: Hic per boves Apollinis, ut & ibi, materiam Philosophicam accipimus, quæ quo monte à Mercurio abscondita sit, permulti in Chymicis occupati jam pridem scire exoptarunt: Alii quæsi verunt in diversis locis, ut agris, hortis, pratis, campis, fluviiis, rivis, fontibus & Vallibus, (hoc est, seu Vegetabilium, seu animabum, seu mineralium) at neutiquam invenerunt, etiamsi per totum vitæ tempus in id incubuerint: Haud rarus, instar Virgiliani illius Corydonis, Alexin formosissimum indagantis,

*Montibus & sylvis studio jactavit inani,
vel Narcissum frustra insecutus est, ut Echo nympha, quæ dum ad omnium Voces respondit, sperans jam se optato amore potituram, in invia & maciem corporis redacta, spem cum substantia amisit, nihilque nisi cassam sine corpore VOCEM retinuit. Quamplurimi, dum se pro amore patriæ (ut olim Atheniensium juvenes) ad conflictandum cum Minotauro (materia philosophica) obtulerunt, præter præsentanea pericula ipsis à monstro impendentia, in Labyrinthos inextricabiles inciderunt; quorum, ut ratio nominis & instituti melius agnoscat, vetustis seculis quatuor fuisse perhibentur, Ægyptius, Creticus, Lemnius & Italicus, atque ex istis priores duo maximè celeberrimi, à variis scriptoribus memorati. De Cretico ita Virgil. lib. 5. Æn.*

Ut quondam Cretâ fertur Labyrinthus in alta
 Parietibus textum cœcis iter, ancipitemq;
 Mille viis habuisse dolum, qua signa sequendi
 Falleret indeprênsus & irremediabilis error.

Hic, veluti carcer, inclusus detinuit captivos, qui nihil passi sunt incommodi, nisi quòd viarum perplexitate decepti illinc evadere non potuerint: Magnificis sanè operibus, tempore longo, labore inenarrabili Ægyptius à Miride rege, Creticus à Minoë, Dædalo operario, extructi narrantur, non aliam ob causam, nisi ut divitias abundantissimas suorum authorum posteritati unà cum eorum perpetua memoria testatas facerent. Ad hunc modum in philosophia naturali Labyrinthus perplexissimus à diversis authoribus fundatus & eductus animadvertitur, in quem, quicumque incidant, vix unquam aut rarissimè inde se recipere poterunt; Chymicos intelligo libros, quibus intricati vix millesimi sese extricare solent, ita ut de exitu vero & indubitato certi sint. Quotusquisque enim ex tot scribentium numero aliud attestatus est, quàm ut se arcani Philosophi non ignarum declararet, ac interim sequentem sua vestigia involveret, injectisque remoris detineret. Quis non araneum suis texturis & reticulis imitatus, qui quoties muscam in ea incidisse videt, accurrens, magis illam implicat, ne evadat, tantum abest, quod liberet? Rarissimus Atheniensium morè in his laudabilem sequitur, apud quos pro scelere habetur,

batur, erranti non monstrasse viam, pro sacrilegio, ab ea magis abduxisse: Unde illi ipsi Chymie authores protestantur, quod qui librorum medio ad artis veritatem desideret, vix unquam ad eam perventurus sit, nempe propter librorum ambages & errores inextricabiles, ad quos declinandos aut evitandos, nemo primum à fronte discretus sit, nisi fortè experientia longi temporis indefessa & incessabilis ipsum post immensos labores exhaustos & sumptus interpositos haud exiguos circumspectum reddat & erudiat, eique NATURE gremium aperiat & ostendat, ex imperscrutabili Dei consilio: Et si verò causa eorum obscuritatis sint valdè probabiles, ne scilicet indignus omnino ad verticem collis secretissimi, nec dignus, nisi post multas vexationes prævias, ascendat, tamen hæ non sufficiunt ad omnem veritatem tenebris & erroribus etiam prædocilibus artis filiis involvendam & obscurandam; quibus ut remedium aliquod accommodatius inveniatur, ego, qui in Labyrintho hoc ipso diutius detentus fuerim, non ignorans, quo desiderio sperato & successu singula incepta & finita sint, quidve sub quibus montibus quæri aut reperiri possit, constitui MONTES omnes planetarum perreptare, pervestigare, ascendere, inque eorum mineras singulas profundissimè descendere, omnibusque ratione præditis ob oculos ponere, quid ex quibus & quomodo elici aut haberi possit, ne & ipsi, nisi omnino sint increduli aut omnium rerum rudes,

des, eandem glaciem perfringere, aut errores errare opus habeant. Qui sanè tractatus non (velut nauta ex tabula) otiosâ speculatione, quæ sæpè futilis est & phantastica, nec cum re ipsa convenit, sed rerum, quæ hîc traduntur, experientiâ & usu profectus & deductus, si quisquam alius, Lectori utilissimus accidere poterit, ita ut vel Ariadnêi filii, vel Cynosuræ, vel Indicis trivialis instar in hoc studio & studio longissimo, aut potius Labyrintho intricatissimo & Oceano immenso, non injuriâ haberi debeat. Hic enim quemcunque in montibus errantem & non agnoscentem (ut Arnoldus in novo Lum. cap. I. conqueritur) materiam philosophicam, cum palàm, eodem teste, vendatur nimio precio, in modum Batti illius Indicis ad locum ubi Apis seu Bos Ægyptius tegatur, reducet, nec minus Thesea per anfractus & multiplices viarum dolos ambiguum in adyta intima & penetralia artis mittet & remittet, aut vagum in fluctibus marinis, velut cynosura certa, ad felicem portum, diriget & sistet. Etiam si verò non demonstrat, quæ sit individua & infallibilis ejus materiæ species, (quod ab omniratione alienum) tamen quæ non sit, & multa alia à nobis observata, quæ tyroni aliàs incredibilia & non sat explorata, proponit dilucidissimè hac cautione, ne quis in multiplicia illa & frustranei laboris diverticula in initio incidat, aut si inciderit, quibus notis id sciat, ut maturè pedem retrò vertat, aliosque ingressus in hunc Labyrinthum

querat, quo gratissimum tandem exitum seu optatum finē
letus inveniat. Nam qui nescit, quid querit, nescit quo-
que, quid reperiet, ac qui in principio errat, nunquam ad
media, multò minus ad extrema pertinet, cum error erro-
rem pariat & multiplicet. Nostro itaque labore, ut sis cau-
tus, Lector, inque eum & meipsum candidus, hoc fruiere lu-
bens absque invidia, quæ ubi sit, ut nec scriptorem obscuri-
tatis, ita nec lectorem detrectationis à vitio excusat. Vale.

DE MONTIBUS PLANETARUM SEPTEM.

TRACTATUS DIVISIO.

ORNELIUS TACITUS lib. Annalium 16. narrat historiam memorabilem & scitu dignissimam de Cecellio Basso, qui insomniis nocturnis falsus de auro, in suis agris, ut credebat, antiquitus defosso, Neroni Principi immensos thesauros pollicitus sit, in hunc modum: Illi sit dehinc Neroni fortuna per vanitatē ipsius ex promisso Cecellii Bassi, q̄ origine Pœnus, mente turbidâ nocturnæ quietis imaginem ad spem haud dubiam retraxit: Vectusque Romam, principis aditum emercuratus, ex promit repertum in agro suo specum altitudine immensâ, quo magna vis auri contineretur, non in formam pecuniæ, sed rudi & antiquo pondere: Lateres quippe prægraves jacere à partibus parte aliâ columnis, quæ per tantum ævi occulta, augendis præsentibus bonis. Ceterum, ut conjectura demonstrat, Didonem Phenissam Tyro profugam conditâ Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimiam pecuniâ lasciviret, aut Reges Numidarum

darum & alias infensi, cupidine auri ad bellum accenderentur. Igitur Nero non authoris, non ipsius negotii fide fati spectatâ, nec missis visoribus, per quos nosceret, an vera assererentur, auget ultro rumorem, mittitque, qui velut partam prædam adveherent. Dantur triremes & dilectum navigium juvandæ festinationi, nec aliud per illos dies populus, credulitate prodentis, diversa fama tulerat. Ac forte quinquennale ludicrum secundo lustro celebrabatur, oratoribusque, præcipua materia in laudem principis assumpta est: Nō enim tantum solitas fruges, nec metallis confusum aurum gigni, sed nova ubertate provenire terras & obvias opes deferre deos, quæque alia summa facundia nec minore adulatione servilia fingebant, securi de facilitate credentis. Gliscebat interim luxuria spe inani, consumebaturque veteres opes, quasi oblati, quas multos per annos prodigeret: Quin & inde jam largiebatur: Et divitiarum expectatio inter causas paupertatis publicæ erat. Nam Bassus effosso agro suo latisque circum arvis, dum hunc vel illum locum promissi specus adseverat, sequunturque non modò milites sed populus agrestium efficiendo operi assumptus, tandem posita vecordia, non falsa ante somnia sua seque tunc primum elusum admirans pudorem & murum morte voluntaria effugit. Quidam vincitum ac mox dimissum tradidère, ademptis bonis in locum regie gazæ. *Hac ille.* Tale quid in chymicis operibus indies contingere, nemo non animadvertit, in quibus si non mera somnia, tamen his similia cogitata sæpenumero spes immensas cuique nimis credulo promittunt. Quicquid enim quisquam vel semel animo præconcepit, ad id non difficile erit authorum dicta & opera applicare, mirò quasi modo concordantia, quibus tamen effectus rei speratus minimè correspondeat

spondeat: Unde permulti vel totam artem præposterè damnant vel in desperationem ipsi incidunt, cum jacturam bonorum, ætatis, famæ, & patriæ passi sint vel alios patifentiant. His malis omnibus, licet ex bona intentione & scriptorum & operantium originem ducentibus, ut aliquod Alexicacon, quoad possibile, ponamus, antequam Labyrinthum hunc chymicum penitus ingrediamur, de vera porta solliciti esse debemus, quâ inventa, de progressu prosperiori, non est, quod dubitemus. Est autem hæc porta nihil aliud, quàm initium operis, hoc est, vera & una materia Philosophorum omnium, de qua verè dici possit; Dimidium esse plus toto, & dimidiū facti, qui bene cepit, habet. Nam qui sumit, quod debet sumere, iam ingressus est viam veritatis regiam, à qua se seduci non sinet, etiamsi non parum nunc ad hæc, nunc ad illa diverticula ut excurrat, necessum sit. Nulla autem econtra veritatis inveniendæ spes est illi, qui quid pro quo, imò naturæ & arti adversum elaborare & ad suum nutum reducere nititur. Hunc ad dehortandum, illum ad confirmandum ex THEBÆIS Ægyptiis Centiportis; propter magnitudinem nimis diffusè patentibus, ad Bœoticas illas seu Cadmeas, septem portarum nos conferemus, hoc est, ex ferè centenis materiis, quæ vel poterunt ad opus assumi, vel assumptæ sint unquam ab aliis licet frustra, septem considerabimus, nempe Metallicas, interq; illas delectum instituemus, proposito convenientē; atq; sic tractatū hunc in totidem seu septem capita dividemus, quorum singulis cursum aliquem peculiarem, seu descensum in Montem minerum feracem, initio facto semper ab uno eorum in Labyrinthi chymici anfractuosos flexus productum absolvemus non sine Ariadnes rationabilis adminiculo & filo, quod cuique non tam in

manum, quàm mentem tradimus, eumque Deo commendamus.

C A P. I.

De Monte Mercurii.

Quod antea, in præfatione, de bove Appollinea à Mercurio ab-acta & clam sub monte aliquo disposita retulimus, id imprimis de materia Philosophica, ut dictum, intelligi debet. Hanc ut inquiramus, de monte ad montem ibimus singulæque loca & claustra perscrutabimur. Est autem rationabile, quod Mercurius hanc sub proprii nominis monte, tanquam arca, concluderit, quocirca hunc omnium primò rimabimur. Mercurius etsi metallum propriè non sit, quia nec malleabilitatem, aut extensionem sub malleo, nec cum aliis metallis permixtionè naturalem præ se ferat, tamen quia omnibus metallis, & præcipuè auro, ob naturæ similitudinem amicari videatur, ac plæraque eorum per artem influentem Mercurium reduci possint, non immerito à chymicis pro aqua minerali, ex qua metalla admixtione sulfuris vel fixi magis aut minus, vel nõ fixi, puri, vel impuri, cõgelata sint, habetur. Cujus sētētiaæ argumēta nec asserere nec infirmare hîc nostri est, ppositi, at saltem demonstrare, quomodo ad artis usum Mercurius adhibeatur, qui omnino triplex est, ut & aliorū metallorum sequentium, nempe primo ad aurum, secundò ad Tincturam; tertio ad Medicinam; Hoc est, nonnulli, qui Mercurio utuntur in chymicis operibus respiciunt eò, ut in aurum congeletur per se vel cum quibusdã additamentis: Nonnulli, ut inde Tinctura seu lapis philosophicus conficiatur

ciatur, per se vel cum aliis: Quidam, ut ad medicinam solū corporis humani usurpetur. De quibus singulis hoc primò capite suo ordine dicturi sumus, ut prospiciatur, quid tandē ex Mercurio fieri possit, ad quam rem sit utilis aut non, & quid de eo sperandum. Philosophi quando loquuntur de Mercurio, non semper intelligunt hunc vulgo cognitum, fluentem, crudum & aqueum, sed sæpissimè suum illum Philosophicum, de quo inquisitio hæc nostra instituta est. Hunc nomināt omnium rerum nominibus ne agnoscat & ex omnibus rebus educti asserunt, eandem ob causam: qui tamen semel cognitus, operarium non sua spe frustratur: De hoc dicitur; Est in Mercurio quicquid quærunt sapientes: Et Mercurius novies sublimatus est totius Magisterii finis.

*De I. usu Mercurii ad aurum, in quod coagulandus
presumitur.*

Aurum, in quod Mercurius communis seu vulgaris congelari à quibusdam desideratur, cum sit omnium metallorum perfectissimum, summus apex, & quasi terminus, ad quem per naturam pleraque eorum transeunt aut artificio deducenda sunt, ideò hîc ejus natura, quoad huic proposito sufficiat, definienda & ex suis proprietatibus tam essentialibus, quàm accidentalibus circumscribenda est. Geber in summa perfect. ejus duplicem definitionem posuit, quarum prima est parte tertia, cap. 32 hujusmodi: *Aurū est corpus metallicum, citrinum, ponderosum, rutilum, fulgidum, aequaliter in ventre terra digestum, aquâ minerali diutissimè lavatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem Cineritii & cementi tolerans, secunda definitio est ibidem lib. 2. cap. 5.*

Est igitur sol creatus ex subtilissima substantia argenti vivi & clarissima fixura, & ex substantia pauca sulfuris mundi & pura rubedinis, fixi, clari & à natura sua mutati, tingentis illam. Ex quibus constat, aurum totum esse Mercurialem substantiam, in quasit mixtio omnium elementorū perfectissima & juxta qualitates eorū equata. An jam ex Mercurio coagulato talis mixtura fieri possit, & quomodo, disquirendum venit. Est autem Mercurius substantia frigida & humida, ideóq; fluens, non æquata in elementorum qualitatibus, volatilis tota in igne & evanescens, licet non in partes compositi resolvatur, sed omnis ascendat, hoc est, terra cū aqua, aëre & igne, & nullum elementum faciliè ab alio segregetur. Auri quidem ponderositatem, fulgorem & homogeneousitatem in se habet, sed in aliis proprietatibus ab eo deficit, nempe in citrinitate, malleabilitate, ignibilitate, duratione in igne & auri examinibus, ac demum in æquatione qualitatuum omnium. Videamus primò, an aurum naturaliter nonnunquam ex Mercurio coagulato proveniat aut nascatur: si hoc, fortè quoque possibile esset, id inde provenire per artem: si non, de coagulatione hujus, ut non naturali, cogitandum non est. Duplici autem modo invenitur talis Mercurius, uno extra suam mineram in fossa subterranea collectus & currens, vel circa superficiem terræ in herbis aut aliis retinaculis aut cavitatibus, quorsum, versus inferiora scilicet, suo pondere defluxit, versus superiora per distillationem in fumi specie ascendit; altero in sua minera seu cinabari nativâ, ex qua per ignis vim distillatione elicitur. Sunt, qui dicunt, quemlibet Mercurium aliquid auri in se continere, ideóque mirantur id non separari in illis locis, ubi invenitur Mercurius. Verùm fides sit penes suos auctores: Ego tale quid neque experimento proprio, neque le-

ctione

ctione ex aliis cognovi: si de Mercurio in minera sua adhuc manente intelligi volunt, aliquid forsan dicunt, si de Mercurio extra mineram existente & venali, aurum adscititium ipsi videtur. Nam & in fossis subterraneis & fluviis, ubi ille Mercurius eâ formâ colligitur, auri tenuissimas particulas in se imbibere solet & potest. Cinabaris illa nativa absque dubio nihil perfecti metalli in se continet: Hæc invenitur interdum eodem colore & figura, quâ argenti vena sanguinea (*Rothguldig*) dicta apparet, sed nihilominus ex igne evolat & argenti vivi naturam ostendit: Idem sentiendum de eo Mercurio, qui extra mineram suam collectus invenitur, quod aurum naturaliter in se minimè contineat, sed permixtione superveniente: Non tamen interim negamus, Mercurium in aurum à natura succedente tempore coagulari, nempe intermediis metallis imperfectis. Ut enim ab extremo ad extremum non datur transitus, nisi per suum medium, tam secundum naturam, quàm artem, ita nec Mercurius coagulabitur in aurum, nisi transeat per metalla auro imperfectiora. Nam in natura metallica Mercurius & aurum longissimo intervallo, & tanquam reverà extrema duo à se invicem distant; Et metalla imperfecta vel huic, vel illi magis appropinquant, tanquam intermedia inter utrumque. Quis incipias ibit, aurum ex argento peti, argentum ex plumbo? Quis non videt affinitatem plumbi & Mercurii non admodum remotam, adeò ut aliquando experimentum viderim cum argento vivo per fumum plumbi coagulato, quod cemento ex tegulis antiquis & scoria ferri in tigillo strato super stratum factò, & per tres horas in igne gradatim aucto retentum in plumbeam, vel omnino ei similem, transferit. Unde nonnulli promittunt quoque lapidificam vim coagulantem argentum vivum in

Experimentum.

C plumbum

plumbum, quod an præstare possint, ipsi viderint, mihi eo non fit verissimile. Mercurius itaque, si à natura in plumbum, plumbum in argentum, argentum in aurum mutetur, hac ratione ex Mercurio fit aurum, sed longissimo tempore, fortè mille annorum, intercedente. Quo dato, consideremus modum hujus mutationis: Mercurius cum sit fumosa substantia, ut frigida & humida, non coagulatur à natura, nisi à sulfure, quod est valdè calidum & siccum. Hæ duæ substantiæ generantur ex mixtione elementorum in visceribus terræ, singulæ primo per se ex Dei singulari providentia: Mercurius ex aqua ita mixta cum terra & proportionata, ut hæc illam non deserat, & e contrâ; sed si calor accedat, & aqua ejus urgeatur, ut rarescat in aërem, ipsa quoque terra unà transeat in aërem seu fumum, hoc est, non separetur aut in fundo relinquatur ab illa: si iterum, frigus vincat, aut loci angustia cogat, ut ex fumo aërio iterum fiat aqua per condensationem, eadem elementa indivisa permanent: Hinc fit, ut superficiem transcurrat & non humectet, quod est manifestum signum ejus humiditatis aquæ, non tamen separabilis à terra sua: In sulfure similiter ita elementa sunt commixta, ut non facile ab invicem segregentur, in quo tamen prædominantur calida & sicca. Unde sulfur positum ad ignem validum totum ascendit in fami speciem, relictis terrestritatibus, & post coagulatur iterum in sulphur, quod frigore accedente fit friabile & durum. Non autem ignoro, sulfuris oleum factum per campanam, ut vocant, seu alembicum, esse liquidum & non durum, nec idem sulfur, quod prius, in fundo relictis partibus quibusdam, quæ dant duritiem: Ac considero hic, quomodo fiat sulfur commune ex suis mineris, nempe per urationem & ignis incensionem inferius, superjectis mineris sulfu-

sulfureis, ac per strangulationem seu mortificationem superius (ut fiunt carbones ex lignis) tum fumi sulfurei ascendentes per contiguitatem minerarum in superficie summa frigore coagulantur in sulfur liquidum, quod depuratur postea per distillationem in vasis retortis: Hoc modo id fieri vidi Goslarix in Saxonia ex mineris æris & plumbi (ex monte Rammo petitis) valde sulfureis. Sed aliter id fit jam Snebergæ & non procul à Geir in sylvâ, nêpe ex minera sulfurea nil metallici continente, nisi forte quid exiguum (quod non respicitur) dante simul sulfur, arsenicum, vitriolum, ocrâ seu flavum & rubrum (*Bergs rodt*) colorem dictum: sulfur itaque cum in suis partibus quasi inseparabile maneat, ascendens calore subterraneo à centro ad circumferentiam, hoc est, à magis interioribus terræ partibus versus superficiem magis propinquas; ac similiter argentum vivum eodem modo ascendens, utrumque in fumi specie seu aëria forma, complexantur se invicem, veluti mas & foemina, donec in cavitatem quandam saxosam, superius tectam incidant, in qua hi duo fumi coæcervati aut cumulati semper novis ascendentibus, vel noctis superveniente frigore aliòve accidente, vel suâ copiâ coagulantur in massam duram & metallicam, quæ postea pro minera plumbi agnoscitur & eruitur. Quòd si verò alia atque alia fuerit proportio horum duorum fumorum, ac calor differens, locusque, qui locatum continet & appropriat sibi, aliquâ qualitate imbutus hinc varia genera minerarum metallicarum oriuntur, de quibus hic nihil addimus. Sufficit n. saltè demonstrasse rudi Minerva, quomodo ex Mercurio illo liquido & fumoso, nec non ex sulfure illo calidissimo & igneo, in terræ visceribus generetur metalla imperfecta, in primis plumbum & stannum, tanquam mi-

nus cocta in suis mineris. An verò mox quasi è vestigio, quã primùm hi duo fumi se invicẽ cõplexi, sint metallũ imperfectum, utpote plumbũ, de eo dubitari potest, an verò longiori tẽpore, ut hoc fiant, maturentur? Hæc etsi sine arcana naturæ opera, quæ mirabiliter operatur supra humanæ mētis captũ, in singulis aliis, utpote hominis formatione in utero, cæterorumq; animalium & vegetabilium, tamen dicam, quid sentiam, experiẽtia tum propria, tum aliorum ductus: Ut conceptio hominis dicitur fieri in momẽto, & sic omnis generatio, seu introductio formæ novę in materiam, sic cogitandum est, hæc fieri metallorũ transmutationem secundum naturã. Hinc cõstat, quam primũ hi duo fumi sint conjuncti & coagulati, ut dictum, speciem aliquam metallicã liœt crudam, repræsentent. Quapropter nunquam contingit, quod metallarii, qui scrutantur metalla, fossiores, inciderint in substantiam aliquam compositam, quæ esset sulfur & argentum vivum simul, necdum tamen metallum, hoc est, plumbum aut stannum: Quo argumento quidam ineptè demonstrare conantur, argentum vivum & sulfur non esse principia metallorum, quia nunquam simul inventa sint in unis fodinis, nec substantia aliqua media inter metallum & horum mixturam: Verùm illi ipsi hoc modo ratiocinantes falluntur & à se ipsis, si animadvertant, refutantur: si enim vel in eodem die & hora, qua conjunctio horũ fumorũ contingit, introductio fiat novæ formæ metallicę, sive opus sit integro anno aut amplius, perinde est; quemadmodũ referunt de homine, quod primis septem diebus formetur Embryonis species ex semine, ac sequenti tempore augmentetur; Attamen verisimile est, quod hoc de mutatione sensibili, quatenus discerni possit à nobis, intelligendum sit; Cum axiomata hæc physica

fica maneant inconcussa; Nullā rem posse habere duas vel plures formas physicas simul, sed saltem unam, Et, Nunquā esse absq; forma, Et substantiam seu essentiam non recipere magis & minus; Et Generationem seu introductionem formæ fieri in momento, quæ omnia sunt unius generis & intentionis: Nihilominus si demus mutationem hanc fieri in tempore, quis nostrum hoc intermedium tempus animadvertere potuit, cum fortè in metallicas has mineras post centenos aliquot annos ab eorum primâ mixtione incidamus. Non enim ita se res habet cum ipsis, ut cum animalibus & vegetabilibus, quæ apud nos sunt in promptu: Unde non mirandum, si hæc ignorentur tanquam remota & abscondita, cum nunquam obstetricis munere in horum ortu homo fungatur, sed natura hæc ut arcana, ex sese absq; hominis interventu producat: si elephas, camelus, & multa alia animalia, tam secretè coeunt inter se, ut rarissimè homo id videat arbiter, quid dicemus de his fumis subterraneis. Elephas ducentos perdurat annos & 60. juventutem conservat, ut scribunt: Unde quis hominū ejus ortui & senectuti simul unquam adfuit? Annon permulti æstimarunt elephantē decem integros annos uterum gerere, cum tamen experientia aliorū cōvincat, saltē bienniū? si hoc in animalibus, quæ sunt homini subjecta & præsentia, quid dicemus fieri in illis subterraneis occultis, longioris ætatis, fortioris mixtionis & subtilioris essentiæ individuis? Quam primū itaque horum fumorum mutua complexio facta est, præsupponimus esse metalli imperfecti mineram, exempli gratiâ, plumbi in quo tamen eodem tempore Embryo perfectionis, hoc est, argenti, apparet: Nam nullum plumbum in minera invenitur omnino absque argento, sive in parva seu magna quantitate: Scimus quædam plumbi genera

tantillum continere, ut pro nullo, quo ad sensum, habeatur, sed revera semper aliquid abscondunt: Villa cense, quo in Germania plærunque ad probationem minerarum per cupellam utuntur, tanquam nihil argenti habeat, æstimatur, sed quo ad sensum intelligendo, non ad rei naturam ac rationem: si enim ejus plumbi viginti centenarii in pōdere (ut mihi pro certo ab aliis probatoribus relatum est) contineant saltem unam semiunciam seu lotonem argenti puri, tum drachma una istius plumbi (quæ plærumque refert centenarium decimasticum) quantum habebit argenti? Certe hoc quantum ad sensum pro nullo reputatur; quantum ad rationem, pro aliqua tamē quantitate, licet exigua. Nam si 256000. drachmæ, (hoc est, 15360000. grana) plumbidant 240. grana, (hoc est semiunciam) argenti puri, tum una drachma (seu 60. grana) plumbi, dabit aliquid, sed nec sensibile nec notabile: nempe 64000. grana plumbi, habent unum granum argenti, aut vice versa, drachma una (seu 60. grana) plumbi habet circiter millesimam partem unius grani argenti, seu unum granū plumbi habet 64000. partem grani argenti: Ex quibus convincitur, perfecta ex imperfectis à natura sensim educi, ut ex eruca papilio, ex vermere pente infectum volans, novâ quâdam assumptâ figurâ non quidem de novo generatur, sed quasi perficitur. Dum enim sulfur illud calidum & siccum agit in argentum vivum, frigidum & humidum sibi vaporabiliter commixtum, calore subterraneo incitatum & motum, semper ejus humiditatis & frigiditatis exiguū. qd vincit & sibi assimilât, hoc est, aliquantulum caliditatis & siccitatis in Mercuriū introducit, quæ duæ qualitates, ut agētes, cū illis, ut patiētibz junctæ æquationem faciunt metalli, quæ est argēto propria. Hinc quando plumbi minera ignibus fortibus exponi-

ponitur, confluit in massam plumbeam, quæ habet in se fortè mille partes frigiditatis & humiditatis respectu argenti vivi, & tantundem respectu sulphuris illi admixti, sed in ipso argento vivo ab hoc sulfure longiori tempore duæ vel tres partes aut plures caliditatis & siccitatis factæ sunt. Unde probatione factâ per cineritium, eliciuntur hæ duæ vel tres partes in Mercurio calidæ & siccæ, quæ totidem de frigidis & humidis secum assumunt, & per consequens granum argenti ostendunt. Quicquid de plumbo hic dicitur, similiter de aliis intelligendum est imperfectis, quamvis non à stanno & ferro ita separetur illud granum, veluti à plumbo & ære. Ex hæcenus dictis patet, quomodo argentum vivum in imperfecta, imperfecta in perfecta transeât: si itaque coagulandum sit argentum vivum ab arte, necessum est, ut id fiat ad imitationem naturæ: Verum in his naturam imitari non possumus, quæ operatur longissimo tempore in suis vasis occultis, medio sulphuris admixti certâ qualitate & quantitate, calore moderato & conveniente: Quæ omnia cum ab arte fieri nequeant, patet Mercurium nullo modo in aurum coagulari posse ab arte; Nec per se absque additione, quia natura ita non procedit, sed cum admixto sulfure, nec cum hoc, propter causas jam dictas. Nullus itaque hoc sibi præsumat, cum verum aurum & naturale hac ratione neutiquam valeat producere, sed massam fortè aliquam, quæ in prædicamento substantiæ aut curâ naturæ locum non inveniat. Deerunt enim ejusmodi congelato Mercurio antea dictæ proprietates auri & vera essentia, ideoque ut pictum aliqua carbone vel creta facta differt à vivo homine, cujus est imago, sic hoc aurum sophisticum, aut hæc massa ex Mercurio coagulata differt ab auro naturali & vero. Quæ hæcenus dicta sunt, quemlibet rationalem

lem ab innumeris erroribus, qui fiunt circa Mercurium in aurum coagulandum, si modo rationi & monitis sit obsequens, præcavere ac vendicare possunt. Nunc videbimus & percurremus, quid factum fuerit & inventum ab illis, qui Mercurium ita in aurum coagulare præsumpserunt:

1. Primò omnium sese offert Mercurius cum fumo plumbi congelatus, qui omnibus chymistis ferè notus est, & ab aliquibus in magno habetur precio, quasi sit non fallax rudimentum & indicium ad perfectam illam coagulationem præstandam. Operatio vulgatio est, quàm ut multis tradi debeat: Plumbum liquefit in olla, cui ab igne remoto, cum jam congelascere incipit, cum lapide quodã rotundo imprimitur fossa, in quam (concreto plumbo) argentum vivum infunditur, quod mox in massam quandam friabilem & albam congelatur. De hac aliqui referunt, quod possint eam reddere malleabilem & tinctam citrino colore: verùm nugantur, & quod in phantasia conceperunt, re autem nunquam præstiterunt, quasi præstitum sibi aliisq; persuadere contentur. Nonnulli, ut antea monui, cum hac massa ita coagulata procedunt, ut huic minor aliqua quantitas Mercurii non coagulati addatur & in vase administrato calore arenæ vel cineris coaguletur in massam consimilem priori; Unde affirmant posse fieri lapidem plumbificum ex argento vivo, hoc coagulantem in plumbum perpetua congelatione: At hæc licet absque utilitate sint, ideoque nulli, qui lucrum quærat, tentanda, tamen dicta videntur, ut possibilitas & modus artis demonstraretur, qua ratione & hypotheses seu paradoxa, minimè cum re, quam declarât, convenientia, tanquam vera conceduntur. Argentum enim vivum illud fumo plumbi coagulatum non fit plumbum naturale, nec aspectu, nec alia quacunque proprietate

1.
Mercurii
coagulatio
â fumo
plumbi.

2.
Ex Mercurio
plumbi-
ficis lapis
quorundam.

te, nisi illi admisceatur, quid de eo per fusionem in igne, sed manet argentum vivum, ut antea, dempta liquiditate corrente, ejusque vice accedente friabilitate, malleum non admittente: In igne absque dubio ascendet, ut prius, & in pristinam fumosam, deinde aqueam ponderosam substantiam (quamvis id non expertus sim) redibit, eadem volatilitate circumscriptum: si igitur est argentum vivum, quomodo in plumbum sui simile coagulabit? Imò nec hoc coagulabit, ut opinor, sed ab eo ad liquiditatem potius reducetur: Invanum itaque ejusmodi esset labor, cum nec pro ludicra nec seria re correspondeat intentioni. Verùm alii animadvertentes à plumbo sulfur vaporosum emissum hujus coagulationis causam existere, varias ingressi sunt vias, ut idem vel cum plumbo vel cum sulfure coagularent, quorum quoque operatio cum naturæ sit adversa, sub fine frustrata est: sulfur, ut dictum, in mineris coagulat suum argentum vivum, cui naturaliter admixtum est, in imperfecta, & hæc in argentum & aurum: Unde stulti sunt, qui ad hanc operationem præstandam non potius imperfecta ipsa assumant, quam argentum vivum adeo crudum, humidum & frigidum, in quo à natura nullæ qualitates calidæ & siccæ (de elementis nõ loquor latentibus sub prædominantibus.) introductæ sunt. Quis n. nisi insanus ex gallo & gallina semina extrahat & jungat; ut ex iis faciat ovum, ex ovo producat pullum, cum ejusmodi ova habeat à natura generata. Idem statuendum de Mercurio in metalla imperfecta coagulando, & post imperfecta cum imperfecta naturalia habeantur in copia, quæ ignem nunquam attigerint: Ergo horum omnium intentio est phantastica, quicquid conceperint de Mercurio, quod sit aurum, si sit coagulatum: tinctum & fixum: Nam hoc opus hic labor est, non solum efficere coagulatum,

3.
Ejusdem
coagulatio
cum aliis.

Demon-
stratio va-
nitatis
multorum.

tinctum & fixum, sed & ut correspondeat in aliis proprietatibus auri, quæ antea relatæ fuerunt, quod est impossibile. Ne quis verò existimet, me intelligere hic omnino argenti vivi coagulationem esse impossibilem quocunque modo, cum sciamus & notum sit, per tincturæ aurificæ additionem in dimidia horâ operationem perfici; Verùm quod hæc tinctura seu forma auri non sit in ipso argento vivo, nisi forte in potentia remotissima, quam inde nemo educere poterit ita, ut materia & forma, hoc est, patiens & agens argenti vivi pars maneat simul, illæsa alterutra: Nam demus, quod argentum vivum fiat per artem absque corrosivis aut peregrinis additis calidum & siccum, at interim ubi manebunt partes ejus humidæ & frigidæ, quæ debent in quantitate elementorum longè excedere quantitatem calidorum & siccorum, in quantitate verò qualitatum eorundem æquare: sic argentum vivum totum vel manet humidum & frigidum, ut prius, & non erit aurum, vel mutabitur per artem in calidum & siccum, pereunte ferè omni humiditate & frigiditate ejus, & neq; sicerit aurum, sed substantia aliqua intractabilis ad vitrum vel terram potiùs accedens, quam aurum. Quæ qualitates humidæ & frigidæ. nec non calidæ & siccæ, si aurum fiat à natura ex argento vivo mediis imperfectis, non destruuntur, sed æquantur: Ita quoque contingit si tinctura aurifica, quæ calida est & sicca in subjecto humido argento vivo addatur, ut illud æquet & coagulet in aurum: Est itaque Mercurii coagulatio in aurum possibilis per naturam & artem, per naturam, via metallorū imperfectorū; per artem, via tincturæ perfectæ: At præter has vias omnino impossibilis. Præterea qui cinnabarim factitiã illam primitus fecerunt, Mercurium in aurum medio sulfuris coagulare conati sunt: Hinc Theophrastus ille genuinus

nus

^{4.}
Ex Mercu-
rio Cinna-
baris facti-
tia pro au-
ro.

nus Aristotelis discipulus (non ille Bombastus) scribit, quod cinnabaris in Epheso fiat arte κατ' ἐργασίαν, cum in colchis & Hyberia nascatur sponte natura αὐτοφύεις. Et memorat Calliam quendam fecisse cinnabarim, cum se aurum facere præsumeret, quod magis credibile est, quàm vice versa, quòd pharmacarius quidem, ut narrant, cū cinnabarim facere tentaret, aurum confecerit: Cum n. aurum ex argento vivo & sulfure fieri naturaliter dicatur, inde hujus naturalis cōpositionis imitatores videri voluerunt, q̄ Mercuriū & sulfur communia conjunxerunt: & ad ignem sublimando in cinnabarim, nō in aurum, coxerunt: Verūm falsi sunt in eo, quod sulfur illud sumpserunt, à quo auri substātia est alienissima, nec quicquam in sese possidet, quod dum manet in metallis, ea manent imperfecta, dum separatū est, in p̄fecta migrant. Natura quidē medio illius sulfuris, ut ante traditū, aurū generavit, tanquā alicujus instrumenti adminiculo, q̄ operatione p̄fecta, ab opere suo omnino segregavit, quē admodū faber aut mechanicus utitur malleo, igne vel aqua pro instrumentis & mediis, quæ omnia non manent apud res arte factas: Aurum omnino expers est sulfuris communis, & ejus loco aliud sulfur obtinet nempe metallicum ex argenti vivi substantia productum, quod homogeneum illi sit, nec extraneum, à quo sulfur commune longissimo intervallo distat: Hoc enim comburit & ipsum est combustibile, illud neutiquam: Hoc nigredinem, imperfectionem & interitum metallorum causatur, illud citrinitatem, perfectionem & in igni constantiam: Unde Disdiapason, quod ajunt, ab invicem hæc duo sulfura differunt. Cum itaque cinnabaris factitia componatur ex argento vivo & sulfure communibus, nihil cum auro habet commercii, nec cum auri sulfure aut tinctura, sed quando

igni validiori adjugetur, facilimè separabuntur ejus partes, nempe ut argentum vivum fumi instar abeat & in suâ naturam redeat, sulfur verò comburatur, terris tribus quibusdam facibus relictis, quæ si urgeantur igne, in vitrum abeant. Nonnulli considerantes hanc sulfuris combustibilis & comburentis naturam, ab eo abstinere in coagulando Mercurio, & metallico aliquo sulfure, ut existimant utuntur, aut ex salibus aut vegetabilibus diversis petito: Marti vident Mercurium non adhærere, propter ejus sulfuris fixi aut terrestris naturæ abundantiam, & argenti vivi paucitatem, ideoque sumunt aut ipsum aurum, aut argentum, aut cuprum, cumque his, quia fixa sunt, ignibilia & fusibilia corpora arbitrantur sese Mercurium fixum, ignibilem & fusibilem effecturos: Cum auro, quod habet in se sulfur fixum & rubrum, amalgamatione Mercurium permiscet & coquunt, opinantes hunc ab illo vim aliquam congelativam accepturum, & ita in aurum congelatum iri; quemadmodum fermenti una pars plures partes de massa eadè, nondum acida factâ fermentare & acidam reddere potest. Verum falluntur suo judicio & spe, quia igne lento aurum & Mercurius non moventur, & singula manent in sua natura, forti, hic ab illo avolat, mediocri, longi temporis, Mercurius exiccatur in pulverem rubrum, inutilem, qui nihil cum auro vel tinctura auri commune habet; In medicina corporis humani solùm valent, si absque corrosivis sit factus, de quo post: Hæc via innumeros artifices, ut Labyrinthi error frequentissimus, diutissimè detinuit & vexavit. Causa hujus erroris ita perspicitur: sulfur in auro existens est minima pars ejus, quæ si in composito maneat, ipsi dat essentiam auri simpliciter, non autem se propagare potest, aut per commixtionem compositi cum argento vivo id
 perf-

5.
 Mercurii
 coagulatio
 cum sulfu-
 re metalli-
 co.

perficere in aurum, uti nec vinum (quod omnem essentiam habet à spiritu suo) aquæ commixtum, illam transmutat in vinum, sed ab aqua potius adulteratur & inficitur, & à vini homogenea natura redditur semotius & alienius. Nec verò quisquam imaginetur vim aliquam traducem seu propagantem sese in infinitum inesse auro, qualis est in animalibus & vegetabilibus, quæ si inesset, non tamen in actum deduci posset, nisi in sua propria matrice seu natura, quæ si esset argentum vivum apud naturam, tum hoc cum auro conjunctum in mineris vel fluviis ab eo transmutaretur. Et sic aurum sibi infinitam sobolem generaret ex argento vivo, quod erroneum est non solum, sed & stultum cogitare, unde non opus habebis ulteriori declaratione: Quicquid cum fermento conjungitur, si sit similis substantiæ, fit fermentum, quicquid in salinas incidit, dicitur sal fieri, quicquid in aquas lapidificantes, lapis, sed ita non est cum auro, ut quicquid cum eo conjungatur, fiat aurum. Est enim aurum quasi summum naturæ metallicæ miraculum, & omnis mixtionis naturalis, quo ad fortem compositionem, apex, à quo Mercurius vulgi, tanquam extremum ab extremo, longissimè distat: si gramen cum carne bubula coquatur, non illud in hanc transit, quamvis bos gramine potius accreverit & pastus sit naturaliter; Causa est, quia ars in his naturam imitari non potest, multò minùs mille modis superare. Quomodo enim una simplex coctio artis gramen verteret in carnes bovis cum natura in bove viva tantas mutationes requirat, antequam ex gramine fiat caro bubula? Ita cogitandum est de auro: Quomodo homo per artem possit facere id ex Mercurio coagulato per mixtionem & coctionem cum eo, cum natura tantum tempus, tanta vasa, tantas transmutationes, tantaque media, ante-

quam ex Mercurio faciat aurum per imperfecta, ut dictum eundo, expetat & necessaria habeat? Quicquid de auro hic statuitur, idem de argento intelligendum venit: Si itaque nec sulfur auri, nec argenti vim habeat coagulativam Mercurio communicabilem, quo hic in aurum mutetur, quid existimabimus de ære, ferro, stanno aut plumbo? quæ singula si potentiam haberent sibi assimilandi Mercurium per commixtionem, non tamen in aliam naturam, quam sibi propriam, multò minùs in auream, dominium exercerent. At nec in propriam illa Mercurium promovere possunt, cùm horum mixtio naturalis arti sit omnino impossibilis & inimitabilis, quicquid conetur, inconsideratus operarius. Frustrà itaque vasa cuprea, ferrea, aurea vel argentea ad Mercurii coagulationem assumuntur, utpote à natura aliena & abhorrentia, sic & limaturæ, laminæ, folia & solutiones metallorum per amalgamationes, liquefactiones, aquas fortes, regias, acetosas vel alias ejusmodi, metallicas, vel non, cùm in via naturæ locum non inveniât. Quid jam de vegetabilibus aut animalium partibus dicemus ad metallicam substantiam prorsus inutilibus & ineptis? Coagulent hæc omnia vel singula Mercurium, ut possunt, nihil hoc ad aurum. Non enim introducent in Mercurium caliditatem & siccitatem (humiditate & frigiditate illius illæsis) tantam & talem, quæ requiritur ad ejus æquationem. Unde nec eum coagulabunt in aurum, quod proprium est solius tincturæ aurificæ, quæ non latet alibi, quàm in naturali suo subje:cto solo & unico. Idem sentiendum de salibus, quæ quasi intermedia sunt inter vegetabilem & mineralem naturam, prout est sal tartari, nitri, commune; vegetabilium & alia mineralia ac semimetalla. In quibus cùm vestigia quædam & quasi semina metallorû

appareant, fortè ad tincturam inde eliciendam & Mercurio conjungendam: laborare quis posset, de quib. nunc dicturi sumus, non ad Mercurium congelandum in aurum.

*De II. usu Mercurii ad tincturam, in quam
reduci tentatur.*

Multi ex chymix operam impendentibus eò usque cogitationes suas extendunt, quod sciant, tincturam esse querendam in spiritibus, & præ reliquis in Mercurio; In spiritibus ideò, quia debeat esse spiritualis, ut penetrare possit corpora etiam metallorum solida, inque illorum poros sese insinuare, ad segregandum sulfur innatum primæ originis. Corpus enim ita non ingreditur corpus, sed illi saltem admiscetur in contiguitate, non continuitate, prout spiritus, cujus solius est permeare densa & alterare sibi admixta; In Mercurio, quia tota ars Hermetica circa Hermem, hoc est, Mercurium versetur, in quo omne situm sit, atq; ipsum aurum nil nisi Mercurius habeatur: Et quidem hi cum credant Mercurii in aurum coagulationem non possibilem, cum in tincturam, & millies quid auro perfectius evehere conantur per artem: Contra quam intentionem generalem nos antea in Cœlidonia nostra argumenta non parvi momenti produximus, quæ non paucis à conatibus frustraneis, ne sese in hunc Labyrinthum chymicum sponte sua præcipitent, dehortari possunt, quibus verò, illis non perspectis, placeat nihilominus experimentari, quid ratio possit, quidve ars aut natura valeat, his hoc tractatu consultum volumus. Mercurius absque ulla additione in vasis supra lenem ignem retentus longissimo tempore, vix decem annorum, à sua natura mutabitur, hoc est, si non loco moveatur

I.
*Mercurius
solo igne ad
tincturam
coagulatus.*

tur

tur in tepido calore, si forti, ut ascendat, vel exitum invenit & avolat, vel in aquam redit, & sua gravitate iterum descendit, & mox ascendit, ut prius. Atque hac ratione fortè annuo spacio & amplius, reciprocatione facta in pulverem tandem rubeum abibit, qui ut nec aurum est, ita nec tinctura ejus, sed vel in Mercurium vivum album reducibilis fortissimo igne, vel in vitrum. Idem contingit, si conjungatur cum aliis corporibus siccis & terrestribus, metallicis, sive non metallicis: si cum auro & argento, ut dictum, nulla inde tinctura proveniet, uti nec aurum, sed Turbit aut præcipitatus: sic nec, si cum aliis metallis aut eorum mineris fixatis præcipitetur aut coaguletur, tinctura inde speranda est: Quia vel manet in sua volatili & alba natura nil mutata intrinsecus, sed saltem extrinsecus ad aspectum, vel si ab hac violentia quadam seducatur, in terram inutilem & mortuam abit; idque vel fortissimo vase & igne, vel longissimo tempore. Aqua autem volatilis & terra immobilis, in quæ duo elementa Mercurius, tanquam Protheus aliquis se semper transmutat, non sunt de proprietate essentiali tincturæ: At e contrario, si aqua illa sit non volatilis & tincta, terraque illa mobilis tingens; tum erit oleum illud incombustibile & sal fusibile, quo habito laudandus sit Deus. Quocirca alii hanc Mercurii inconstantiam animadvertentes longâ experientia edocti, voluerunt illum mortificare vel trucidare cum aliis corrosivis acutis & adstringentibus mineralibus, aut aquis succisve ex iis elicitis. Quidam miscuerunt eum sali petrae & vitriolo, quidam aluminibus diversis, & inde distillarunt per alembicum primò aquam, postea Mercurium; quem novis deinde his similibus materiis junxerunt, iterumque distillarunt, idque toties donec à sua natura mutatus ascenderet, vel in fundo maneret: tumq;

2. Mercurius additis corporibus metallicis in tincturâ coagulandus.

3. Mercurius sublimatus vulgi venenum.

tumque hanc belluam optimè trucidatam putârunt. Verùm pro tinctura saluberrima venenum teterrimum invenerunt, cum suis authoribus ex rebus humanis relegandum omnino: quantum mali ex hoc invento exortum sit, dici vix potest: Nihilominus ad usus humanos multiplices, utpote aurifabrorum, cosmeticam, medicinam & chirurgiam tandem adhibitus est. Alii ex iisdem salibus aquas distillarunt, quas fortes vocant, cum quibus Mercurium sæpius distillarunt, abstrahendo & refundendo, donec hinc pulvis rubeus, qui præcipitatus propriè nominatur, exortus est: Hic licet sit rubeus aut citrinus, tamen tinctura non est aurifica, à qua distat longissimè, quia redit in pristinam naturam volatilem & albam, nec mutat, sed mutatur: non est calidus & siccus, retenta humiditate & frigiditate, sed aut his aut illis qualitatibus præpollet aut spoliatur omnino. Eundem effectum alii cum aquis diversis multorum generum sibi pollicentur, quas hic præterimus. Quidam corrosiva omnia vitantes, & tincturam conficiendam, Mercurio jungunt granatos, chelædonium, cristallum, smiridem aut ejusmodi alios lapides pulverisatos, eumque præcipitant igne convenienti, & vase in pulverem ejusdem coloris & utilitatis, sed ad medicinam tamen jam dicto tutiorem & efficacioram. Verùm animadvertentes alii nec per sublimationem, nec præcipitationem memoratam, à Mercurio posse volatilitatē adimi, aggressi sunt alias vias ad sistendum eū, nempe detracta ipsi aquositate nimia, cujus ratione redit in pristinam naturam, vel avolat. Hoc alii per instrumenta diversa obtinere sperarunt, nempe cum vase oblongo, cujus inferior pars crassior sit in igne validissimo, superior in aëre satis frigido; Unde Mercurius calore ignis actus ascendat in superiorem vasis partem, de qua

^{4.}
Mercurius
præcipita-
tus vulgi.

^{5.}
Præcipitati
alii absque
corrosivis.

^{6.}
Mercurii
fixatio ad
tincturam
per vas
longum.

E frigore

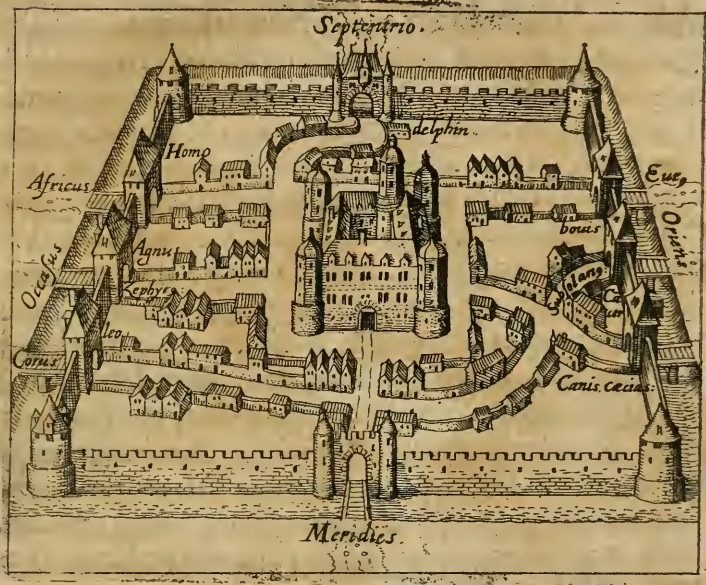
*Per vas
ferreum.*

frigore aëris condensatus sua gravitate in fundum decidat, idque toties, donec maneat totus inferius, nec amplius ascendere possit. Quidam ad hoc aliis vasis & instrumentis utuntur, sed eadem est intentio & effectus; ideoque in his nulla diversitas. Processit insuper audacia, ne dicam stultitia, quorundam eò usque, ut Mercurium vel simplicem vel sublimatum vel præcipitatum incluserint tormento ferreo crasso & valido, obstructis omnibus viis respirationis aut evasioneis, & sic per 40. dies ac noctes tenuerint in igne fortissimo, maximo circumstantium periculo, nulla utilitate, nisi quod pro Mercurii sublimati impositi libra una tres vel quatuor libras inde (ex corrosione, ut opinor, instrumenti ferrei) eximere se posse jactent. At hæc à tinctura philosophica longissimè abesse nemo non videt, cujus notas & doctes Geber aliique quamplures descripserunt, quod debeat esse Mercurialis, homogœnea, fixa, hoc est, in asperrimo igne non fugiens aut diminuenda, ruberrima, tenuissimæ essentia, ingrediens in metalla, liquefiens, seseque illis permiscens absque ulla separatione, quodcunque extraneum fulfur igni comburendum exponens, inde pondus, citrinitas, puritas & æquatio compositi contingat, quod aurum dicitur: Talis tinctura an expectanda sit ex Mercurio, videant discreti artifices & considerent, quomodo esse, quomodo non possit: Quod non hæctenus enumeratis modis satis patuit, nec forte aliis, qui innumeri sunt, ideoque non hic recensendi; Quibus omnibus seu dictis seu omissis aut dicendis, nunc certam quandam figuram, tanquam Mercurialem statuam, toti hujus tractatui inseryientem, ad viam veritatis in hoc Labyrintho inveniendâ, aut inutilè apponemus & accommodabimus, ut ea conspecta quilibet intelligens agnoscat, quam portam eligere, qualem semitam sequi & quem exitum sperare debeat.

THE-

THEBARVM BÆOTICARVM
descriptio.

Heptacylon vocat
leg. item Dives
a fonte Jove
late. Dracon
Thimdicitar
a Cadmo cum
viris ex des
draconis ab ip
interfecti, nati
construita fuit

Thebis illis antiquissimis (quibus Cadmus Agenoris filius fundator, Dionysius verò ex Semele, Cadmi & Harmoniæ filia natus, tanquam Deus gentilis, protector exitit) fuisse septem portas jam ante meminimus, ideòque has nobis præ Ægyptiis eligendas & imitandas: singulis portis, si benè antiquitatis illius monumenta scrutemur singula munera & insignia addicata inveniemus: Versus occasum æquinoctialem prima omnium visebatur ordine

& amplitudine spectabilis, in cuius turri eminentiori ex solido marmore extracta imago hominis habebatur: Quæ hanc proximè versus occasum solstitii hyberni sequebatur porta non minus decorata materia & arte, pro hieroglyphicis literis agnum monstravit: septentrioni directè opposita fuit tertia, quæ delphinum pro imagine habuit. Quarta ortui solstitiali hyberno correspondebat cum figura bovis: Quinta ortui æquinoctiali objecta, cuius nota, caper fuerit: sexta ad ortum solstitii æstivi respondit, quæ canem venaticum habuit: septima & ultima respexit solstitii æstivi occasum, & pro insigniis habuit Leonē: Versus meridiem porta fuit sed non aperta, ab antiquo tempore clausa muro & cincta: Per singulas has portas ingressus patuit in urbem, sed per unicam saltem earum in arcem eius munitissimam & pulcherrimam ascendebatur, singulis septimanæ cuiusque diebus una ex his patuit, cæteris obseratis & custodia præpeditis: Ad hæc non licuit quicquam animalium in hujus urbis forum adducere, nisi per propriam suam portam. Quotquot huc venerunt advenæ, viderunt quidem arcem illam protinus ornatissimam, sed modum intrandi ignorarunt, unde maximis fatigabantur curis & doloribus: Inter cæteros quidam accessit ab ea parte unde zephyrus spirat, qui cum sese omnino arcem occupaturum opinaretur, spetamen sua frustratus ex medio urbis sese recepit extrâ moenia, circum quæ dum ambitū instituit, quotiescunque ad portam aliquam novam accessit, observavit viatorio suo instrumento, quæ directior esset ad arcem linea; quod equidem scire non potuit, antequam totam, quanta esset urbem circuisset, ac tandem invenit, portam eam clausam versus meridiem maximè ad arcem directam esse; Post hanc eam, quæ à coeli parte, unde co-

VIATORII
us.

rus spirat: Deinde, quæ occasui æquinoctiali opposita est; ad quam cum post incredibiles exhaustos labores accessisset, perque eam in civitatem intrasset, non dubitavit de semita ad arcem ducente invenienda: quàm an unquam inveni-erit, inque eam ascenderit, affirmare nequeo; tantum scio illi potentiam & modum per angustos penetrandi meatus arcisque summa fastigia obtinendi non defuisse.

*De III. Usu Mercurii ad Medicinam corporis
humani.*

Hactenus descriptæ Mercurii coagulationis & tincturæ species, licet suæ propriæ intentioni non serviant, Medicinæ corporis humani tamen negari non poterunt, præsertim cum per experientiam tales probatæ & inventæ sint: Empyrici ex chymistis non solum coagulatos illos Mercurios à se fortuito factos sed etiam cinnabarim, tam artificialem, quam nativam, sublimatos & præcipitados omnis generis ægrotis propinarunt: Quæ sanè medicamenta bona sunt & haberi possunt, dummodo absque corrosivi suspitione maneant: An verò ab aqua forti caustica & deleteria vis Mercurio vel à salibus impressa igne exuri vel aqua omnino ablui possit, dispiciant alii: Mercurium absque ulla peregrini corrodentis noxa præparatum, optimum præ aliis censeo: qualis cum oleo sulfuris per campanam distillato factus existimatur, nisi exploratum sit hoc ipsum, arsenicali proximum, oleum corrosionis vi solvere aurum & cætera absumere metalla, idè-que valde suspectum, præterquam, quod parum operetur in corpore humano, etiamsi sit satis curiosè & circumspicte præparatum; Cujus vice eligat sibi alium modum ex

antedictis cum gemmis, aut cum lapide lazuli vel armeno, ut purgatio per inferiora fiat expeditior: sunt, qui crudum Mercurium pilulis cochiis aut mastichinis admiscunt, atque eundem effectum, de quo tamen dubito, pollicentur: Pro quo, si ille, qui coagulatus sit fumo plumbi pilulis iisdem (quibus tamen in mixturis Mercurius semper fit ignavus) commissus administretur, absque dubio utilior & commodior futurus esset: Omnium virtutem & efficaciam antecedit Aurelius ille dictus melioris, quam illi notæ & originis, de quo aliàs: Cur Mercurius purget, & salivationem promoveat, dum volatilem seu fumosam naturam adhuc habeat, non autem si fixatus sit in pulverem siccissimum, ratio patet. Quia calor vel stomachi vel etiam membrorum externorum, si illinatur, videtur non nihil de ejus fumosa, substantia resolvere, quod sensim ascendendo in transitu humores pituitosos visceribus impactos, pigros & quietos inhærentes, ad motum incitet & clementer provocet: qui si fluxiles semel sint facti à calore stomachi, venarum miseraicarum; Epatis aut aliorum viscerum & membrorum juvantur & expelluntur. Humida enim natura Mercurii virtutem expulsivam, quæ in humiditate existit semper leniendo provocat: Hinc cassia, manna, pruna Ungarica, jus herbarum mollientium, terebinthina & ejusmodi humectando intestina sicciora reddita per calorem & siccitatē morbi vel excrementorū obstipantium, vias mitigant & vim expultricem juvant, quo calor naturalis suæ actione nō frustretur, se & naturæ adversa expellat & amica attrahat, retineat & alteret in commoditatem individui; quæ emollientia ex vegetabilibus, quia non tota sui substantia ascendant à calore viscerum resoluta, sed saltem eorum aquea pars relicta terrestri in fundo inde neque hæc spurationem

tionē promovent, veluti Mercurius; Et Mercurius ipse fixatus seu quomodocunque mortificatus hac virtute humectante simul & ascensu privatur, imo & purgante quacunque vel superius vel inferius: Ex quibus patet causa, cujus hujus Mercurii operatio ministrati cum spiritu vini fortificetur, quod nimirum unà cum frigida & humida Mercurii substantia ascendat calida de spiritu vini, quæ calorem naturalem excitet & corroboret, & sic major excretio fiat, nempe humectatis viis & calore aucto per accidens. Deinde & ex his constat, cur Mercurius excitatus in terram fixam non operetur evacuando, quia nimirum humiditate, quam non habet, non adjuvare potest vim expultricem. Quid jam dicemus de Mercurio sublimate, illo venenoso, qui suâ propriâ aquâ per affusionem & abstractionem reiteratam dicitur edulcari, abluï & omni corrosivâ vi spoliari? quid de Mercurio præcipitato communi per aquam fortem facto, rubeo, vel de albo illo per eandem soluto & cum aqua salis ad fundum reverberato, an hi Mercurii omnem suam venenositatem exuant, an verò abscondant, ad tempus? Certè medici quamplurimi his sese cum summa utilitate absque noxa usos adfirmant. Verùm cum in dictis Mercuriis illa humiditas & frigiditas, quâ operatio illa salivationem excitans perficitur, non sit omnino sublata seu eradicata ita, quod caliditas & siccitas ejus vice operaretur, sed saltem tecta & sepulta sub facibus salium, ex quibus aqua fortis constat, vel aliæ ejusmodi additiones abundant, hinc nulla salivatio sensibilis inde sequitur, unde nec per consequens alvi subductio, quam tamen sequi ex Mercurio illo albo, & aliis ejusmodi multi promittunt, hoc est, quod solum inferius, non superius operari debeat, id quam verum sit, experientiæ & rei naturæ conveniat, judicent

cent alii: Nam si aliqua inde alvi evacuatio sequeretur, cū non sit ex humiditate leniente, certè erit ex caliditate irritante, quæ accidentaria est in illo Mercurio, nempe à salibus introducta, quemadmodum multa extremè calida, ut Euphorbium, cataputia, & his similia, attrahant humores & evacuent, quamvis tamen in his possit esse peculiaris vis purgans, quæ non proveniat à caliditate illa manifesta, sed occulta qualitate, ut quidam volunt. Verùm in Mercurio aliter se res habet: In hoc naturalis vis obtruditur admixtis aquis & salibus, quæ fuit, humectando evacuare superius & inferius, & alia præter naturalis & accidentaria ipsi conciliatur, nempe per sales & aquas fortes, quæ est, non purgare superius, sed solùm inferius: Cujus rei nulla est ratio, nisi in calore, ut dictum, superveniente, non in humiditate, quæ obliterata est: sint itaque cautiore & medici & ægroti in ejusmodi Mercuriis mortificatis & strangulatis propinandis & assumendis, ne aliquid noxæ relinquant in corporibilibus & plus damni, quam commodi præstent. Nam non sequitur, nihil senserunt mali ægroti, sed bene se habuerunt. Ergo vis illa venenosa non adest amplius, nec nocere potest. Novimus esse quoque venena, quæ eo tempore, quo assumuntur, nõ occidunt, sed sunt innoxia & insensibilia, cum tamen in posterum existant læthalia. Quid? si tale quid contingeret in Mercuriis illis mortificatis, ut mortificarent potius assumentes post aliquod temporis spatium, quàm à morbis relevarent? Demus, quod primò relevarent, cur non & postea nocere poterunt? Nec verò medicus, nec æger de his rebus certus esse poterit, nisi eventu: Imò si unus aut alter nullam noxam inde sensisset, nempe in humido morbo vel temperamento quis certus fuerit, quod nec alius in alio morbo vel temperie corporis. Novimus

mus quendam circumforaneum seu Empyricum medicastrum arsenici drachmam unam vel plures in corona astantium assumpsisse per os atque inde post semihoram intumefactum, miserum sibi theriacæ suæ auxilio subuenisse, cum admiratione omnium, at cum id sapius singulis diebus reiteraret, pollicitus sibi certissimum alexiterion fore in sua pixide, (ignorans Theriacam appropriari venenis potius bestiarum, quàm corrodentibus) præsentaneam sibi mortem accersivit, cum stupore adstantium: sic vidimus aliquando puellam quadrimam vel circiter, bibisse aquam venenosam arsenicalem, qua necantur muscæ, at absque noxa, quia paulo antè cerasorum magnam copiam ingessisset, quibus per vomitionem rejectis, nihil mali sensit, nempe per accidens: Eadem referuntur de ebrioso quodam, qui aquam fortem seu separatoriam hausit noctu pro alio liquore sitibundus, & restitutus est à præsentemox medico: Tutius itaque est uti præsidiis medicinalibus absque ullius noxæ suspitione: Mercurius per se est morborum plurimorum alexipharmacum, & ut testantur quidam ipsius pestis (cum eo loco, ubi hic effoditur & tractatur, nunquam aut rarissimè contagium hoc grassetur) dummodo maneat in sua propria natura, & non à salibus aut aquis corrosivis inficiatur & venenosus reddatur: Videant hinc illi, qui putant se illum præparasse, ne destruxisse aut corrupisse potius existimare possint: Nam Mercurium nõ purgantem superius, sed solùm inferius naturâ suâ illæ sâ produxisse, æquè mihi possibile videtur, quàm ignem absque calore, aquam absque liquiditate & triangulum absque tribus angulis. Detractâ enim proprietate rei quasi essentiali, res ipsa, quæ fuit, permanere nequit, sed fit aliud, aliâque forma innotescit: Inde miror, quosdam conari

ri opio, euphorbio, scammonio & aliis ejusmodi fortissimis medicamentis, uti & Mercurio, certas qualitates, quæ ipsis sint essentielles, non accidentales præparatione suâ præcõceptâ detrahere, substantiis illorum & virtutibus illæsis. Obtundere quidem possunt hanc vel illam qualitatem contrarietate ipsis propria, ut opii vim narcoticam acetosis, non euphorbii caliditate, scammonii violentiam solutivam succo cydoniorum restringente, Mercurii vim ascendentem cum pilulis Ruffi vel cochiis ad inferiora revellentibus, vix delectum præstare in correctione. Nam opium si torreatur supra carbones, unde flamma excitetur, quomodo ero certus, quod non vis illa, quæ operationem narcoticam efficere debet, torrefactione pereat, & saltem noxa abeat, hâc illæsâ. Vinum, quod sulfure infectum, ut fit vulgo, incenditur: Unde ero certus, quod sulfuris reliquiæ & non potius optima spiritus vini pars consumatur, cum constet, sulfur non incendi in humida substantia, sed in sicca & terrestri, spiritum autem vini, humori mixtum, facillimè inflammari. Hinc admirandum, quosdam ita pituita cerebri laborare, ut promittant horum à sese præparatorum medicamentorum, aliàs fortissimorum, doses duplices aut triplices, imò ut pro saccharo tutè assumi possint absque noxa, gloriantes quoque de artificio suo tam feliciter peracto, cum non intelligant, sese illud medicamentum aut ab innatis virtutib. spoliassè & destruxissè, aut ejus virtutes nocuas sub pallio quodam abscondissè, & sic serpentem magis noxium reddidissè, quem sub dumetis, quasi in insidiis collocârint: si destruxerint, exempli gratiâ, virtutes opii, scâmonii, antimonii, Mercurii, quibus quodlibet maxime valebat, ita ut multum cujusq; assumi possit, opiũ nõ erit opium, nec scammonium scâmoniũ, & sic de reliquis:

Imò

Imò satius fuisset, in dosi parva nota & consueta unà cum correctione convenienti adhibita quodlibet administrasse, quàm tot laboribus interpositis dosin majorem, cum dubio & precio majori. Mercurius itaque tum pro medicamento uti habeatur, quando non desinit esse Mercurius, quomocunque præparetur, corrigatur, & cum aliis miscetur: Unde sub una forma, nempe, ut dictum, præcipitati innoxii, omnes operationes Mercurio dignas, superius & inferius evacuando, perficiet. Quando verò fixatus est in terream substantiam, amisit illam operandi virtutem & temperamentum suum proprium, quo omnia elementa, præsertim aquam & terram, ita habet copulata, ut unū cum altero in ascensione maneat inseparatum, & terræ cujuscunque qualitatem assumpsit, quæ est siccitas cum caliditate accidentali: Longè aliter se res habet cum auro, quod solutum & desinens esse aurum, retinet tamen humiditatem caliditati junctam, unde hoc agit in corpus humanum, omniaque ejus membra, præcipuè cor ac spiritus corroborando. In caliditate enim & humiditate consistit fons vitæ, nempe humidum radicale, & calidum nativum, quorum absorptione aut suffocatione homo interit, confortatione & restauratione, vigescit & vires recuperat. Hæ qualitates non sunt in Mercurio, nisi valdè remotè, exceptis passivis & fœmineis, quibus si per artem masculinæ & agentes, prout natura admittit, jungantur, sequetur compositum, quod caliditate & humiditate exuperet, de quo in sequentibus latius dicemus.

C A P. II.

De monte Saturni.

Saturnum hîc intelligimus non planetam illum mundi supremum, nec Deorum Ethnicorum quasi abavum & primum fatorem (de quo in Hieroglyphicis nostris suo loco sat egimus) sed metallicam substantiam, quæ plumbi vel ejus mineræ nomine appellatur, pro ut cõmuniter recipitur: Huic proximum à Mercurio locum concessimus, cum & in artis philosophicæ & naturæ operatione hac serie illum sequatur, restantibus Philosophis & ipsius rei experimentis. Demus enim, quod Mercurius det materiam seu feminium primum operi, velut infanti, tum Saturnus suâ frigiditate constringente, ut loquuntur, conceptionem adjuvat, & nigredine superveniente eandem esse factam demonstrat, ne quid de reliquis planetis aut coloribus hic addamus: Hoc constat, in terræ mineris à Mercurio ad Saturnum facilem & proximum esse progressum, & Saturnū nil nisi Mercurium leviter coagulatum in quibusdam videri: Quocirca de hoc metallo non immeritò nunc dicturum sumus, nempe ut primò demonstremus, quomodo ad aurum inde producendum quàm plurimè respexerint; Deinde quatenus ad Tincturam, ac tertio, quomodo ad usum medicum adhibuerint, aut adhibere possint, & quid inde contigerit aut sperandum sit.

De I. Quomodo Saturnus in aurum reduci
tentatus sit.

Philosophi in scriptis suis sæpenumero Saturnum vocantes aurum leprosum & immaturum, occasionem præbuerunt curiosis artis chymicæ inquisitoribus, ut conati sint eum in aurum reducere coctione maturiori adhibita, nec non purificatione qualicunque, idque vel in fusa ejus massa seu substantia, vel in minera puriori & nobiliori, vel in Mercurio inde per artem facto: Qui in substantia; per se, vel cum aliis id perficerententarunt: Per se, hoc est, absq; peregrini additione, si qui plumbum tractarunt, ignis calore usi sunt, eoque vel leni & ejus liquificationem non causante, vel fortiori æquante, vel fortissimo, longe superante. Qui leni calore usi sunt sive in limaturis, pulveribus, aut substantia discontinua fuerit, sive continua & dura, operã omnem impensam luserunt, etiamsi longo tempore hisce ovis incubarint; Ratio est, quia vis agensibi non est in plũbo, nisi sulfur illud comburens & fufum, quod non agit, nisi longissimo tempore, accedente calore moderato extrinsecus quemadmodũ contingit in terræ visceribus circa mineras, non circa corpus fufum plumbi: si quoque extra terræ claustra fuso jam metallo hoc fieri possit (quemadmodum Isaac fide dignus author annotat, plumbum ex antiquissimo tecto, fortè bis mille annorum detractum, in cerusam argenteam seu argentum finum magna sui parte, vi & calore solis, pluviarumque lotione, commutatum fuisse) tamen aliquot seculorum tempus requireret & lentissimũ calorem, quæ duo homo neutiquam ipsi præstare potest, etiamsi Mathusalem ætate vinceret: Item statuendum de mineris plumbi quibuscunque, quibus nonnulli non abs-

que evidenti & profunda ratione per multos inhæserunt annos. Quod si calor administretur Saturni mineris, vel corpori, liquefactioni æqualis, illæ sensim effumant sulfur, hoc in fæces ebullit, utroque modo in substantiam terreã sive longo, sive breviori tempore fit transitus, quâ utilitate, novit, qui expertus est. Citissimè verò corrumpitur plumbi substantia ab igne fortissimo, ut pote ejus frigidæ naturæ adversissimo. Causa cur plumbum ignibus destruat, multiplex. Prima & præcipua, quod abundet sulfure illo communi combustibili & comburente, quod cum vehementiore igne inflammetur, consumit suum subjectum seu socium sibi adjunctum, nempe argentum vivum, idque contingit vel magis vel minus in omnibus imperfectis, præcipuè in plumbo propter ejus abundantiam: secunda causa est porositas quam efficit hoc sulfur in corpore, cui in hæret. In hanc enim flamma & calor ingreditur & devastat quicquid ibi invenit calori non assuetum, quale est tertio argentum vivum adhuc crudum, frigidum & humidum, ideoque à suo contrario, ut inimico, abhorrens & mutationem sui patiens. Etsi n, ponderosum sit, non tamen id ratione magnæ argenti vivi copię, sed potius cruditatis accidit; quia ad auriponderositatem neutiquam attingit, cum eo duplo ferè levius, quo ad easdem quantitatis dimensiones, habeatur. Ex his causis Saturnus igne forti non consistit, sed minuitur, hoc est, à natura sua aquea fluente & metallica, in terreã quandam, vitrificationi proximam substantiam convertitur, ut per experientiam patet omnium eorum, qui Saturnum vel dimidiã horâ ad vitrificatorium opus præparant, & in vitrum reducant. Cur verò Saturnus sit reliquorum metallorum tam perfectorum, quàm imperfectorum, examinatus, & quasi tortor eorum, ut veluti innocentium constantiam

stantiam

Calor liquefactionis.

Ignis fortissimo.

Causa combustionis plumbi.

stantiam, horum, ut reorum crimina probet & attestetur, causa ex dictis in proapatulo est. Pisces, si in propria sua aqua, velut ostrea in contéto succo, bulliant, nihil quid præter naturam patiuntur, quod sit peregrinum illis: Ita de auro argentoque cogitandum, quæ in Saturno, tanquam aqua vel succo suo, super testam & cineritium coquantur, non quo coctio illis aliquid maturitatis aut qualitatis addat, sed saltem ut crudum superfluum, seu humores frigidiores secedant vel evaporent, hoc est, metalla imperfecta & impura: Accedit calor, non solum consumens efficcando humidum immaturum, & segregans & movens ad latera heterogenea, congregansque homogenea & retinens. Unde Saturnus in cineres imbibitur à calore supernè urgente inferius vel ad latera repulsus, ut refrigerium sui que salvationem acquirat, ex naturæ instinctu, quo gravia tendunt deorsum, & quodlibet, licet inanimatum fugit à suo contrario (ceu patet ex aqua frigida in fornacem ardentem infusa) qui dum fugit, sui maximè simile ratione sulfuris admixti, æs secum abluit, velut aqua trahit oleum & perfecta relinquit in medio, utpote calori ejusmodi assueta & amica. Cur verò Saturnus nec Jovem nec Martè secum rapiat, hoc fit per accidens: Jovem, quia hic approximat æquato & substantiam habeat mediocriter puram, sed valdè infirmam, Martem, quia hic ipsi non commiscetur, & maximè sit impurus. Non pauci Saturnum per calcinationem reducunt in pulverem, idque vel absque additione vel cum admixtione salis alterius verei peregrinæ ad corrodendum vel abstergendum appositæ: Ex qua operatione peracta tandem lythargyrium rufum vel subalbum, in igne vitrificatorium solummodò dans fusionem habet, non aurum, à quo longissimè abest. Qui in initio vel post

Lythargy-
rium.

addide-

Cerufa

addiderunt acetum, fortè ad solvendum, vel incærandum, ut reciperet amiffam humiditatem, vel melius purgaretur à superveniente sulfure comburente, cerufam albiſſimam quidem acceperunt, ſed ad argentum & aurum omnino inutilem ſubſtantiam. Ex hac igni fortiori expoſita minium, vel imbibitione cum urina, vel cum aliis alii colores, non aurum nec argentum reſultant.

Minium.

Cauſa cur videatur plumbum coagulari poſſe in aurum.

Cum verò plumbum ſit ex Mercurio & sulfure per naturã compoſitum, veriſimile videtur, quod poſſit sulfure per ignis gradus combuſto & ſeparato arte ejus argentum vivũ maturari & reduci in aurum; ſiquidem à frigido & humido non detur tranſitus ad calidum & ſiccum, niſi per medium æquatum, quod nec frigidum nec humidum nec calidum, nec ſiccum ſit. Nam demus, quod in minera vel ſubſtantia plumbi ſit prævalens humiditas cum frigiditate juncta, quæ poſt percoctionem vel calcinationem cum igne convenienti vertatur in ſiccitatem cum caliditate, comitante; inde rationabile eſt, quod in eo puncto, quo humiditas in ſiccitatem & frigiditas in calidatem vult tranſire, fiat prius æquatio omnium qualitatum; quæ eſt auri temperies; & per conſequens, plumbum prius vertatur in aurum quam in lythargyrium aut aliam ſubſtantiam ſiccã & calidã. Verum cum experientia huic ratiuncule reclamet, ſufficeret hæc intelligenti, ne in ejuſmodi errores incideret unquam, niſi cognitum haberemus, in his nullum adeo circumſpectum eſſe, quin ſpem ſibi faciat eventus melioris & optati, modo vel minimum, quod arri-
deat, animadverti poſſit: Idcirco cauſam evidentio-
rem trademus cur non hoc modo æquatio fiat in aurum, ſi calcinetur plumbum quocunque igne, vel lento vel forti, cum vel abſque additione rei alterius, ſed in ſubſtantiam ab a u-

Cauſa, cur id fieri nequeat.

ro remotissimamabeat. Causas corruptionis plumbi in igne jam ante exposuimus, quæ tum sunt verissimæ, hinc ejus argentum vivum omni humiditate radicali spoliatur & vitro fit proximum: Æquatio autē contrariarū qualitātū non accidit, quia non fit totalis separatio sulfuris comburentis, sed saltem unius partis, cum forte duæ ejus partes maneant in composito, nec sint separabiles, quia ob terrestreitatem aliquid fixitatis in se habent, non quidem aureæ sed terreæ viscosæ, mox vitrificadæ. Et quo major pars ejus sulfuris sit combusta, eo magis exiccatum & depravatū est argentum vivum: Unde hoc ex sua natura in terram mutatum, à sæcibus sulfuris facile in vitrū reducitur, quod est omnium compositorū ultimum: Quod si per artificiiū ignis vel alium modū concedatur ex plumbo posse omne sulfur segregari, neq; tū ille Mercurius purus in aurū æquari posset, quomodocūq; tractetur. Quia in auro sunt omnes qualitates quatuor contrariæ in summis gradibus, qui summi gradus non possunt hac ratione in Mercurium frigidum & humidum introduci, cum quantum siccitatis & caliditatis accidentalis non essentialis, huic Mercurio acquiratur, tātum ille amittit humiditatis & frigiditatis, donec omnem humiditatē & frigiditatē amiserit, & earum vice siccitatē & caliditatem possederit; atq; hinc nulla fiet æquatio qualitatum, & per consequens nec aurum. Idem fieri videmus in aliis operibus: Calx calidissimæ qualitatis fit ex lapide sua natura frigidus. At post combustionem non ille lapis est calidus & frigidus simul: sic aqua, quæ prius est actu frigida, post admotionem ad ignem in distillatione vaporosa actu calida existens non retinet de utraq; qualitate, sed una abit, altera adveniente: sic quod de actu hic dicitur, idē de potentia, & quod de duabus, idem & de quatuor qualita-

*De redu-
ctione plumbi
in Mercurium.*

tibus compositi intelligendum est. Nonnulli considerantes plumbum vel in substantiam malleabile congelatum vel in minera etiam clara existens nimium sulfuris combustibilis per ignis calcinationem vix unquam segregandi continere, alias invenerunt vias ad naturam ejus purificandam, & à facibus sulfureis segregandam, nempe reducendoid in Mercurium currentem, quem si habeant, promittunt sibi ejus coagulationem in aurum per se vel cum auro juncti possibilem. Cùm enim ejusmodi coagulationem Mercurii propter hujus cruditatem fieri non posse animadvertant, quia natura in hoc nullam, in plumbo verò aliquã coagulationem sua sponte inceperit, ideoque hoc magis naturæ consentaneum, quàm illum opinantur. Nam quod philosophi dicunt, incipiendum esse arti, ubi natura imperfectum reliquit, id non absque ratione de plumbo intelligunt, in quo sit incepta digestio, mollities & mediocris cruditas, ut faciliè tractari & compleri possit artificio, aliàs per naturam relictum imperfectum: Cumque metalla reducenda sint in primam sui materiam, hoc est, in Mercurium, à quo ducunt originem, hinc plumbum necessario statuunt in Mercurium currentem reducendum esse. Hoc ut perficiant, multas inierunt vias, quæ omnes duplici modo differunt, nempe ut vel putrefactione & abstersione, vel solutione & adjectione Mercurii vulgi, id tentarent. Primo modo, quidam ipsum plumbum distillare conati sunt, existimantes Mercurium ejus in liquefactione ascensurum, & sulfur in fundo mansurum: sed illis illi sit vana opinio, cùm contrarium profus acciderit, nempe quod sulfuris aliqua pars ascenderit citrino colore, argentum vivum verò cum majori ejus parte manserit in fundo, tandem in pulverem aut lythargyrium reductum. Alii per descensum idem tentarunt

târunt, quasi voluerint plumbum in laminis calci vivæ superpositum, strato super stratum factò; & igne supernè agente argentum vivum ejus cribrare vel colare per calcem vivam in foveam subiectam. Atque hoc institutum eventu & spe sua frustratum fuit. Causa verò, cur argentum vivum nec ascendere, nec descendere potuit, relictis suis fæcibus sulfureis & terrestribus, hæc est: Quia in fundo naturæ hæc duo arctiùs colligata sunt, quàm ut artificio, quod igne perficitur, separentur ab invicem. Unde medio aliquo absterfivo vel separativo extraneo egent, vel argenti vivi homogeneo collectivo, eoque vel crudo vel maturo, & agente. Media ejusmodi absterfiva habentur sales, armoniacus, turturi & his similes. Collectiva sunt Mercurius vulgi crudus, vel sulfur aureum, fixum & maturum. Hinc alii assumpserunt dictos sales, cùmque iis mistis plumbum putrefecerunt per certum tempus, post quod distillârunt, & Mercurium, ut dicunt, extraxerunt. Secundò per solutionem plumbum in Mercurium reducitur, si, ut quidam experimentati sunt, solvatur in aquam fortem, & Mercurio vulgi adjecto, separatur ejus Mercurius sensibiliter. Multi alios invenerunt modos ad eandem intentionem, quas prætereo. Horum omnium etsi labor non videatur malè collocatus, cùm ex metallo non metallum, ex non Mercurio Mercurium fecerint, tamen vereor, quod nõ utilitas aliqua, quoad ejus coagulationem in aurum, expectanda sit: sive enim aurũ misceatur, vel amalgametur cum eo, & coquatur, quicquid nonnulli jactent, sive per se coaguletur lento igne, impossibile est, quod sulfuris aurei qualitates agentes introducantur in illud: Nam quicquid de ipso plũbo aut minera ejus, nec non de Mercurio antehac dictum est, cur illa in aurum non coagulari possint, eadem causa &

*Causa cur
Mercurius
Saturni in
aurum ne-
queat coa-
gulari.*

hic obstat, licet in Mercurio non sit tanta sulfuris comburentis quantitas. Qualitatibus enim patientibus destructis introducuntur illi agentes qualitates, & non fit æquatio omnium contrariarum in eodem composito remantium, quod fieri debebat, si aurum futurum sit, idque in summis qualitatibus gradibus, ut ante dictum. Eandem ob causam nec aurum amalgamatum cum Mercurio Saturni eum in aurum perficere poterit, cum aurum nihil habeat superfluum in sua perfectione, sed simpliciter sit perfectum, ideoque de sua simplicitate si aliquid alteri Mercurio concederet, ipsum egestate laboraret, prout Bernhardus Comes optimè differit. Ne quis autem existimet, Mercurium plumbi qualicumque modo coagulatum in aurum nobilitari, cum contrarium re ipsa experietur, nempe ipsum in terram inutilem degenerare. Quod si verò à sulfure auri fixo & agente, hoc est, calido & sicco, tingente Mercurius plumbi coaguletur, nullum est dubium ex eo, ut & aliàs aurum perfectissimum fieri posse, de quo hic non est disserendi propositum. Tantum sufficiat de primo Saturni usu seu in aurum coagulatione, sequitur de præparatione ejusdem ad tincturam.

De II. Usu Saturni ad Tincturam.

Pauciores, ut opinari quis posset, quæsi verunt tincturam fixam & spirituales in Saturno, cujus corpus sit facilis corruptionis seu destructionis in igne & aquis corrosivis multiq̃ue sulfuris comburentis & terrestris particeps, nihilominus, cum judicia operantium sint diversa, scriptorumque sententiæ diversissimè accipiuntur, quicquid alii de propinquitate plumbi & auri inter se intellexerunt & ad
coagu-

coagulationem unius in aliud retulerunt, quidam ad tincturam ex plumbo conficiendam, interpretati sunt: Accessit, quod à Philosophis passim inculcetur, æs & plumbum esse lapidem preciosum & in plumbo esse masculum & tincturâ utramq; tã albam qua rubrâ, ut monstrat cerusa & minium, dummodo debite inde educatur: Hinc secundum sonum verborum conjunxerunt æs & plumbum, vel hoc & arsenicum aut acetum, & nihil tale repererunt, artemq; vel abjecerunt omnino ut impossibilem, vel imperfectam relinquere coacti sunt. Quidam subtilius operari volentes, atque in hoc Isaacum imitati, Saturnum variis preparationibus ad puritatem & substantiæ tenuitatem quandam reducere voluerunt, ut in metalla radicaliter ingredi, iisque adhærere posset, eundem ad nihilum seu fæces inutiles redegerunt, quomocunq; animam Lunæ vel Solis immittere, vitamq; tribuere illi tentârint. Verùm hæc opera omnia esse frustranea experientia singulorum tandem licet rariùs & non nisi post multorum sumptuum interpositionem convincit. Quomodo enim quid boni fructus ex arbore mala expectabis. Quomodo ex colocythide mel, aut ex fimeto fætido rosam suavissimi odoris elicies? sanè vix unquam per artificium, licet natura suis arcanis operationibus utrumque educat, nempe ex amaro dulce, & ex fœtido suave. Nam quid uvis, pomis, pyris & ejusmodi immaturis fructibus palato ingratius? quid iisdem calore Solis maturatis acceptius & mitius? Quod si ars quoque naturæ manum vicariam & quasi obstetricem præbeat, videmus ad effectus admirandos, ad quos alias nunquam perveniret, eam contendere & aspirare. Annon ex sylvestri arbore, cujus fructus sunt acerbissimi & esui inutiles, circa truncum abscissa & ramo seu surculo nobiliori ei-

dem insito coalescit genus arboris, surculo, non radici, simile & fructibus correspondens nobilioribus?

Ad hujus exempli imitationem quidam conati sunt Saturno aliquod germen inserere & compositum soli seu calori philosophico committere, donec satis maturum sit, & absque dubio votum suum obtinuerunt: Verum in electione horum mineralium cautum quem esse debere admonet bonus ille senex Morienus, cui ut morem gerat, æquum est. Nos ut & hoc loco Indicem, qui in triviis meliorem semitam hæsitanti ostendat, statuamus, figuram adjicimus sequentem:

SANGVINIS DRACONIS DESCRIPTIO.

In tertia illa mundi parte, Africa dicta, ubi maximi ardores & aquarum penuria, ideoque regiones sunt latissimæ quidem, sed non satis frequentes incolis, iisque potissimum nigricantibus & barbaris populis: e contra feris horridis & monstrosis partim, partim venenosis & hominum generi infestis abundant, quales sunt tigrides, pardi, leones, iisque similes, quarum ad fontes aquarum dulcium, rivosque cõventu & mutuo insultu semper aliquid novi generis suboritur diversi omnino in specie à singulis suorum parentum: Hic, ut cætera prætereamus, elephas visitur singulari, ut corporis magnitudine, sic prudentiâ conspicuum (cui nonnulli intelligendi, loquendi & scribendi aptitudinem, humanæ proximam, attribuunt) inter reliquas bestias primum tenere locum: Cui, ut nihil est ab omni parte beatũ, continuo se invidum & hostem internecinum draco prægrandis offert. Hic ut tam vastæ beluæ, cui viribus longè sit impar, damnum ingerat, non audens aperto Marte cum ea configere, rem ex insidiis aggreditur hoc modo. Observat quâ viâ elephas aqutu rediturus sit, eandem, ubi arctior est, præoccupat, seseque inferiori loco abscondit, donec elephas aquis prætumidus accedat, cujus pedibus nexus & gyros suo corpore sinuoso injiciens sangninem libat & ebibit. Tandem ubi viribus defecerit elephas, draconem circum sese in nodum reflexum, jam cruore saturatũ, deque victoria contra hostem obtenta securum, suo pondere in terram corruens, ipsa morte vindictam sumens cõterit & extinguit, omni regurgitante & offulso ejus sanguine, qui post DRACONIS (licet potior pars elephantis sit) dicitur, ad medicinam aliasque necessitates hominum non inutilis. Draconem hunc, cujus sanguis ad medicinam philosophicam assumitur, oportet quem probè agnoscere, ne terreum

terreum quid, seu ex terræ fundo depromptum, aut aliud haud conveniens in ejus locum substituat. Est autem ex eo genere, quod Saturno, Apollini, Æsculapio & Mercurio ascribitur, quod Cadmi socios interfecit, & ab eo interfectum, quod vellus aureum observavit, quod pomis aureis Hesperidum hortis invigilavit, quod Geryonis Tricorporis boves puniceos custodivit, Typhonis & Echidnæ soboles: Saturno appropriatur dum capite caudam apprehendit, non quasi tempus significet, sed quod in se redeat, & ex duobus, nempe capite & cauda unum quid fiat: Appollini affingitur, quia ab eo sagitis occisus putatur Typhon, qui putrefactus Python dicitur: Æsculapio, quia medicinæ revivificativæ & juventam restaurantis Draco symbolum est & subjectum proprium Mercurio, cujus caduceo appingitur duplici, masculi & foeminæ forma, quia constituit duplicem Mercurialem substantiam Hermaphrodyticam contrariarum operationum, nempe quod durum mollificet & molle induret: Cadmi socios interfecit, quia idem sunt re, quod hic elephas, & à Cadmo interficitur vice versâ, quia elephas draconem moriens, occidit. Reliqua omnia, ut etiam jam dicta, petantur ex nostris Hieroglyphicis, ulterius ibidem explicata, quæ lucem hisce dabunt clarissimam.

De III. Usu Saturni ad Medicinam.

Si consideremus jam substantias ex Saturno productas ut sunt lythargyrium, cerusa, minium & ejusmodi, animadvertemus eas corpori humano interius assumendas plus noxæ, quam utilitatis allaturas, cum eadem inter venena potius, quam medicamenta ponantur: Causa verò harum

nocuæ

nocuæ qualitatis videtur esse manifesta, non quia per se sint venenosæ, ut arsenicum, sublimatus & ejusmodi corrosiva, necut venena animalium, sed quia venas & vias corporis humani obstruant, & inimicam cordi qualitatem, frigidam & siccam communicent. Quomocunque itaque plumbum præparatum per calcinationem ab igne factam non solum non amittit suam frigiditatem, quam ante habuit, sed quoque sulfure ejus calido combusto magis auctâ possidet, utpote jam factum præterea siccum, quod est terræ proprium. Est quidem plumbum ante combustionem diversarum virium, ratione argenti vivi, frigidi & humidii, ac sulfuris calidi & sicci, in una mixtione existentium. Nam usu cognitum est, quod non solum repellat sanguinem sua frigiditate, sed etiam discutiat caliditate, ut apparet in gangliis aliisque partibus subtumidis: adhæc humectat suâ aqueâ humiditate, & exiccat terrea qualitate: ratione humectationis exiccatis locis adhibetur, ab argento vivo inunctum: ratione exiccationis, præsertim calcinatum, ulceribus humidis, imò & cancriosis, ut lamina ejus cancro non ulcerato & labiis (quod miremur) humanis ne nimis excrecant. Cicatrizationem quoque adjuvat, si debite applicetur vel inferatur locis eam requirentibus. Nihil hic dicemus de sale Saturni, aut saccharo ex minio parato, hisce similibus, quia sunt ejusdem originis, qualitatis & operationis: Unicum nobis ex Saturno remedium interius assumendum innotuit utilissimum, si mineræ ejus purissimæ Lunari foetu prægnâti per ignis gradus fixatæ & purificatæ Mercurius vaporabiliter misceatur, ita ut ex duobus Mercuriis unum quid fiat citrinissimum, quod est medicamentum admirandarum virium in morbis quibuscunque chronicis & humoralibus felicissimè usurpandum, alibi à nobis

Cælidonia, dictum, propriè minerale Panochymagôgon appellandum, de quo videndum suo loco.

C A P. III.

De Monte Jovis.

INter omnes Deos gentilitios Jupiter primatum & præminentiam obtinuit, quod nec de planeta, nec de metallo ejusdem denominationis cum eo statuere licet: Unde qui Jovis illius Olympii dicti velut Divi, facta, aut stellæ erraticæ inter Saturnum & Martem in cælo elevata & cursum & operationes metallo, quod stannum propriè appellatur, assignare velit, in rerum judicio & comparatione nominû aberrare invenietur: Vix enim quicquam hæ duæ substantiæ cum fictitio illo Jove, qui adulter, & nescio quibus non vitiis insignitus à poëtis fingitur, commune habent præter nomen, quod tamen huic metallo more chymistarum, impropriè attribuitur: Jupiter planeta calidus & humidus præsumitur, ideoque Dominus humanæ vitæ, quæ in calore & humido consistit: An earundem qualitatum & viriû sit metallum ejus nominis, dubitari potest: Nihilominus cum stannum & usu & estimatione vulgi in satis magno habeatur precio, de eo secundùm institutum ordinem, nempe primò de ejus coagulatione in metallum perfectum, deinde quomodo à quibusdam ad tincturam inde conficiendam sit, adhibitum, tertio de usu ejus in medicina, agemus.

*De I. Usu Jovis ad coagulationem in metallum
perfectum, argentum ac aurum.*

Geber multis in locis, ut & author speculi Alchymiaë, Jovem enumerat proximè post perfecta metalla, si consideretur ejus status ad oculum, nempe puritas argenti vivi, splendor, cum Mercurio assimilatio & æquatio componētium, quæ omnia de nobilitate ejus præ cæteris imperfectis attestantur: Adhæc in opere Philosophico proximum à Saturno locum occupat, qui propter colorem post nigredinē subalbescens seu cineritium eidem ascribitur: Quibus indiciis quidam ducti stannum ex plumbo loto purificato aut adjecto Mercurio educere conantur, considerātes horum duorum affinitatem & convenientiam; Alii argentū ex stanno, à quo illud parum abesse putant: Quod si ita se haberet, tum ex Saturno facilis esset transitus ad Lunam per viam Jovis, & inde ad Solem. Verùm persuasio rei, quæ non est, hic prævalet: quemadmodum patebit ex natura & proprietate Jovis collata cum cæteris, Saturno & Luna. Jupiter splendet mediocriter propter argentum vivum, Lunæque proximus videtur, Saturnus nigricat in opere & valdè infectus apparet, ut pote lividus & terræ propinquus. Luna verò in omnibus notis perfecta & constans visitur, clarissima & alba, ignitionem patiens moderatam, antequam liquecat, in cineritio permanens: quæ Jovi non conveniunt, nisi ex parte, Saturno autem nullo modo. Nam etsi Jupiter, ut dictum, splendeat, Lunæ tamen radiis multum concedit: Adhæc licet Jupiter non ita facilè cedat in cineritio, nec mox segregetur ab argento aut auro, tamen mox in calcem subnigrā cōburitur & humiditate sua radi-

cali privatur, ut in reductione ejus in metallum, facili-
 mē in vitrum abeat, quod non contingit ulli ex perfectis:
 Cum itaq; dicitur, quod Jupiter in cineritio maneat, id in-
 telligendum, in igne leviori, non examinationis, & quod
 non facile à perfectis separetur sua substantia illasâ: Nam-
 si centū partes Jovis cum una Lunæ sint fusione commix-
 tæ, quæritur quomodo arte hic Luna separetur à Jove, ut
 hic non comburatur: si enim Jupiter in tantâ quantitate
 comburi deberet, videtur major futurus labor & sumptus
 majusque dispendium in Jove perdendo, quam utilitas ex
 Luna salvata acquirenda. Adhæc combusto Jove in tanta
 copia cineris ejus, non facile inde Lunæ tantillum ignibus
 exprimi posset, nisi fluxu adhibito: Unde labor & sum-
 ptus longè excederent speratum precium: Si verò una pars
 Jovis juncta sit centū partibus Lunæ, tum combusto Jove
 salvatur Luna facili mē: Inde quo plus Jovis sit & minus Lu-
 næ in mixtura, eo difficilius videtur & minus operæ pre-
 cium. Non autem me latet, artifices invenisse modum per
 descensum, quo utrumq; metallum, Jovem & Lunam, ma-
 gna ex parte separando salvent, prout necessum est fieri in
 concrematione ædium, cum omnia metalla imperfecta
 & inter hæc abundantius stannum, fluxione permisce-
 antur: Ex quibus apparet, Jovem reverà in cineritio non
 durare, sed comburi, licet argento & auro profundius, non
 tamen in radice, adhæreat: Causa hujus adhæisionis licet
 petatur ex æqualitate partium componentium, hoc est, sul-
 furis & argenti vivi, quorum unum in viribus non excedat
 aliud (de vulgaribus intelligendo) tamen potius ex argenti
 vivi natura & copia desumenda venit. Cùm enim aurum
 & argentum maximè convenient cum Mercurio puro, &
 claro, qui minùs sulfuris admixtum habeat, idè Jovi præ
 Saturno

Saturno, Venere & Marte, proximè post ipsum Mercuriũ aggregantur, quasi inseparabiliter, quod inde apparet, quia si Mercurius vulgi fugã amisisset, & malleabilitatẽ & constantiam haberet, ut stannum, tum argento & auro admixtus, nullo medio inde separaretur, hoc est, nec superiũs abiret per fumum, nec inferiũs ullo artificio. Cũ itaque stannum proximè accedat ad Mercurium, quem suo splendore, nec non stridore sub dentibus satis ostendit, tunc difficiliũs à perfectis segregatur. Nam sequestrator ille & examinador Saturnus, cũ multum habeat sulfuris combustibilis admixtum suo argento vivo, cogitur tergum dare ignibus desuper accensis, atque ita se insinuet in cineritium pro sui salvatione, ne abeat in non metallum seu lythargyrium aut vitrum, in qua fuga sulfur ejus trahit argentum vivum suum proprium, nec non cognati metalli, cupri aut latonis, non autem stanni, quia stannum plus habens Mercurii clari, quàm sulfuris terrei, hinc non est obediens Saturni rapacitati, sed manet potiũs supra cineritium apud perfectã, tanquam cognata sibi, ratione Mercurii, quàm imperfecta dicta, ratione sulfuris, idque ex solã naturã similitudine & appetitu, quo aqua aquã, & omne simile aggregatur suo simili, non ex delectu aut sensu, qui in animatis non inest. Causam jam dictam multi non intelligentes, ac interim Jovis cum perfectis similitudinem considerantes, non dubitãrunt hunc per artem ad ea adducere coagulatione, aut potiũs calcinatione & fixatione: si enim illud, quod summam Jovis perfectionem impedit, quo minũs sit argentum & aurum, tollatur, putãrunt suã sponte ad eam rediturum: sunt autem ex evidentioribus impedimentis in Jove, sulfur comburens & fœtens, stridor sub dentibus, ponderis defectus, mollities, seu ignitionis convenientis fu-

sionem præcedentis absentia, malleabilitas vitiosa, seu frãgilitas, & minor tenuitas substantiæ, idque ad Lunam, ad Solem verò, præter hæc omnia perfectiora, citrinitas. Hæc itaque per artem removeri posse, & argenti aurique proprietates induci stanno, iidem omnino possibile existimãrunt. Media, quibus hæc perficere tentãrunt, fuere partim solus ignis, partim ignis cum salibus aliisque adminiculis, aut aquis corrosivis. Qui solo igne, eundem processum adhibuerunt, quem alii in Saturno aut Mercurio, nempe ut vellento calore coagularent, & superflua ab eo separarent, vel liquefactione adhibita, vel igne fortissimo. Verùm his idem contigit, quod illis, nempe opinio frustrata, non ex voto succedens. Aut enim stannum mansit, ut prius, aut in calcem redactum, aut in vitrum, nec ulla reductio facta est in argentum aut aurum. Causa est, quia natura non admittit ejusmodi saltus, nec violentiam, ut quid reducatur in argentum aut aurum, absq; argenti aut auri formæ introductione, quæ forma cum non sit in stanno ante, nec post manente illæsa ejus substantiã immitti potuit, prout sub Saturno prolixius demonstratum est. Demus, quod lenta coctione Jupiter induretur magis, imò & à sulfure suo per lotiones adhibitas artificiales purgetur, ut Lunæ splendore & formam externam referat, verùm propterea non erit argentum verùm sed sophisticum, quod etsi examen cineritii sustineat, tamen reductionem post solutionem ab aquis fortibus vix patietur, nec in cæteris proprietatibus, pondere, ignitione, fusione, malleabilitate & similibus erit idem cum argento naturali. Qui sales, vel aquas corrosivas adhibuerunt, eodem modo & citius Jovis substantiam corruerunt potius, quàm perfecerunt. Ratio est, quia exiccando ejus propriam humiditatem eum ad vitrificationem

Solo igne.

Ignem cum salibus.

magis

magis promptum reddiderunt, ut ab experimento patuit. Nonnulli Mercurium inde elicuerunt, prout ex Saturno diversis operationibus, quo multum se perfecisse gloriantur in transmutatione chymica, sed ego non credulus illis, qui novi formam argenti aut auri non existere in hoc argento vivo, nisi fortè remotissimè, unde nunquam per artem educi possit. Ex bove, ajunt, posse fieri canem, mutationibus naturæ intermediis, nempe si bos à canibus devoretur, & in semen caninum transferatur, ex quo postea nascatur canis. Verùm tale quid non expectabunt ex Jove, ut transeat in Lunã artificialibus intervenientibus concoctionibus. Causa est, quod ibi natura sola, hic ars operetur. Ars autem naturam imitari, quantum possibile, aut potiùs, naturæ opera adjuvare debeat: sic natura immittit formam rebus generatis, qua immisâ & perfectâ in momento fit generatio. Hoc modo ars in res per naturam habiles immittit formam argenti ac auri, eamque de potentia in actum reducit, quàm in suo subjecto proprio seu Mercuriali substantiã præoccupatam transfert in quodlibet argentū vivum, quod per æquationem mutat in argentum & aurū actu, idque quasi in momento, sulfure omne extraneum separando & comburendo. Tale quid cùm fieri nequeat ab arte circa Jovem, inde nec hunc absque formâ illi aliunde immisâ in argentum aut aurum transmutari posse certissimum est. An verò talis forma peti possit ex eo, hoc est, an Jupiter in tincturam argentificam vel aurificam promoveri queat, de eo nunclatiùs inquiremus, nempe sub secundo usu.

De II. Usu ad tincturam, de qua queritur, An ex Jove fieri possit?

Non videtur consequens; Jupiter non potest artificio ullo ad perfectionē promoveri per se; Ergo nec tinctura ex eo confici. Differunt enim longè inter se, in aurum perfici seu coagulari, & in tincturam ipsam reduci: Hoc quidem longè quid preciosus suo censu habendum, sed illud non minùs difficile. Tinctura fortè absque auro vulgi perficitur, aurum autem verum vix absque tinctura: Unde non satis est, demonstrasse, Jovem non figi in verum argentū vel aurum, sed insuper addemus, quid sperandum de eo, quo ad tincturam. Jupiter à juvando dictus revera apud antiquissimos pro subjecto Philosophico ex quo omnis tinctura petatur, habitus est, quod convincunt tot fabulæ de eo confictæ & introductæ, quæ videantur suo loco inter Hieroglyphica nostra. An verò sit stannum illud vulgare metallum non immeritò dubitari possit: Quomodo cunq; sit, utriusque partis & adfirmantis & negantis rationes veluti palmam, in medium producemus, ut quilibet discretus & intelligens mox veri imaginem videat & percipiat: Qui adfirmant, præter allatas ex antedictis authoribus, Gebro, Speculo & aliis authoritates nec non innumeras ex antiquissimis de Jove fabellas revera chymicas producunt ex rei natura, momenta hujusmodi, quod nimirum argentum vivum in Jove sit, quo ad imperfecta, optimum habile ad figendū, quia non fixum, & ad tingendum, quia non tinctum particeps sulfuris albi & rubei, mediociter præparati & fixi; Unde non impossibile sit ad ejus perfectā præparationem, fixationem & tinctionem pervenire: Quæ habili-

*Rationes
adfirmantiū
ex Jove
tincturam
fieri debere.*

habilitas seu potentia cum non existat in aliquo imperfectorum simul, nisi in Jove, cur non igitur in actum potius ex eo, quàm aliis deduceretur? Ad hæc Jupitur pro spiritali habetur corpore, facilis mutationis, boni splendoris, pauci sulfuris terrestris & quod sit ad frangibilitatem primum, imò & vitri fragilitatem; quæ omnia accidentia tincturæ veræ competunt, vel potius corpori, ex quo illa perficienda sit. Alii his adversa ponunt, Gebrum aliosque aucthores vetustissimos respexisse longè alium Jovem, nempe eum qui sit Martis pater, ut & alium Saturnum, nimirum ex cujus genitalibus Venus pulcherrima nata sit. Item & Martem alium, qui cum Venere concumbens sit pater. Harmoniæ copulandæ Cadmo: quæ omnia nõ possunt dici de vulgaribus metallis, stãno, cupro & ferro. Deinde, quod fixum non est naturâ, non posse figi per artem, quod cum de Jove dici non possit, ab illis repudiatus est. Denique esse longè aliam rationem producendi tincturam ex sua radice, quàm per solam separationem superfluum. Opus quoque esse adjectione deficientium, in quibus duobus secundũ Hippocratem omnis medicinæ ratio versatur. Jupiter itaque ab his eadem facilitate profligatur, quâ ab illis admittitur. Nos licet arbitri officium in tam difficili controversia nobis non assignemus, tamen quid judicatum sit in similibus quæstionibus reminisci possumus.

*Rationes
negantibus.*

Agatocles Sicilię rex humili loco, patre figulo natus cum sese à plerisque subditorum propter natalium suorum obscuritatem despici animadverteret, auream pelvim, quã diu usus fuerât ad excipienda corporis recrementa, curavit in formam Jovis, seu divi maximè venerandi ab artifice converti & ornatissimo habitu effingi, eamque in summo templi loco poni; ad quam cum omnes singulari reverentia & pietate accurrerent, inque terram proni procumberent; En, inquit Rex, vos veluti Jovem in hac forma aurea, quæ tamen ex quodam abjecti usus vasculo a deo excellens facta

facta est adoratis & colitis: sic mihi ex figuli filio facto Siciliae regi debetis honorem & observantiam, quam hoc exemplo & invitamento ab iisdem quoque obtinuit. Ad eundem modum etsi Jupiter manens in sua pristina forma vilissimus habeatur, tamen si ad tincturam perfectam evehatur, non Jupiter amplius, sed rex in omnes sibi subditos, hoc est ex Mercurio generatos, futurus est. Nam forma dat essentiam rei, non materia, sed hæc illam assumit & amplectitur, ut fœmina virum. Ut enim jam dictus rex in summa majestate sedens coronâ aureâ decoratus, in mensa patinas figulinas luto oneratas inter gemmas & aurum collocari voluit, ne scilicet unquam è memoria excideret, quâ profapiâ & domo, veluti ex qua materia tanta forma ortum duceret, ita quoque forma philosophica nunquam suæ materiæ oblita, eam ubicunque viderit aut tetigerit, agnoscat, & ad se rapiet, quoad potest, hoc est, in aurum convertet. Unde patet, cum tinctura debeat agere in metalla imperfecta, atque illa ad summum metallicæ dignitatis apicem evehere, quod ex metallis, tanquam matrice extracta sit, quæ deinde similitudine suæ naturæ affultet & congregetur omni metallico generi, idque, nisi sit perfectum, perficiat. At quorsum hæc, inquires, ane ex his sum certus, Jovem esse materiam philosophicam? Respondeo, Jovem vulgarem esse nego, Philosophis notum adfirmo. At qualis hæc? quæ in aquilæ forma Ganymedem in cœlum evexit, quæ in aurum mutata Danaæ in gremium decidit, quæ sub forma cygni albi Lædam compressit, ex quibus paucis de similibus quamplurimis judicabis. Nisi enim ad volatum sit idonea, aut ad lapsum suo pondere apra materia, non est Jovis nomine digna, cum ne minimum juvare possit opificem, sed plurimum morari.

De III. Usu ad medicinam.

Nunc ad medicinam quantum spectet Jupiter, breviter adjiciemus. Non quidem magni usus est in medicina corporis, nisi quod vasa ex eo ad medicamenta vegetabilium continenda fiant, sed hoc potius ex perversa multorum ignorantia contingit, qui Jovem dominum (veluti in Saturnalibus antiquis mos erat) servis suis servire non sine usu intelligentium jubent, cum potius ille in medicamentum redactus optimum, ab his scilicet vegetabilibus in vitrum converfis transparens, contineri & servari deberet. Tanta est humani ingenii infirmitas & labilitas, ut quæ rara sunt, minus utilia præferat utilissimis in copia existentibus, ut ex veste judicet de corpore, ex corpore de mente. Cum decora & aurea vestis sæpè abscondat corpus deforme; corpus verò pulchrum non rarò mentem enormem, & vice versâ. Vestem vilem detrahe Jovi, & habebis medicinam optimam, dummodò hanc jungas cum Jovis filio optimæ indolis, cujus nutrix Latona extitit. Osiris, inquam, qui & Jupiter & Apollo & Mars, uxorem ducat sororem Isidem, Junonem, Dianam & Venerem, ut ex duorum conjugio mascula proles nascatur. Alii calcinant Jovem, & conjungunt cum duplo sublimati, distillant que per retortam unde diaphoreticum medicamentum conficiunt, ut sperant. Verùm, qui his utuntur, sint cauti, ne corroderenti veneno tunicam induant, quâ exutâ, hostem se potius vitæ humanæ, quàm amicum, declarent.

C A P. IV.

De Monte Veneris.

INter metalla, quæ Deus usui humano maximè inservire voluit, est Venus præstantissima, tam corporis pulchritudine exteriori, quàm virium robore firmiori prædita. Inde non solùm ad munera servilia adhibita est, sed quoque numis, precio rerum mutabilium primitus materiam præbuit, cùm æs seu pecunia ærea, Jano regnante, ut fabulantur, excusa sit, ac Romæ longo tempore post argentum signatum legatur. Imò Tubal, ut in sacris habetur, omnium primò ex venis terræ hoc rimatus in lucem protulit, & ad opera varia accommodavit. Et quod magis admirandum, ex ære ad dignitatem & preciositatem auri accedente Salomonis tempore monumenta templi divini pulcherrima facta sunt. Unde & post apud Ethnicos æs Corinthium maximè præcellens in honore extitit, quod deleta à Romanis Corintho quasi toti orbi pro exuviis gratissimis & manubiis memorandis distributum est. An verò hoc fuerit præclarum aliquod genus latonis, vel metalli alterius, nunc ignoti, dubitatum est à quibusdam, à nobis verò æri Cyprio, unde Venus Cypria & cuprum dicitur, in colorem aureum sive optimum latonem translato ascribitur. Quomodocunque sit, semper constat, Venerem fuisse in artis operibus, sive ad chymiam, sive ad alia, quæ cùm innumera sint, nec nostro proposito accommodata (possunt enim unius rei esse diversi fines & utilitates) saltem ex chymicis potiora, & quæ aliquid valoris & probabilitatis obtinēt, se-

ligemus, & in medium producemus, idque prædictâ methodo, ut triplicem æris usum, nempe ad aurum, tincturam & medicinam, ordine declaremus.

De I. Usu ad aurum.

Qui æs; ejusque naturam & proprietates explorant & considerant, magnam ei cum argento & auro affinitatem ut ascribant necessum est, quodque ad utrumque sit transmutabile: Cum enim spectent ejus tardam fusionem, ignibilitate præcedente, malleabilitatem & extensionem, nec non alias dotes, non dubitant, id sulfure combustibili per artem detracto in argentum vel aurum transformare & convertere. Unum enim sulfur extraneum æri commistum efficit, quod non sit argentum, quo ingeniosè separato, nihil impedit, quin rediturum sit ad Lunæ perfectione: quod si tum magis coquatur, ad Solis sublimitatem. Hæ, inquam, cogitationes non sine subtili rationis discursu à quibusdam instituuntur, quibus ut satisfaciant, ad opus se accingunt; Verum ut ingeniosus lector, quemadmodum promisimus, & tractatus inscriptio testatur, multum utilitatis ex hoc nostro labore, & plus (absit invidia verbo) quàm ex centenis aliis deceptoriiis libellis, reportet, naturam hujus metalli primò percunctabimur, deinde media & operationes, quibus hoc ad argentum vel aurum adduci posse præsumitur, unacum causis possibilitatis aut impossibilitatis exponemus. Nolo autem hic insistere diu aliorum testimoniis recensendis, cum pleraque eorum non tantum veritatis, quantum ad speciem ostentationis habeant, & nos non solum lectioni scriptorum, sed & lustrationi locorum nec non manuum labori incredibili circa has res longo tempore

tempore intenti, non nihil in his videamus & experti sumus quod fortè ex libris haurire non licuisset, æs, prout in vicinis Germaniæ locis & amplius observavimus, ex diversis mineris, quoad aspectum eruitur, nonnunquam laboriosissimo artificio & ingenio, ut in primis Goslaræ in Saxonia, ubi montis Rammi mineræ contritæ molis & aquis elotæ per plurimos ignes gradatim torrentur & exuruntur antequam ad fusionem metallicam præstandam fiant habiles, sive in cuprum malleabile & purum transeant; ut operatione completa decies octies ferè focos & ignes varios sub dio, inque furnis, partim torrefactionis, exustionis, in massam lapideam reductionis, descensionis, liquefactionis probationis & ejusmodi alios expertæ sint & lustrarint. Nam primò ut ex dicti montis (qui ferè totus intus mineralis est) ruinis durissimam pyritem seu lapidem excindant, opus est igne prævio flammali ad latera montis disposito per noctem, quæ invulnerabilis alias durities saxi edometur & vincatur: Deinde mineræ selectæ & educæ torrentur, ad sulfur colligendum, (ut cap. 1. sub usu 1. supra inuimus) post ad vitriolum macerantur aquis: Hinc molis contusæ & elotæ novem ignibus successivis torrentur, ut nimirum malitia fumorum venenosorum & argenti volatilis adhuc (cujus ferè drachmas duas in centenario pondere latere dicunt) prædatorum sensim coërceatur, ad quod nonnihil scoriarum aut frustorum ferri adjiciunt: post in lapidem nigrum reducunt, & tum ad alias ignes trãseunt hisce operibus consuetos. At quorsum hæc? Ut ignari harum rerum intelligant, æs per multos labores ad metallicam massam ex quibusdam mineris educi, & quod ars his quasi stratagematis usâ naturæ Embryonem tenerimum, argentum, ex hujus visceribus eruere possit matre

&

& foetu illæsis: Deinde, quod ut infans, antequam edatur in lucem, excrementis, quib. immerfus est, ab obstetrice liberatur, sic metalla à suis fœcib. nocivis, antequam pura & tractabilia fiant, purgentur ignibus & aquis. Tandem cum jam deleta sit maxima pars heterogeneorū à metallica æris naturâ, ignibus vehementissimis & fluxibili materiâ adjectâ, in corpus fluens, & metallicum reducitur, in quo est granum illud perfecti, per plumbum adjectum inde segregandum, furno, ut vocant, descensorio, ac post per cineritium rursus à plumbo, furno seu foco separatorio: Quod si ejusmodi fiant in magnis illis operibus, igne forti & artificio multis ex vulgo noto, quidni, ut ratiocinantur harū rerū curiosi, subtiliori ingenio æs tractatū in argentum & aurū transiret? Nam quod secundum partem transmutatam est à natura, & ab arte, ne periat igne, conservari potest, nulla videtur causa obstare, cur non secundum totum in argentum migret, arte ministrante? Verum alii respondent, veluti sub Saturno retulimus, quod ars in hoc naturam imitari nequeat: quod licet verum sit, tamen ab experientia cognitum est, hasce mineras ejusmodi cauto igne tractatas plus argenti reddere, quam alias inconvenienti exustas, quod itidem de auri venis, aliisque exploratum habetur, atque hinc concludunt illi, si hęc artis beneficio argentum & aurum in lucem nascitur, quod alias periturum esset; quidni ejusdem ope in sua matrice augeri & perfici possit? His indiciis ducti & docti, æs in argentum & aurum transferre nituntur & laborant. Quod equidem in mineris ipsis igni intactis vix licet, quia eæ adeò impuræ, & fœcibus multiplicibus permixtæ sunt, ut nihil boni inde sperandum sit, quamvis quoque purius æs, at rarissimè visatur. Idcirco ad ipsum metallū sese conferunt adhuc prægnans suo innato

*1. Æs ut
trañseat in
argentum
vel aurum
quorundã
opinione.*

Calcinatione metalli:

foetu

foetu, idque ignibus exponunt, sed eodem eventu, quo alii in antedictis operibus occupati. Ignibus enim sive levioribus, sive fortioribus utantur, multum spei, parum rei hic inventuri sunt: quia licet colores optimè respondeant, pōdera augeantur, & reliqua bene se habeant, attamen nec argenti, nec auri augmentationem ullam perferent, nisi fortè per mille annos in labore perdurent, Ad hanc operationem eò audaciùs incipiendam & patientiùs perficiendam, Geber quoque classicum canit, cùm inquit in Summa perfect. cap. 32. de auro, inter æris ramenta, quæ in arena caloribus Solis exposita fuissent post lotionem aquæ per triënum ea percurrentis, aurum optimum inventum esse: Verùm hæc verba sunt adeò dubia & sophistica, ut nemo illis fidere debeat, cum vario sensu intelligi possint, non solum tropico, sed &, prout sonant, simplici. Nam in multis mineris æris aurum invenitur, ut & argentum, secundum naturam minerarum: sic in arenis idem aurum, ut & in rivis fluviorum colligitur, & fortè interdum æs, translatione ex aliis locis aut venis. Quid hæc ad transmutationem æris in argentum & aurum per artem? Ars enim in his naturam non assequitur, sed admiratur potiùs ejus progressum & opus, ubi rimari nequit, multò minùs imitari. Quidam ad sulfuris ablutioem & segregationem utuntur aliis mediis, nēpe solutione in aquis corrosivis vel acribus, aceto distillato & hujusmodi, ac post calcinant & reducunt, prout Geber aliique chymici secundum literam innumeris suis tractatibus præscribunt, sed qui hoc modo operantur, sciant, sulfuris illius abstersionem esse longè difficilissimam, propterea quod suo subjecto in profundo adhæreat, & ne quidem illo destructo separetur, nedum salvo & illæso: Cujus rei causa cùm sit diversa ab antedictis, hic insinuanda est: sulfuritas

2. Sulfuris
segregatio-
ne.

in Venere duplex est, una inflammabilis & volatilis, altera neutiquam, quarum prima per calcinationem repetitam deletur, imò vix deletur, secunda neutiquam, nisi accedat cum argento vivo lotio conveniens, aut sulfuris aurei substantia eã ablegãns. Duobus n. hisce modis abigitur, licet pro una via haberi possit. Causa, cur non illis artificiis, sed his segregetur, manifesta est, quia ignis, & quæcunque corrosiva exiccant, & sic magis astringunt & stipant illam sulfureitatem terream, ac interim argentum vivum, cui adhæret, absument & fluxioni inutile reddunt. Unde ex utroque terrea substantia resultat, non aurum nec argentum, quod quæritur. Ubi admirabile quid contingere animadvertimus (quemadmodum quoque in plumbo) quod Venere calcinatâ & igne crematâ ejus pondus magis atq; magis augetur, eò usque donec in quinta parte primum pondus excedat, cùm tamen constet, ignem absumere omne humidum, & ideò pondus minuere. Hinc experientissimus metallorum probandorum per Bohemiam magister, Lazarus Erkerus, inter cætera sui operis absolutissimi, non immeritò hanc quæstionem movet, at insolutam Philosophis discutiendam relinquit, cur nimirum cupella probationis æris unà cum impositis ante operationem, & post ponderata, gravior sit post, quàm priùs? Cujus rei causas occultas, ut alii pro sui ingenii subtilitate inquirant, facile concedo. Quantum ad me spectet, agnosco in duobus illis metallis, ære & plumbo, quæ ingrediuntur cupellam, absumi non tantùm humidum argenti vivi, sed & magnâ partem sulfuris combustibilis, quod si jam respondeamus, humido absumpto terram graviolem reddi, hoc tamen non fieri in aliis rebus experimur. Exempli gratiâ, si ex rosâ distilletur aqua, & caput mortuum, seu massa illa in fun-
do

do reliqua ponderetur, non erit tanti ponderis, cujus ante fuerant rosæ impositæ, tantum abest, quod erit majoris. Hinc si dicamus, nullam ibi fieri evaporationem humidi, sed potius condensationem in terram, huic respondetur, condensatio si fiat, ratione humidi evaporantis continget, ut videmus in luto humido arefcente, vel melle cocto ad consistentiam, quod si ita est, neque hac ratione pristinum pondus habebit, multò minùs majus. Verùm Philosophi dicunt, quod in sua coagulatione crassius ignis cadat in aërem, densius verò aëris in aquam, & hujus densius in terram, quâ ratione hujus difficultatis subterfugium quidam petere possent, sed non satisfacient omnibus. Alii ignem augere hanc substantiam asserent, quod frivolum est cogitare, alii in humiditatem cupellæ transferent causam, quæ imbibatur ex aëre post operationem, sed hoc inane est phantasma, quomodo enim in cineritiis aliquot unciaë aëris attrahi possent, cum potius cupellæ humidiores censendæ sint antea, quàm post. Est qui ad plumbi jacentis sub dio gravitatem contractam, aut etiam calcinati pondus majus respondet, terrestre itatem ejus auctam esse aucti ponderis causam; quod huic concedendum, quia augeri potest imbre & terrâ maceratum plumbum, at in proposita quæstione tale nil accedit, nisi ignis, qui nihil auget, sed omne potius minuit. Dicimus itaque levibus ablatis sulfuribus aut concrematis, corpus gravius reddi, haud aliter, quàm eundem hominem esse longè graviorem mortuû seipso vivo, nempe spiritibus aëreis & igneis, qui librabant corpus vivum in cadavere amissis, alii statuunt. Quæ causâ si cui non arrideat, quæratur verisimilior, quæ tamen cum dictâ natura metallica conveniat. Præterea, cum constet, Veneris ex ferro generationem aut eductionem medio vitrioli,

3. Solutione
in aquas
corrosivas.

vel vitriolatæ aquæ, fieri, veluti in jam dicto mōte Rammā usu receptum oculis ipsis annotavimus, hinc ejusdem Veneris in argentum vel aurum progressum continuari posse, quidam autumant, dummodò convenientibus aquis aut salibus tractetur seu solvatur & congeletur. Hoc argumentum etsi ex probabilibus sit, & non necessariis, concessis omnibus & ejus antecedentibus, ideoque non opus habeat responsione, tamen cum multa hinc dubia oriri possint, tam contra artis veritatem, quàm aliàs, huic breviter respondemus: Misochymici (inter quos Guibertus quidam) negant hanc transmutationem esse veram, sed saltem cupri atomorum aut insensibilium particularum per aquas vitriolatas collectarum & absconditarum in iis vel vitriolo congregationem fieri ferro aquæ illi imposito, cujus sententiæ se quoque diu fuisse testatur antedictus Erkerus, nisi vidisset in subterraneis æris fodinis claves ferreos cuicunque ligno infixos, tempore intercedente longiori, in purum putumque cuprum transmutatos fuisse, quod adeò evidens est, ut nullam refutationem admittat. Concedendum itaque, hanc transmutationem ferri in cuprum esse possibile & fieri dicto modo, at interim non sequitur, cupri in argentum vel aurum eodem modo e conversionem fieri per aquas artificiales aut sales. Differentia enim inter perfectum & imperfectum major est, quàm inter imperfectum unum & aliud, præsertim Venerem & Martem, aut Jovem & Saturnum. Ex ferro, si aliquid sulfuris terrestris prohibentis fusionem ejus segregetur arte, videtur illud in Venerem transire posse. Et sic dicendū de Saturno, nigredine ejus separata ad partem, in Jovem transituro: At ut ex Venere fiat Luna, oportet ut totum sulfur Veneris, quod copiosius est, arte deleatur, quod adeò arduum, ut penè impossibile habeatur,

beatur, veluti supra diximus. Huic malo sophistæ reme- *4. Dealba-*
 dium invenire satagentes, ad dealbationes Veneris se con- *tionibus.*
 tulerunt superficiales & non radicales, cum Mercurio sub-
 limato, arsenico albo, antimonio, zinkio, stanno, bismuto
 & similibus multis præparationibus interpositis. At dece-
 ptores potiùs inventi sunt, quàm veri Philosophi. Causa
 horum deceptionis modorum hæc est, quod Venus habeat
 intra sua viscera morbum læthalem & incurabilem reme-
 diis omnibus, exceptâ unicâ medicinâ, nempe sulfur com-
 burens terrestre: Unde corpus ejus porosum, deforme &
 infirmum redditur. Hic morbus curandus suscipitur ab
 his Empyricis, emplastris & illicionibus cuti optimum co-
 lorem conciliantibus, ut sic naturalis, & vivida temperies
 rediisse, corpusque sanum esse videatur. Verùm ad tem-
 pus sub hoc pallio delitescit morbus coram ignaris, qui post
 cineritio, coloritio, quartatione & ejusmodi examinibus
 facilè in conspectum venit, & medicastro suo imperito &
 improbo, malæ voluntatis & duræ cervicis viro, infamiam,
 si non mortem aut carceres pro mercede curationis repor-
 tat. Idem dicendum de sophisticationibus seu citrinifatio- *Rubifica-*
 nibus Veneris ad auri colorem, ut fit in latone cum tutia *tionibus.*
 aut lapide calaminari, aliisque ejusmodi præparationibus,
 quibus ex albo & rubeo coloribus certa proportionè inter
 se mixtis citrinus nascitur aut flavus, aureo similis, nõ æqua-
 lis. Verùm quod his omnibus deceptoribus Albertus oc-
 cinit, hic nobis sufficiat. Quicumque, inquit, albificant cum
 albis & citrinant per citrina, eâdem manente metalli sub-
 stantia, hoc est, non purgatâ à sulfureitate sua, sunt dece-
 ptores: quod licet in latone non fiat (ubi flavedo non fla-
 vo, sed albo in rubeo colore apparet) tamen sulfureitas non
 est adempta, quæ postea in igne corpus metalli non defen-

dit(uti debet,sulfur verū) sed comburit, non ponderosum, sed leve reddit, non ab efflorescentia in acutis aut corrosivis tuetur, sed viriditate & æruginē inficit, ne quid dicam de aliis ejus corruptelæ causis aut signis.

II. De usu ad Tincturam.

Qui tincturam verò in Venere quæsi verunt, nō multum suæ rationis judicio aberrarunt, cum viderint corpus ad omnia sibi deficientia acquirenda & superflua demenda satis habile & dispositum, in eoque potius spem & laborem ponendum, quam in curcuma, sanguine humano, cortice granatorum & capillis, hisque similibus, quæ facili ignis combustionē in cineres abeunt, & artificem impensis defraudant. Est enim Venus inter corpora coloris ad tincturam rubicundissimam capiendam propinquioris, qui in igne non facilè discedat, sed liquefactionem post ignitionē in suo subjecto hærens admittat, quorum nullum in jam dictis contingit. Quid multis? Geber dicit, Venerem habere in se sulfur fixum tingens in infinitū, ut aliorum testimonia prætereamus. Hæc cum quidam intelligerent, Venerem ad tincturam assumpserunt crudam, eamque miscuerunt diversis metallis & mineralibus, quibus per ignem fortem combustis, in Venere tincturam auctam opinati sunt, quam auro addiderunt, & sic augmentationem in argentum promiserunt: Quantum præstiterint, ignotum mihi est, hoc scio, quod hæc tingendi ratio sit naturæ adversissima propter causam, quam adjungo: Aurum non plus habet tincturæ, quam sibi sufficiat, nisi plus aliunde acquirat, nihil argento communicare potest: At dices, quod ex Venere acquisiverit aliquid tincturæ: Ego id pernego:

Tinctu-

i. Ut ex are
tinctura
fiat aliorū
opinionē:
combustio-
ne & mix-
tione cum
perfecto.

Tinctura est argenti vivi purissimi substantia fixa, hoc est, in omni igne perdurans absque diminutione, calida & sicca in subjecto humido, ideoque potius calida & humida, in summo gradu. Adhæc substantia non fuit in cupro ante naturaliter, nec post introducta: quod non fuerit, patet, quia perfecisset suum argentum vivum in aurum; nec post advenerit, quia hæc est veræ tincturæ proprietas, quæ non levi artificio in cuprum introducitur: Ergo nec Venus quid tincturæ communicavit auro: Hæc est hujus Labyrinthi Cynosura verissima, quæ à multis erroribus sui sequacem liberabit: Ut enim Cynosura in cœlo per se mobilis est, at-

*simile à
Cynosura.*

tamen habet stellam unam in extremitate suæ caudæ, polo mundi immobili propinquiorem, ita etiam hæc nostra tractatio: Satius est animadvertisse, quo non sit dirigendū iter, quam in immenso Oceano errasse & ad omnes mundi plagas absq; ulla cursus directione vagatū esse. Alii nō crudis, sed coctis ex Venere positis remediis usi sunt ad morbos imperfectorū curandos, idq; diversis viis, quas ipsi sibi invenerūt, & non nostrum est explicare: Hi considerarūt, quod natura ubi morbū, ibidem & remediū posuerit, dūmodo homines eo egentes id eligere & à fæcibus adhærentibus separare possint. Geber ubi de Venere loquitur, quod habeat in se sulfur rubeum, similiter de Marte, Saturno & Sole, imò de sulfure & Mercurio, aliisq; innumeris idem refert: Videndum igitur, cui fidendum, quo loco & tempore: Corpus ex quo sulfur illud extrahi debeat idem Geber dicit, esse spirituale: An tale sit Venus, dubitandum donec inquisitum sit: sunt equidem multæ gentes, quæ bonos habeant, naturæ indulgētiâ, cibos, sed quos ipsæ vel inscitiâ vel ignavia, aut præpostera de sese nimisque magnifica persuasionē ductæ & indoctæ præparare nequeant: Ita

2. Extrahione ejus sulfuris per varias præparaciones.

contin-

contingit cum corporibus metallicis; quæ permulti sciunt esse utilia ad tincturâ inde eliciendâ, sed ipsi præparare, aut nesciunt, nec inq̄rūt, aut labore deterriti abstinēt ab iis, suisve rebus nimis addicti non curāt de aliis magis indagâdis: animal quoddâ ajunt, cui Inertię nomen est, arbori pomis onustæ adrepere, eâmq; cauda verberare, sed nō ascendere, etiâsi possit, fame penè moribundū, & unguēs à natura datos possideat, ne scilicet post descendere opus habeat. Huic persimiles refert Baconus, quam plurimos chymicæ amâtes ejusq; fructuū cupidos, at laborare nolentes, ideoq; de artis fine desperantes, p̄pter sumptuum, laboris & tēporis interpositionem forte cum jactura faciendam: Nōnulli aliam ingrediūtur semitam, nescio an feliciorē, considerantes visitanda esse interiora terræ juxta literas initiales ænigmatis, dum, prout Mercurio vulgi Mercurium metallicum sic sulfure communi sulfur metallicum ex Venere elicere conantur. Sumunt itaque Venerem & calcinant sulfure cōmuni, veluti quorundam processus est in propatulo, indeq; sulfur, aut, ut illi vocant, vitriolum educunt, sanè nullâ aliâ intentione, quàm ut cum eo tingant, quod cū non in hoc vitriolo invenirent, aliis usibus, ut fit, applicârunt, nempe ad oleum seu spiritum vitrioli inde conficiendum pro stomacho confirmando laudabile Esurinum.

Sunt alii, qui crocum inde faciunt vel æs ustum, solvuntq; in aquis regiis, fortibus aut spiritu urinæ, per se, vel miscēt cum aliis, & tandem vel cum auro solo, vel cum auro & Mercurio miscēt & figunt, quorum laborum & mixturarum cum sit inenarrabilis numerus, nos singulis recēsendis superfedebimus; Et saltem ad jam prolata, ex quibus de similibus judicandum erit, respondebimus: Sanè crocus ille vel æs ustum in medicina corporis externâ optimi usus est

3. Vitriolo
sive sulfure
Venere.

4. Croco vel
auro isto.

est, vix ad internam, qualis tinctura esse debet; quia venenosi multum adhuc & corrosivi obtinet: Hinc vulneribus aut ulceribus exedendis aut cicatrizandis non utiliter adhibetur: Quod si verò cum ejusmodi aquis corrosivis miscetur, eò magis exedentis proprietatis evadet, à qua abstinendum: Causa, cur non in vitriolo aut croco æris quid boni ad tincturam sperandum sit, ex hisce patet. Tinctura est purissima pars argenti vivi calida in humido agens, qualitatibus excellentium, quæ non sunt in jam dictis substantiis siccis & impuris, terrenis & nihil aut parum argenti vivi continentibus: An jam has qualitates his subjeëtis inducere possint, nec ne, disquirant intelligentiores. Verùm alii ad evitandas has difficultates ex Venere Mercurium longi temporis labore elicuerunt, eumq; ad tincturæ proprietates recipiendas aptum existimarunt, quippe qui homogeneitatis Mercurialis, fluxibilitatis & fixitatis non obscura documenta polliceatur: At præterquam qd, difficilimè educi possit, impurus est & viriditate semper suã ostendit, sulfureitatis nunquã expers, à qua si tandem purgari posset, quid aliud quàm Mercurius vulgi, Saturni aut stanni præstaret? qd si ex antedictis rationibus nõ poterunt coagulari in aurũ, nec tincturam, nulla est causa, cur hic illis sit ad eadẽ aptior: Fixus fuit, inges, ideoq; facile fixadus, iterũ tinctus, ideoq; tingendus. Ad hæc respondeo: tinctus non fuit, nec fixus verè, nã qd talis existimetur, à sulfure rubeo, impuro & fixo partim provenit, quod cum sit corrupens & non constans in igne, nec ex substãtia argenti vivi, nec color nec fixitas Veneris est legitima: Cumque hæc reducta dicatur in Mercurium, nec id absque alio Mercurio factum sit, vereor, ne plus ipsi adsit de alieno, quam de proprio; & si quid de proprio, id viriditate & ærugine obsessum, à quo si iterum sepa-

*s. Mercurio
Veneris.*

res alienum, in suam substantiam redibit metallicam fortè, & sic nihil factum fuit. Verùm demus, quod sit ille Mercurius Veneris purus & genuinus, nihil tamen confert, propter proprietates tincturæ sæpe dictas, quæ nullo artificio in Mercurium possunt induci, nisi hic vel ex toto maneat frigidus & humidus, sicque currens, vel è contra calidus & siccus per accidens, in forma sicca; Et sic nec aurum nec tinctura inde habebitur. Ut autem quid de Venere ejusque tinctura (cui Basilius Valentinus multis in locis calculum, ut videtur, adjicit) æstimare debeas: meliùs intelligatur, en accipe emblematicam hanc figuram, quæ sequitur.

CHAMÆLEONTIS ANATOMIA.

Magnus ille rerum naturalium contemplator Democritus ex Abdera oriundus, qui uti supra vulgum saperet, patriam reliquit, & Ægyptum, matrem scientiarum omnium, adiit, ubi Philosophorum ac sacerdotum sapientissimorum contubernio aliquamdiu usus, abditissimorum mysteriorum cognitione optimè instructus tandem ad suos rediit, ubi cum ferè omnes diversissimis & inanibus desideriis rerum futilium & inutilium detineri animadverteret, veras autem scientias & artes, quæ animum divitiis & corpus optimâ sanitate beant, alto supercilio despicere, non potuit non hominum ineptias, & præposteram vivendi rationem perpetuo cachinno explodere & deridere. Cumque Philosophi sit, causas rei proximas agnoscere, nõ dubitavit in visceribus animalium ejusmodi vanitatis in hominibus causam inquirere & explorare per anatomiam medicis usitatam. Existimavit enim vir prudentissimus splenem in primis, qui melancholici humoris, omnis phantasticæ opinionis, authoris, receptaculum est, in illis bestiis, quæ proximè ad hanc hominum diversicolorem pravitatem & nequitiam suâ naturâ accedant, perlustrandum, & subtilissimè investigandum, num quid insoliti, & prænaturalis humoris contineret. Cum hac ratione brutorum multorum cadavera secuisset, & variarum rerum causas, pro cujusque animalis diversitate inspexisset, tandem omnium bestiarum versutissimam, quæ maximè homines astutos & versipelles, inque singulas horas mutabiles, in vanitate autem sua nimis constantes, repræsentaret, Chamæleontem sibi adferri curavit ex Africa, cujus, utpote rarissimi & incogniti in his locis, hæc est descriptio. Rostrum ad modum suis, corpus asperum crocodili instar, caudam prælongam, quæ in tenuitatem desinit viperinis orbibus se

implicans, crura ejus recta, latera ventri junguntur, ut piscibus, sic & spina: oculi in cavo recessu prægrandes & concolores corpori, qui nunquam operiuntur; nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumspiciunt: Colorẽ mutat corpore, caudâ & oculis redditque semper quæcunque proximè attigit, præter rubrum & candidum: Ore est semper hianti, solusque, ut ajunt, animalium nullo alio, quàm aëris nutrimento nutritur: Ungues ei adunci, & motus tardus, ut testudini: Has & alias hujus animalis proprietates Democritus observans singularum causas per sectionem indagavit & invenit. Rostrum suillum ipsi à natura datum existimavit, ut voracitatem significaret, licet saltem aëre nutriretur. Corpus crocodili fere invulnerabile, ut tarditate motus aliorum injuriis non esset expositum: Caudam viperinam, quia venenositatem quandam in se habeat, homini infestam: piscibus quoque similis, quia quatuor elementa optimè repræsentat quatuor animalium formis. Oculi aperti, quia nunquam dormire videtur, hoc est, somno opprimi non apparet. Colorem mutat in omnes differentias præterquam in rubrum & candidum, hoc est, fit niger, viridis, ceruleus, aliisque coloribus insignitus, sed optimos illos quæsitos non exprimit, aut si exprimit, non tamen sunt veri, at saltè per deceptionẽ visus contingunt: Aëre vescitur, quod est admirandum in quadrupede tam corpulento: Aër enim instar fumi in viscera & venas ejus penetrat & mutatur in sanguinem, qui tamen subniger magis est, quam rubeus, uti esse deberet. Cujus rei causam cum Philosophus acutissimè inquireret nec ab instituto desisteret, invenit viscus illud, quod atrum sanguinem ex tota massa separare debeat, huic animali deesse, nempeliem. Atque hinc motum ipsi tardissimum

simum adesse, ob terrestri humoris melancholici in corpore manentis copiam, hinc abesse quoque ipsi rubrum aut candidum colorem, quia uterque à bona temperie sanguinis oriatur, quæ non est in hoc animali: Inde quoque huic defuncto pallor adfuit in toto corpore, sanguis autem soluta circa cor & oculos. Quæ omnia cum Democritus observasset, ac inter cætera Hippocrati medico astanti declarasset, his indiciis manifestissimis satis testatum reliquit sese esse Abderitarum omnium sapientissimum, nec insanum, (veluti existimarant, ideoque ad maniam ejus curandam Hippocratem ablegarunt) ipsos verò Abderitas pravis opinionibus præoccupatos circa vanitates mundi instabiles ex melancholici humoris copia & lienis defectu deventos versari, & vitam beluarum indomitaram instar degere ideoque Hippocratico elleboro & fortissimo auxilio indigere.

De III. Usu ad medicinam.

Intra corpus humanum propinasse medicamenta ex Venere præparata, temeritatis vel audaciæ inexpertæ à plurimis censetur signum, cum constet in Venere cruda per se aliquid caustici inesse, quod corpori humano haud conveniat, inprimis si cum acris & corrosivis exasperetur & corrodat. Nihilominus invenimus alios feliciter tam ex cruda quam præparata Venere usurpasse remedia, quorum experientia maneat in suo valore. Quidam enim acetum distillant in vase cupreo seu vesica cum alembico vitreo seu stanneo, & aquam inde distillatam promittunt evacuativam per vomitum & sedes absque noxa, quod qui velit, experiri poterit, & in Care (quod ajuunt) aut potius cane, facere periculum. Alii præcipitatum ex Venere &

Mer-

Mercurio in peste sibi profuisse testantur, cum alia medicamenta non essent ad manum. Est, qui ab hoc, tanquam veneno exitiali, dehortetur medicos, cui obsequendum censeo, etiam alterius experimento edoctus, qui optimum quoad colorem, ex Venere medicamentum, ut experiretur, caro in os intrusit fortè ad grana tria, unde quidem mox nihil mali sensit, vel eodem die catus, sed sensim contabescere cepit, ita ut ex tabe intra mensem ab assumptione illius mortuus sit. Non enim in tanta copia medicamentorum certissimorum, quorum tot secula mundi experimenta & pericula subierunt, opus erit ad dubia, periculosa, haud cognita transire, relictis cognitis, tutis & exploratis. Medicamenta amicorum habeantur loco, ex quibus non decet novos anteferre veteribus novitatis gratiâ, uti cum equis usu venit, sed veteres, ut antesignanos, in maximo honore habere, novos interim familiariter accipere & utendo probare: Idem de medicamentis novis & veteribus iudicium & discrimen statuendum non diffiteor: Constat enim plæraque à chymicis medicamenta facta & in cœlum suis laudibus, forte dignis & meritis, evecta, casu fortuito esse inventa, nempe ab aliud quærentibus; Unde miror hos ipsos gloriari adeo de illis interdum, uti non videantur aliquid reperisse, quod pueri in fabis, tanquam veteres chymici aut medici, inter quos Avicenna & Arnoldus, nihil ejusmodi sciverint aut fecerint, quos tamen permultos errores errasse & exantlassè non est dubium, antequam ad artis perfectam veritatem pervenerint, ideòque & talia & tanta, qualia & quanta moderni jactant, remedia jam pridem fecisse, habuisse, & probasse, at cum fortuita & non quæsita fuerint, neglexisse & silètio præteruisse: utpote imperfecta & dubia: His non obstantibus existimo ex Venere

præclarissimam antidotum contra venena & plæraque corporis humani mala utilissimam confici posse arte spagyrica, qua sulfur illud causticum temperari, si non separari, possit; quod tamen non cujusvis fore artificis, sed experientissimi & circumspecti opinor.

C A P. V.

De Monte Martis.

MArtem, licet corpus sit durum, nec in igne fluens, tamen metallis adnumerari non est dubium, tum propter malleabilitatem ejus, tum splendentem substantiam, quæ ex argento vivo, metallorum omnium spermate, originem duxit. Ut enim in republica seu statu politico sunt diversi mores, habitus & officia civium, quorum alii præsentent cum honore, alii sunt nobiles, alii ignobiles & manuaris exercentes operas, ita in hac metallurgia seu Septemviratu metallico quædam sunt in censu & precio, quædam non, quædam mollia & non assueta ignibus, quædam dura & assueta, quale & ferrum habetur, servus, ut ita dicam, omnium: Imò Stratiotes seu militiae peritus & Marefcallus, qui regi & reginæ, Soli & Lunæ (ut & Saturnus Cancellarii, Jupiter thesaurarii & Mercurius legati ad externos mittendi vices obtinens. Venus verò Gynæcio addicta) serviat. Qualem politiam in ipsis planetis cœli, quorum nomini-bus hi terrestres similitudine quadam appellantur, observare liceat, nempe rege tenente medium sui regni, cæteros consiliarios, Saturnum, Jovem & Martem, utrinque stipare ejus latera, ad quem proximè accedentes se humiliter
sub

submittant, ne quid ejus majestatis splendori & auctoritati detrahant, remoti verò sublimius, ingrediatur tardius & tutius, retrò, citraque, nō tamē ab orbita veritatis, hoc est, Ecclipticæ lineâ, nimiū recedētes. Mercurius regi proximē adhæret, ut satelles, à cujus radiis obfuscatur, at Venus tam vesperi, quàm manē suâ luce regis propinquitatem manifestat. Luna verò, veluti Regina, à Sole lumen mutuatur, quæ (ut & cæteri) ne officiat ejus splēdori, proxima, tenuior, remotior, plenior apparet, ut reliqua cœlestium luminū admiranda, & homini contemplanda munera hic prætereamus. Quæ etsi ita se utrobique habeant tam superius, quàm inferius, tamen non ideò ascribere possumus Marti inferiori superioris virtutes, nec econtrà superiori inferioris. Dicuntur enim hæc potius & præsupponuntur, quàm probantur, cum illustrationi rerum maximè convenient comparationes, etiam non in omnibus coincident. Mars itaque bellis igneisque furoribus præfectus jam considerandus est, quatenus ad triplicem dictum usum adhibeatur, nempe ad aurum, tincturam & medicinam.

I. *De Usu ad aurum.*

Ad argentū vel aurum ex Marte conficiendum, credo, quod paucissimi respexerunt, tum quia durus, intractabilis, fusionis expers, niger & pauci argenti vivi, tum quia Philosophi ejus rarissimam mentionem faciant, & quasi quemlibet ab ejus tractatione dehortari videantur. Nam, quia durus, resistit operationi artificis, quia non funditur, nec metallis congregatur, quia niger (unde & clavi infixi ligno, id inficiunt, & coloribus nigris tinctorum adduntur) sulfuris

ris terrestris copiosissimi in eo indicium est: pauci argenti vivi, hinc ferrum levius & porosius perfectis, cæterisq; imperfectius, licet fixius. At hæ proprietates, quæ in ferro desiderantur, auro maximè adesse debent. Qui itaq; duritiæ, fusionis defectum, nigredinem & sulfuris terrestris abundantiam, argentiq; vivi inopiam à ferro artificiosè tollere poterit, idque æquatis qualitatibus in citrinitatem tingere, is faciet ex eo aurum: At hoc difficilimum non solùm allicui continget, sed etiam ferè impossibile. Quod cum quidam animadverterint, experienciâ frustratâ vel ratione ducti, ferrum imbibebunt cum auro, eique miscuerunt, unde non facilè separari potuit, ut Geber testis est, at pondus saltem, non calorem, auro auxerunt: ideoque fuit potius impostura, quàm augmentatio aut transmutatio quædam. Alii ex ferro Mercurium cum mineralibus certis extraxerunt, eumque in aurum, ut ipsi testantur, coagularunt, adjecto auro naturali; fermenti loco: sed quantus error inde consecutus sit, noverunt illi, qui eorum libros legerint. Aurum verum & legitimum in omnibus probis à vera arte expectatur, sophisticum, & quod non in omnibus examinibus perduret deceptoribus tractandum relinquitur. Non enim chymicorum libri scripti sunt in perniciè populi aut reipub: at malè intellecti & opere falso expressi, eum ferè finem in multis sortiuntur per accidens. Ut ille qui hominis alicujus imaginem per plasticen ex cæra suis coloribus ita expressit, ut ipse homo, cujus est imago, videatur, non tamen vitam, hoc est, sensum & motum, adjecit, non sua arte perfecisse verum hominem dici potest, ita nec alchymistæ illi deceptores, vel alii horû sequaces, non putatur aurum verum fecisse ex materia, in quam non veræ auri proprietates, quasi vita & forma, introductæ sunt,

1. Martis
imbibitio
cum auro.

2. Martis
Mercurius
in aurum
coagulandus.

M quales

quales antea enumeratæ & præcipuè ex propriis auri examinibus dijudicantur : Cum itaque hæ proprietates non fuerint in eo auro sic coagulato ex Mercurio Martis, inde nec omnia examina sustinere potuit, & econtra, nec verum aurum, licet ad speciem, repertum est.

II. *Ad Tincturam.*

Ad tincturam fortè nonnulli ex Marte extrahendam intenti fuerunt, quorum conatus an ab eventu comprobati sint, meritò quis dubitet, qui tincturæ veræ subtilitatem, Martis crassitiem, illius puritatē, hujus impuritatem, & sic reliqua cujusque adjuncta, consideret. Aurum in palatiis regum & principum residet, ut Nobilitatis paludamentum, & obtinet nobilissima officia, ferrum in angulis delitescit & peragit vilissima Slavorum opera per mundum. In causa est, quod illud rarum, hoc in copia, illud pulchrum hoc deforme, illud tenerum, quasi incorruptibile & æternitatis specimen, hoc asperum & ignibus facile superandum, penitusque destruendum : Quæ omnia in auro sunt propter tincturam aut formam ejus præsentem, in ferro autem, ob eandem absentem. Unde longissima distantia inter hoc & illud videtur, tanquam inter extremâ : Nihilominus qui omnia etiam insperata tentare voluerunt, Martem calcinarunt ad Tincturam, sed pulverem nigrum, deformem primo, postea rubrum, levissimum, quem CROCUM vocant, invenerunt, ad chymiam hanc intentionem inutilem. Quomodo enim mortuum omnino in vitam revocari, aut mortuos alios resuscitare queat, cum egeat ipsum vi alterius ? Quomodo impurum purificet aliud?

Quo-

Quomodo leve & omni humiditate exutum possit recuperare qualitatem humidam & argenti vivi copiam, qua alia metalla repleat & vestiat? Quidam in aquis acribus solvunt & sic in crocum redegerunt, eâdem finis frustratione. <sup>2. Solutio-
ne.</sup>

Hæ n. aquæ malitiam Martis nõ tollunt, sed potius augent & sic ignem, quod ajunt, igni addunt; quod in aqua forti communi experimentari licet, in quam vitro contentam si limaturam ferri injicias, mox quasi in momento ita effervesce actū percipies, ut manu tenere nequeas. Causa est, quia ignea vis aquæ fortis exasperat sulfur terrestre, copiosum in ferro existens. Unde aquæ potentialis caliditas in actualem reducitur & ferrum consumitur. Eadem videtur causa, quod ferrum ignitum, aquis extinctum, non subito sit adeo frigidum, ut manu tutò tractari possit, aurum autem contra, quia sulfur in ferro terrestre retinet caliditatem, etiã post extinctionem, aurum autem ejus sulfuris non particeps, statim refrigerat. Sunt, qui cum aceto distillato ex limatura Martis colorem rubeum eliciant, ad oculum splendens, veluti cæruleum cum eodem & calce viva ex ære, sed hi colores potius oculis arrident, quam quid spei polliceantur ad rem quæ sitã, ideoq; suis authoribus, pro illecebris spectantiũ relinquuntur. Verùm nostrũ non est omnium subtiles circa Martem, ut & alia metalla, inventiones ac operationes hic exprimere, cum ferè sint innumeræ, nec unì cognitæ, at saltem ex similibus de similibus admonitiones dare, quibus observatis bonæ voluntatis artifex à phãtasticis operationibus abstinere, atq; ita necessario ad legitimas subjecti Philosophici præparationes, Viatorio hoc nostro quasi manu adduci poterit. Concludimus igitur circa omnes cum Marte factas experimentationes, quod sint difficilimè & perplexè, nec quicquam bo-

ni promittentes, nisi forte filius Jovis & nepos Saturni agnoscat, qui sorori suæ Veneri junctus ipsam p̄ matrimonium filio regio beabit, & Martem una cum Saturno, Jove, Mercurio, Venere & Luna in amplissimum Solis regnum evehet, quod contingere non posse cum ferro communi, facillè tibi persuadebis. Ferri enim nullus usus est, nisi in bellis, oppugnationibus & cædibus, vix in medicinis & hominum morbis profligandis nisi rarissimè, de quo mox dicturi sumus, si saltem figuram Hieroglyphicam tibi ob oculos posuerimus, ut sequitur.

MVTII SCÆVOLÆ FACINVS; QVO
Servus pro rege occisus.

Nihil frequentius in historiis & picturis occurrit, quàm illius fortissimi Herois Romani, Mutii Scævole facinus memorabile, quocirca id huic negotio lubentius applicuisse volui. Hic ad Porfenam regem (ut Tarquinium, regno & urbe exulem, restitueret) Romam obsidentem profectus, in castra tentoriumque ejus venit, ubi purpuratum quendam, arbitratus regem, suâ manû occidit. Verùm comprehensus, & ad regem adductus, dextram, quâ cædem perpetrârat, & in persona aberrârat, ignibus admotam combussit absque ulla suæ miserationis aut doloris signo. Quâ magnitudine animi inusitatâ perculsus rex liberum dimisit, seque potius amicum Romanorum, quàm hostem postea declaravit: Hinc Martialis:

Urere quam potuit contempto Mutius igne,

Hanc spectare manum Porfena non potuit.

Sic sæpè numero servi pro dominis occumbunt, ut verè dictum sit:

Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi:

Verùm hic error, ut nec perpetrantem à regicidio excusat, ita nec occisum pro domino magnificè extollit, cum casus & consilium longè inter se differant: simili modo si quis caput hostis vulnerare destinârit, & pedem strinxerit, nihilominus corpus adversarii damno affecisse creditur. Ex læso enim pede, licet leviter, in quibusdam locis, mors individuo supervenit. At non existimandum, quod non hîc, ut ubique valeat casus, velut Ovidius de eo scripsit:

Casus ubique valet, semper tibi pendeat hamus,

Quo minimè credis gurgite, piscis erit.

Nam Rex noster satis dignoscitur pro servo, ab eoque non solum purpurâ, sed coronâ aureâ, & corporis decore ornatissimo secernitur, qui non aberrante mente aut dex-

tra à Scævola quodam, sed ambidextro artifice occidi debet, non vi nec ferro, sed refrigerio aquæ dulcis, quemadmodum laudatissimus ille Romanorum Germaniæque Rex Fridericus, ejus nominis primus, Barbarossa dictus, Christianis in terra sancta summum columnen, Saladino Saracenisque hostibus invictus, aquâ fluviali (quam lavandi gratiâ intraverat) submersus periit, cujus intestina & quicquid fæculentum, ut ibi ablutum, reliquum autem cada-vermumiâ regio corpore digna conditum & tumulatum fuit, sic hoc loco, quod intelligenti fatis.

De III. Usu ad medicinam.

Hominum salutî nõ minùs adhibetur Mars, quam perniciæ, imò non solùm servilibus & abjectis operibus, sed & medicinis saluberrimis intra corpus sumendis. Quod enim de Pelia, Achillis hastâ, fingitur, illam vulnera, quæ inflixerat, curâsse, vel ad eorum curationem auxilium attulisse, idem de bellicrepo, hominumque jugulatore, Marte intelligendum, qui suo acumine & duritie penetrat cutim & viscera animalium, facitque continui separationem, ac ipsius animæ à corpore migrationem, si urgeatur manu hominis, idem in medicinam reductus suæ substantiæ vi penetrativâ ingerit sese in viscera & venas eorundem, & obstructions aperit & resolvit, sicque individuum ab interitu, ex Dei nutu, vindicat: Imò, velut ipse Apollo nunc bestiarum domitor seu jaculator est, nûc medicus & Alexicacus, sic & Mars, ne quid de Pallade addam, quæ & Bellona & sapientiæ Dea credita est. Unde quantum Mars vi bellica humano generi mali, tantum vi medicâ eidem boni præstat, ut vitium virtute palliet. Quod apparet in primis

ex duabus de Marte præparationibus, quarum una aperit, altera astringit, ut testantur medici. *Medicina ex Marte aperiens notior est, quàm ut hic describi debeat, estq; diversarum formarum, nempe vel electuariũ, quale est de chalybe diversæ descriptionis, syrupus, decoctio, aut alterius formæ humidæ vel siccæ, quarum omnium basis est chalybs vel ferrum in limatura præparatum.* Hæ compositiones ferè omnes aperiunt, abstergunt & referant obstructions viscerum & angustarum venularum meseraicarum aut aliarum, pro diverso usu, aut adjectorum qualitate. Hujus classis quoque esse dicitur crocus chalybis factus vel cum oleo aut spiritu vitrioli, imbutâ ejus limaturâ & calcinatâ, vel cum sulfure. Non opus erit hic recensere hæc remedia, quibus affectibus sint convenientia, cum sunt vulgò nota, alibi que exponenda. *Medicamentum verò ex chalybe aut ferro adstringens petitur, si hoc ignitum extinguitur in aliquo liquore, qui intra corpus & extra usurpatur. Aut si corpus ferri calcinetur solo igne in crocum rubeum, impalpabilem pulverem.* Hic enim potius adstrictoriæ virtutis censetur, quàm aperiens, & convenire in omni fluxu sanguinis, alvi, epatis, uteri & ejusmodi aliis. Quæcunque alia ex hoc metallo conficiuntur medicamenta ad eisdem scopos absq; dubio referenda sunt, neglectis interim præparationibus ejus, cum aquis fortibus aut corrosivis factis, quæ Martis naturam per se innocuam nocivam facere possent.

C A P. VI.

De Monte Luna.

PER imperfecta hucusque progressum fecimus ad perfecta, nō quod natura prorsus eādem semitā incedat, cūm hæc insensibiliter operetur, & diversimodè nunc per imperfecta transeundo, nunc immediatè, sed quia tam artis, quàm doctrinæ ratio hoc requirat. Si enim alterutri sive perfecto sive imperfecto posterior ordine locus dandus sit in omni tractatione, videtur perfectum imperfecto succedere, & non e contra, propterea quod tam secundū naturam, quàm artem omnis ferè res à parvis initiis originem ducat & crescat in magnitudinem justam, sive acmen, quā habitā decrescunt vel sensim vel subitò: sic Roma & ferè omnis civitas orta est & succubuit, sic imperia & regna, sic arbores, animalia & ipse homo, successivas vices experiuntur crescendo & decrescendo, ne plura aut longiora petamus exempla: sunt in super ex illis, qui metalla scrutati sunt, experientissimi viri, veluti Mathesius in Sarepta & Solea in suis Septuriis, qui testantur, metalla imperfecta ad perfectionem summam per naturam ascendere, quā habitā iterum descendere. Unde metallarii, si mineram offendant combustam in materiā nigram, ex signis haud dubiis colligunt, à perfectione occupata calore subterraneo eam consumptam expirasse, & dicunt se justo tardiùs advenisse: Alias naturam calcinando corpus Saturni in Lunam ac Lunæ in Solem; aut Veneris in Lunā & post in Solem progredi per ascensum, ac dare corpus, hoc est, fixitatem ante colorem,

lorem; in descensu verò è contra : De quibus an ita se omnino habeant, cujuslibet naturæ arcanorum indagatoris est inquirere : Hoc pro certo cognitum est, quod aurum & argentum in mineris suis existens adhuc tenellum, instar Embryonis in utero matris, facilè ignibus externis inconvenientibus in fumum resolvi posse, cum ex vaporibus cõstent & congelata sint, præsertim si sulfur arsenicum & tale quid in copia ipsi adnatum sit, quod ad volatilitatem præstandã adjuvet: Volatile n. si copia vincit, fixum quoq; elevat, ut ab experientia artis patet, auro & argento amalgamatis & quasi incorporatis cum diversis Mercuriis triplæ vel quadruplæ quantitatis quod nimirum ascendat & excrescat in formam arbusculi, aut alterius rei, si urgeatur igne. Unde miror, quosdam ex perfectis, præsertim auro, conatos vitrum facere, hoc miscuisse cum antimonio vulgari ac exposuisse igni liquefactionis, deinde liquefactum in pelvim æneam, frigidam, inclinatam effudisse, unde vitrum, quoddam resiliit, idque toties repetiisse, donec omne contentum, & per consequens aurum in tale vitrum rediisset, quo habito gloriati sunt, se vitrum auri habere: Verùm meo judicio falsi sunt, quia saltem habuerunt vitrum antimonii, auro in fumum elevato per antimonii copiam, ut contingit in ejusmodi operationibus, & ab experientia probatum est. Hoc addidi, ut monstretur per artem aurum volatile effici posse diversis modis & ut alii sibi caveant ab ejusmodi imaginationibus: si itaque aurum in mineris suis quoque sit volatile, admixtis spiritibus similibus, tum accedente calore solito fortiori, & ibi elevari poterit & in fumum evanescere: Quod de auro dictum multò magis de argento intelligendum est, quia hoc est auro longè imperfectius, unde continuis ignibus tandem omnino comburatur, aurum nequaquam, cum constet curiosorum

experientia, utrumq; furno ardentissimo vitrariorum im-
 positum duobus mensibus, argentum in duodecima sui
 parte defecisse, aurum in nulla sensibilibiter: Ita & contin-
 git in exactis probationibus per cupellam, quod argentum
 si vel dimidia hora longiùs, quàm debeat, aduratur, dam-
 num aut sui diminutionem patiat, vel quia à Saturno at-
 trahatur deorsum, vel ab igne vaporabiliter absumatur:
 si hoc apud artem contingit, quidni apud naturam? Cum
 constet artifices subtiliores ex iisdem mineris plus argenti
 elicere, quam vulgares, & per cupellæ ignes moderatos ad-
 jectis convenientibus mediis & fluxibus, longè plus argen-
 ti sui promitti, quàm ignibus fortioribus & vulgari artificio
 ex iisdem mineris exprimitur. De incremento autem argenti
 dictus Mathesius rationes adfert verissimas, quod non so-
 lum adhuc crescat: non veluti planta, sed suo peculiari mo-
 do (nec omne argentum aut alia metalla, ut quidam existi-
 mant, ab origine mundi actu extiterit) sed etiam ex ipsis
 imperfectis, ut antehac tradidimus; Nos unicum hujus
 rei documentum, quod nec ipsi circa has res inquirendas
 occupati, experti sumus, dabimus: Inter alia cum adesse-
 mus in Zellerfeld, in ducau Brunsvicensi ad Herciniã syl-
 vam sito, cognovimus ex certissima relatione docimastæ
 seu Examinatoris metallici (*Hütten-Keuter* vocant) fide di-
 gnissimi viri, oculariq; inspectione, quod in uno eodem-
 que monte, fortè per duo milliaria Italica circumquaque
 patente, mineræ plumbi seu argenti (sunt enim hæ plærum-
 que mixtæ & pro cuiusque abundantia denominationem
 accipiunt) diversæ inveniuntur, pro situ montis ad quatuor
 angulos mundi respectu habito: Nam quæ versus septen-
 trionem spectabant, in centenariio plumbi sesquiunciam fe-
 ræ argenti ostēdebant, quæ circa ortum & occasum Solis, un-
 cias

Observatio
 minerarū.

ciatres aut circiter, quæ ad meridiem, unicias sex; ea ratione, ut quo locus magis calori solis esset expositus, eò mineræ fertiliores fuerint, quod cum se quoque in aliis mineris plærumque offerat, hinc constat, non solum perfecta ex imperfectis oriri, sed etiam calore solis quàm plurimum jvari. Quod de argento ex Saturno generato hic dictum, idem de auro ex Luna intelligendum, quod in numeris indicibus demonstrari posset, ex quibus unum aut alterum evidentissimum brevissimè adferam. Erkerus antè citatus demonstrat, nullum argentum omnino inveniri, quod non naturaliter auri granum vel majus vel minus absconditum habeat. Et è contra, nullum aurum adeò purgari vel separari ab argento posse, quin secundùm rationem, aliquantulum ejus retineat, quomodocunque aquæ separatoriæ componantur; quia argentum est mater auri, & hoc ejus foetus. Unde foetus à matre non adeò exactè disjungi se sinit, quin semper connexionis vinculum maneat: Unde aurum illud pro fino habendum, quod post exactissimam in cupella vel cineritio probationem & discretionem, per aquas separatorias exquisitas ab argento separatum, deinde per antimonii cum eo fusionem refationem & cementationem affinatum sit, licet semper tantillum argenti illi adhæreat, non cuique ad sensum sensibile, attamen post exactiorem examinationem artificii subtiliori animadvertendum. Ad hæc cum iisdem fere locis antedictis ad mineras montis S. Andreae perlustrandas morarer, cognovi à si-

Notabile.

que nō exiguū: Quod contigisse arbitror, quod mineræ illæ, quæ argentum visibile ad oculum (vocant *gedigen*) habuerint, cum hæ plus auri ob perfectionem majorem abscondât, confusæ sint cum aliis, nullo respectu habito separationis aut quartationis. Ex quibus de Lunæ ipsiusque Solis incremento aut decremento rationabiliter quis judicare poterit & ad usum chymicum applicare, ut non opus sit hæc copiosius, prout fieri posset, demonstrare: Nunc de tribus usibus Lunæ ad aurum, tincturam & medicinam paucis loquemur.

De I. Ufu, seu coagulatione Lunæ in aurum.

Absque dubio fuerunt, qui videntes hanc naturarum in auro & argento propinquitatem, imò amorem & consanguinitatem eam, quæ est & esse debet inter filium & matrem, putaverunt se posse obstetricis officio fungi, aut inspectoris & tutoris, atque hanc sobolem inceptam ad perfectam formam auri promovere caloribus artificialibus ministris seu ignis seu aquæ factitiæ acrioris, seu pulveribus aliis quibuscunque admixtis. Qui ignem adhibuerunt, aut mineras ipsas aut solidum corpus argenti attenuandum assumpserunt. Mineræ verò argenti sunt variæ, & non unius precii aut perfectionis, nee formæ visibilis aut denominationis. Inter quas illud argentum, quod rude seu *gedigen* / *capillatum* filatumque vocant, optimum est. Deinde est minera sanguinea, *rothgûldig* / hinc in plumbi colore *Stafers* / dicta, ne quid de aliis generibus adjiciamus, imperfectioribus, quo ad proportionem argenti, & impurioribus, quo ad materias admixtas. Ex his igitur, si quis experimenta capiat, in idem recidet, de quo dictum sub Saturno & aliis

1. *Circa mineras argenti.*

liis, quod nimirum aut longissimum naturæ tempus ipsi expectandum sit, ac vasa & calor subterraneus æquandus, si in his naturam imitari velit, quæ omnia homini sunt impossibilia factu: si verò naturam in aliquo eorum excedat, neque tum sequetur naturæ effectus. Unde calore exiguo nulla emendatio fiet, nisi longissimo fortè aliquot seculorum tempore, calore forti, argentum fluet ex minera sua in corpus solidum, & relinquet suum sulfur adnatum, & quæcunque alia, nec jam amplius erit foetus, sed fructus absolutus in suo gradu. Quod si nunc relictis mineris quis huic corpori argenti solido vel foliato, limato, vel alias in pulverem reducto operam suam impendet, ille eodem modo eam lusurus est. Igne enim levi nihil efficiet, forti fluxionis perdurante, argentum consumet in vitrum rubeum, ut ab aliorum experientia patet. Ergo dimittendum argentum per se. Hinc alii aquas factitias, acriores ex salibus factas, gradativas, fixativas, & hujusmodi invenerunt, & argento solvendo, graduando vel fixando, ut loquuntur, adhibuerunt. Aquæ autem hæ ex innumeris materialibus factæ sunt, ut vitriolo, sale petraë, sale communi, armoniaco, gemmæ, aluminibus, cinabari, viridi æris, Mercurio sublimato & aliis similibus. His solvunt argentum & macerant diversis modis, quos non curamus, sed addemus saltem, quid de eventû harum operationum ex rei natura sperandum sit, quid non. Argentum habet æquationem in suis qualitatibus, sed non tam alterum graduum, quàm aurum: Unde illud magis corruptioni obnoxium, quàm hoc. Novimus circa has quæstiones communiter statui, quod elementa quatuor sint in mistis omnibus in summis gradibus, sed excellentiam agentium elementorum retundi à patientibus. Quod si ita est, nihil tamen hoc detrahit huic senten-

2. Circa
corpus ar-
genti solidū

3. Præ solv-
tionem tā
aquis acri-
bus.

tiæ, quod possit esse æquatio in multis gradibus, præsertim in metallis perfectis, in quibus est duplex mixtio, una spectans ad formam altera ad materiã, quæ duplex mixtio nõ est in aliis elementatis eodem modo: sunt ex vegetabilibus quædam ad qualitatum temperiem accedentia, ut fortè cenferi possit manna, saccharum & his similia: Verum hæc temperies non est vera qualitatum æquatio, adhæc simplex, in qua sint elementa in summis gradibus, in qualitatibus reuusa. In Luna & Sole aliter se res habet, quia forma seu tinctura cujusque habet hanc temperiem, & materia similiter, licet in alio gradu. Unde Bernhardus Comes & alii in auro rectè duplex calidum, frigidum, humidũ & siccũ ponunt, ut & in argẽto. Nã Mercurius auri, veluti materia, habet mixtionẽ suo modo temperatã, excedentibus frigidis & humidis qualitatibus: sic tinctura auri seu forma, habet suo modo temperatam mixtionẽ, superantibus calidis & siccis qualitatibus. Unde sunt duæ æquationes in auro, non exactæ tamen, separatim intellectæ: si verò conjungantur materia & forma, fit una exactissima qualitatum omnium æquatio in summis gradibus. Quia frigidum & humidum in uno, & calidum & siccum in altero excellens fuit seu summorum graduum: sic & de Luna dicendum, cujus tamen forma non ad eò calida & sicca, ut Solis, inde nec tantum materiæ amplexa: His stantibus & consideratis, si per aquas gradativas ex argento debeat aurum fieri, necessum est, hanc æquationem qualitatum argenti æqualiter promoveri ad superiores & intensiores gradus auri, quod nullo modo fieri posse, est rationi consentaneum. Ut enim nulla domus regia, ex lapidibus & lignis extructa, satis ampla (non loquimur de tuguriolo aut ligneis tabulatis) unà cum suis partibus, quæ sunt fundamenta, tectum & parietes

tes, vi humanâ (nisi fortè angelicâ) de loco inferiori in montem excelsum transportari potest, manens in sua integritate, quin collabascat & corruat, ita nec argenti quatuor qualitates inter se temperatæ & æquatæ, unâ cum substantiis illæfæ, ad auri temperamentum & æquationem provehi possunt ullâ vi aquarum aut aliarum rerum, quin destruantur aut corrumpantur ad qualitatem agentem, quæ est calida & sicca. De Archimedis Automatis non est dubium, quin illis navem solâ manu movere de loco in locum poterit, quò multorum millium exercitus eandem absque illis attrahere nequiverit. Verùm quod promisit idem, se terrenum globum suis instrumentis promoturum, si modò aliud firmum esset fundamentum, quo pedem poneret, illius ingenii magnitudini concedimus, non viribus, nec arti. Ita nullo modo largimur artificibus chymicis, eos per instrumentales seu graduativas aquas argentum posse perficere in aurum, licet præsumant eo instituto, quia videant ejusmodi aquis nonnunquam ex argento aurum educi, quod ibi latebat, non vi aquæ transmutatoriâ, sed potiùs separatoriâ. Unde falluntur illi, qui dicunt, se in argentum certas uncias auri inducere posse, cùm, si experientia non reclamet, potiùs ex argento id educant. Nam si educere possent ex argento aurum, esset aurum ibi vel actu vel potentia: si actu, tum est separatio propriè dicta: si potentia, vel propinquâ vel remotâ: Non propinquâ, quia ita est in propriis mineris: Ergo remotâ: At remota potentia non potest ad actum pervenire, nisi per propinquas transeat: Ergo in mineras auri argentum transire debeat: sed neque tum potentia propinqua in actum deducitur, nisi per naturam ipsam, ut demonstratum. Nam quod ars separat ex mineris, est saltem obstetricatio, quæ nihil addit fœtui per-

fe&io-

4. Cum salibus & pulveribus aliis.

fectionis, sed à natura perfectum juvat ad exitum, & purgata ab excrementis extrinsecus adhærentibus. Idem de salibus & pulveribus aliis, quibus argentum in aurum transformari præsumitur, judicium esto. Hæc enim potius ad suam naturam, hoc est, terrestrem & siccam, reducere poterunt argentum, quàm ad aurum æquatum, cum omne agens agat, ut sibi assimilet patiens, exceptis iis, ubi fit substantiarum commixtio, ita ut ex pluribus una fiat, ut in mulo, spiritu vini & aqua mixtis, & auro apparet, ubi mulus ex diversæ speciei feminibus, ut aurum ex materia & forma, utraq; Mercuriali, hac calidâ, illâ frigidâ: At talis commixtio non fit in aqua gradativa & argento. Unde illa agit in hoc, ut ignis, donec absumat humiditatem argento propriam, & inducat suam siccitatem & terreitatem. Quidam addunt hisce mixturis salium aut aquarum ipsum aurum cum argento incorporatum, sperantes perfectum minus à perfecto majori adjutum iri. At eadem causa contra-

6. Per quamcunque extrinsecâ assimulatione cementatione.

rium eventum produxit, quæ antea. Cùm enim aurum non dare possit, ut sæpè demonstratum, alteri, nec argentum ex sese auri formam habeat, hinc nec ab aliis eam non habentibus accipere potest. Scimus, quosdam esse, qui non ad essentiam cujusque rei internam, sed saltem externam formam respiciunt, & interim promittunt argenti in aurum promotionem seu nobilitationem modo per artem facili & possibili. Nam argentum, inquiunt, est fixum quodammodo, licet non fixatione auri, ei que nihil deest ad fixationem, quam ut magis igne coquatur, & compactius reddatur, quod sale communi aut huic similicemento, strato super stratum posito fieri posse non dubitant, cùm sal commune humiditates superfluas argenti consumat, poros cõstringat, & substantiam magis coire faciat. Unde post au-

ri pondus acquirat, nec in aqua forti solvi se patiat, utpote aurum album: cui si tinctura flava auri addatur, dicunt id in aurum optimum converti. Respondeo, concessis illis omnibus, de quibus tamen adhuc sub judice lis est, & tincturâ flavâ seu rubrâ argento communicata, dicendum, quod non sit aurum verum & naturale, quod ex sua formâ essentiam habeat; cum illud potius à materia eam habere præsumatur; nempe materia præparata eo modo, ut formæ quasdam vires exprimat, non omnes. At objiciunt, Hoc, quod omnes auri proprietates habet, esse aurum verum; quas cum hujusmodi agnoscat, quidni & pro verò auro agnoscat? Quibus replicamus, quod neque hoc habeat veras auri proprietates omnes, nec habere possit, cum non à formâ proficiantur, sed potius à materia: sit color flavus, at non durabilis in omnibus examinibus; sit pondus majus argento, at non verum auri, quod sub duplo aut circiter majus in auro, quam argento: Ne quid de extensibilitate aliisque proprietatibus auri dicamus, quæ à forma, & non à materia principaliter dependent: Quin colorem verum negamus ipsi dari posse, nisi ab argento vivo, fixo, tincto, rubeo; quod si tale non sit, ab argento erit separabile, quia in profundum substantiæ non penetravit, & ignibus superabile & deletibile; quia non est æquatio facta: si sit, est tinctura & forma vera, quæ etiam materiam non præparatam præparat, non compactam compingit, non fixam fixat; in fixam autem ac præparatam missa eam perficit amplius in reliquis defectibus & spoliata superfluis, si quæ adsint: Analogon itaque auri dicendum est tale argentum, non aurum, de cujus examine potius ipso facto, quam discursu judicari liceret. Hinc ad secundum argenti usum accedimus, nempe ad Tincturam.

TRACTATUS DE SEPTEM
De II. argenti usu ad tincturam.

Ex argento formam seu sulfur haud pauci educere tentarunt diverso respectu, hoc est, vel ad augmentandum cū suo proprio corpore Mercuriali, vel alio quocunque addito, idque vel ad argentum, vel aurum. Cū n. Philosophi saepenumero inculcent, ut & verum est absque amphibologia, in argento esse sulfur argenti seu tincturam argentificam sive formam agentem, & in auro sulfur auri, dummodo exinde haberi possit supra terram, vel educi subtili artificio, hinc diversas vias aggressi sunt ad hanc intentionem perveniendi, quas (cū innumeræ sint partim, parim arcanæ pro cujusque inventionem, ideóque nec numero aut exiguo tractatu comprehendendæ, nec ingenio indagandæ) in pauciores ac potiores contractas hinc cujusque iudicio considerandas, ut de reliquis inde concludat, proponemus. Primò posset quis existimare, in argento non esse aliquod sulfur, sed saltem Mercurium, qui albus apparet, cū sulfur rubedinem habeat. Unde ex Mercurio vulgi coagulato facile argentum fieri, nec opus esse introductione alicujus sulfuris in illum: sed causam hujus rei impossibilitatis in primo capite retulimus; quæ & hinc constat, quod argenti vivi coagulatio in argentum quocunque modo sive per imperfecta, vel alias contingat, medio sulfuris calidi & sicci comburentis apud naturam fiat; quod suâ actione perpetua in argentum vivum illud coagulatum introducat suam vim calidam & siccam, donec id in argentum primò & post in aurum perficiatur. Unde apparet, quod sit factis magna caliditas & siccitas in argento, quæ non est in argento vivo coagulato, nec plumbo, nec Jove, nec ipsa Venere, respectu argenti vivi, non autem sulfuris comburentis

tis seu terrestris adjuncti, cujus cōsideratione Venus valde calida, & Saturnus non ita frigidus, nec Jupiter, imò Luna sint calidiores censendi: Qui nihil aliud, quàm argentū vivū coagulatum id arbitrati sunt, nec habere argentum formā separatim considerandam, hac ratione seducti, cum eo ipso tanquam Mercurio indivisibili alia imperfecta tingere conati sunt: quod sanè fieri posset, si non esset aliud quid tinctura argentifica, quàm argentum vivum coagulatum ac æquatum: sed cum illi sua intentione & spe frustrati sint, hinc quoque patet eorum falsum fundamentum, & tincturam argentificā habere in se plus caliditatis & siccitatis, fixitatis, tenuitatis & spiritualitatis, quàm argentum ipsum ab ipsa incorporatum. Ut enim homo non est ipsa anima rationalis, nec corpus solum est homo, sed hic constet ex anima rationali & corpore, sic argentum suo modo ex forma & materia, & per consequens argentum ipsum non est forma argentifica, nec argentum vivum, utpote materia est argentum, multò minus forma ejus. Alii videntes, quod cum tota crassa substantia argenti nihil tingere possent, magis tenuiorem ejus portionem à reliquis facibus, quasi similam à furfure separare aggressi sunt viis iisdē & mediis, de quib. sepè diximus, nempe salib. & aquis separativis. At quo effectu? Hoc ipsi viderint; sat scio, q̄ non Philosophico aut sperato: Quia hæc corrodūt totū & non segregant ejus partes, quas si segregarēt, id tamē per violentiam destructivā, exiccativam & naturæ contrariam facerent, & sic semē ipsum extractum corrumpere, ut nihil inde propagari posset, ne hoc quidem, quod antè fuerat, tantum abest, quod vim propagativam immittat aliis & multiplicationem similium instituat. His difficultatibus obviam euntes quidam ingeniosiores, totum hoc negotium committunt

1. Coagulatio-
ne Mer-
curii ar-
genti.

2. Separatio-
ne sulfu-
ris ejus.

3. Separatio-
ne Mercurii
ejus per
Mercuriū.

tunt Mercurio vel Mercurialibus, quibus antè dictum propositum perficiant, sperantes Mercurio vulgi Mercurium & sulfur argenti elicere, ut aves captantur avibus sui generis. At quia totum argentum est Mercurius tam formâ, quàm materiâ, quis erit arbiter aut sequestrator? Amalgamationes fieri possunt argenti cum Mercuriis, item & solutiones seu liquefactiones, velut butyrum in radiis Solis liquefcit, sed non separationes substantiarum ejus. Quomodo dignoscetur vis activa à patiente, hæc relinquatur, illa colligatur, cum utraque sit alteri similis, atque ita conjuncta, ut nihil intercedere possit, nec simile, nec dissimile: si enim simile, conjungetur, & fiet unum: si dissimile, non assumetur ab utroque, velut judex æqualis. Verùm respondere quis posset, naturam hic potissimum operari per calorem, non medium separativum, nec artificem. Ut enim calor in lacte moto excitatus discernit heterogenea à butyro, nempe caseum & serum, & congregat ejus homogenea, ita & hic fieri præsumitur. Et sunt, qui aquam à vino secernant hederaceis vasis, aut aliis modis: Hoc & argenti sulfur à Mercurio separari posse opinantur. His infero, quod corpora naturalia ex elementis composita per putrefactionem vel calorem facillè separantur in diversas substantias, in quibus non sit mixtio fortis, ut in vegetabilibus & animalibus, sed illa, in quibus fortior mixtio existat, difficilimè, ut sunt plæraque mineralia & metalla. Cùm itaque in argento & auro sit duplex mixtio & æquatio qualitatum, ea que fortissima, inde non calore exiguo, ut lac, sed nec igne fortissimo, superantur, & hinc horum & illorum apparet maxima dissimilitudo in modo separationis substantiarum. Verùm demus, quod possint aliquam partem maturiorem de argento separare, virtute ejus illæsa, quam si iterum projiciant

Ex extractione sulfuris nulla utilitas:

ciant in plumbum vel stannum, vel Mercurium, vel æstum ex singulis optimum argentum renasci. Quid hoc ad tincturam? Sanè esset cum damno orbis Christiani conjunctum, castra à Turcis, expensis, laboribus & sanguine multorum millium occupata & possessa, iisdem restituere absque lucro aut restauratione aliarum commoditatum. Ita sentiendum, si sulfur ex perfectis, multis sumptibus & sudoribus petitur, post absque ullo lucro, iisdem corporibus, unde detractum, vel similibus reddendum sit. Ludus sanè hic esset Sisyphius aut Tantaleus, non Philosophicus, magis ad ostentationem, ne dicam, deceptionem multorum, quàm utilitatem spectans. At respondent illi, hoc sulfur detractum cum suo proprio corpore, aut alio Mercurio, in infinitum augendum esse, ac reverà se habere instar boni seminii, quod successu temporis ex parvulo cumulo in immensum multiplicari possit, vel instar fermenti fermentandi cum sua propria massa. Sanè si hoc fieri posset, & illud sulfur haberi, opera illa esset optimè collocata. At vereor, ne hi bonæ voluntatis & magnæ spei homines seipso fallant; quibus quantum sufficit, hac parte quoque satisfaciam. Nolim contra antiquissimorum Philosophorum intensionem de multiplicatione tincturæ hic quicquam statuere, quæ verissima est pro illorum intellectu, sed huic negotio non convenit. Quomodo autem augebunt ejusmodi tincturam ex argento extractam, cum non constet, cujus originis sit, imò cujus generationis aut propagationis, an sit ex oviparis aut prolem lactantibus, aut ex putrefactione sola exortis absque patre & matre, ad hæc ignorant, quo nutrimento delectur. Quodlibet autem sibi simili nutritur, quo ad finem: & quibus constat, iisdem augetur: si itaq; augmentare: deberent verè, hoc est, hu-

midum radicale & calorem naturalem multiplicare argentificæ tincturæ extractæ, hoc nullare facient, quam eâ, ex qua illa per naturam fuit composita: sed hanc rem ignorant. Ergo nec augmentabunt. Hæc sunt adeo firma, ut omni exceptione sint majora intelligenti. Quod si affirmant, se scire, cur, inquam, hoc non assumunt & relinquunt argentum? At illi instabunt hoc modo. Omnis forma ex sinu suæ materiæ educitur; ut patet in omnibus vegetabilibus, animalibus, excepta forma hominis, mineralibus ac metallis: cum in Saturni promotione in Lunam, forma Lunæ educatur ex materia Mercuriali sibi propria. Respondeo, hoc argumentum multa dubia admittet. Doctissimus Fernelius in mysticis illis libris de abditis rerum causis disputat contrarium, & concludit, omnibus mistis formas aliunde immitti, præsertim animalibus, atque hinc alias aliis esse nobiliores. Cui sententiæ, cum sit valdè probabilis, & nihilominus intricata, hoc loco supersedebo, & dico, quod secundum naturam ita se habere possit, sed in hoc naturam non imitandam esse, quia arti fit impossibile. Inde duplex modus statuitur generationis auri, unus per dicta imperfecta, alius per proprium suum argentum vivū formale, quod si instar fumi misceatur imperfectis, vel argento vivo cuicumque, brevi tempore id in aurum promovet. Hinc ex pyrite durissimâ, lapide lazuli, granatis & similibus, quæ nihil imperfectorum metallorū continuerunt, aurum immediatè provenit & per artem educitur. Hoc ultimo processu utitur ars non priori. In hoc ultimo enim forma auri non ex gremio materiæ corporalis auri educitur, sed ex potentia materiæ propriæ magis coctæ, spiritualis. Frustraneus itaque est labor, tincturam argenti augere velle cum materia argenti propria vel
aliena

Instantia.

Responsio.

aliena, cum hæc sit incognita operatio ejusmodi; illa inepta: Novi equidem centenas ferè ab aliis præscribi vias ad Mercurium aut sulfur argenti & auri educendum, prout in libris illorum videre est, at sequatur illas, qui velit & intellectu careat, rationali hæc pauca, sed sat firma, sufficient. Verùm loquuntur Philosophi, in argento & auro esse sulfura perfecta, sed in multis locis affirmant, illa per artem educi non posse, & addunt rationes, quia illa compacta & dura corpora, in quæ noster ignis non agit, & si ageret, quid inquirunt, boni inde sperandum? Imò manifestè dicunt, illa esse corpora mortua, Philosophica autè viva; & perfectum perfici non posse, sed imperfectum, à quo incipiendum, ubi natura illud reliquit & arti præparavit. Dicunt quidem illa duo corpora, argentum & aurum, subtiliter præparanda esse, ut sulfura inde habeantur, sed ab istis præparationibus addunt, se excusatos, si invenire possint duos illos lapides, quos Deus nobis gratis concessit, de quibus videatur Isaac in diversis locis, & Arnoldus in suo novo Testamento. Quomodo verò isti duo lapides inveniendi, aut alii eorum vice præparandi, hoc est, quomodo Luna & Sol in primam sui materiam reduci debeant, patebit ex sequenti figura.

T E R.

TRACTATUS DE SEPTEM
TERRARVM ORBIS CIRCVMSCRIPTIO.

Ut antiquitus cum de Delphis quæstio agitaretur, an esset in medio terræ, necne, Jupiter dimissis utrinque duabus aquilis, quæ cum circumcirca totam terram, una ad occidentem, altera ad orientem, pervolarent, & in Delphis convenirent, litem diremit: Ita Magellanus ille, cum terrenum globum circumnavigabilem, quotquot vixerant homines antè dubitassent, ab occasu ortum versus nave penetravit, atque sic circulum terræ integrum cursu (quod à nemine ante id tempus perpetratum) absolvit: Verùm cum

cùm ille in itinere occubuiſſet, ſocii ejus domum reverſi, unum è ſeptimana diem (quod mirandum eſt) amiſerant, ita ut feriam primam ſeu diem Solis, pro feria ultima ſeu Saturni, & diem Lunæ pro Solis acciperent, cùm interim Hiſpani eandem diem pro ſequenti haberent. Nec verò hi aut illi in computatione dierum aberrare poterant, ſed utrique veritatem, ut erat, complectebantur. Quæ res pro miraculo diu reputata, cùm ad ſapientiores ad diſcutiendum tranſmiſſa eſſet, reſponſum eſt ab illis, Magellanicos ſua peregrinatione abſolviſſe eum curſum circa terræ ſuperficiem, quem Sol peragrare ſolet ſpacio 24 horarum, in ſuo cœlo manens, atque integrum diem cum nocte ita cõſtituere. Hiſpanos verò domi manſiſſe, nec interim aliquẽ curſum circum terram peregiſſe: Hinc neceſſariò Magellanicis unum diem integrum, qui conſtet 24. horis, de eſſe, quod licet primò valdè dubium, tamen poſtea cuique ingenioſo conſideranti veriſſimum inventum fuit. Ad hunc ferè modum, ut in hac arte Lunæ & Solis reductio fiat in ſuam primam materiam, hoc eſt, ut duo illi lapides gratis dati inveniantur, non opus erit totum terrarum orbem pervolare cum aquilis illis, aut circumnavigare cum Magellanicis, aliàs Lunæ habebimus pro Solis, & Solis pro Saturni diebus, quod non convenit: ſi verò ita habituri ſimus, non multum aberrabimus, ſed cum ſociis illis, uti & Philoſophis, noſtram mentem ceu veriſſimam interpretari poterimus, cùm eadem ſit vera utrobique ratio. Illi, qui domi manent, nobiſque libros reliquerunt, in materiam ſui primam hæc lumina converti jubent, nos, qui in Oceano operationum chymicarum verſamur, diuque verſati ſumus, reſpondemus, quod ea converſio ſit facta à nobis, dũ binos illos lapides, veluti aquilas orientalem & occidenta-

lem, conjunximus in Delphis sive furnis Philosophicis: Verùm sapientiores hanc litem judicent, ex quibus duo pro tempore sufficient: Avicenna dicit. 1. cap. 2. *Aristoteles*, inquit, *de lapidibus*: Duo lapides jacent in stercore, unus fetens & alius bene odorans, parùm appreciati in oculis gentium: si scirent eorum valetudines, tenerent eos honorificè: sed quia nesciunt eorum valetudinem, despiciunt & dimittunt eos super stercorea in locis fœtentibus, & qui conjunget eos, ibi est magisterium: Author consilii conjunctionis massæ Solis & Lunæ hæc verba exponit, ubi dicit: *Quod hujus artis duo sunt lapides principales, albus & rubeus mirabilis nature: Albus in occasu Solis incipit apparere super facies aquarum, abscondens se usque ad mediam noctem, & postea vergit in profundum: Rubeus verò ex opposito operatur, quia incipit ascendere super aquas in ortu Solis usque ad meridiem, & postea descendit in profundum*: Atque sic proposito satisfecimus.

De III. Lunæ Usu.

Plurimi ex Luna medicinas extraxerunt, cùm tinturas nequiverint, non omninò contemnendas: dum tamen absque jactatione, ne dicam, mendacio, non obtrudant magnatibus corrosiva & venenosa pro alexipharmacis, capita mortua nescio quarum nugarum pro magnis mysteriis. Quicquid ferè excogitari potest, sive ens, seu non ens, illi experimentatores ex Luna educunt, nempe sulfur, Mercurium, oleum, sal, butyrum (utinam & panem cum vino) læ virginis, Lunam potabilem, & quid non aliud? Magni viri suis natis dant magna nomina pro libitu, nullo reclamante, sic illi: At ut non sequitur, si quis Hercules, Alexander, aut Julius

Julius Cæsar vocetur, quod sint illi ipsi, quos nomine representent, ita nec judicandum horum magnifica nomina suis inventis (potius amissis) indita quicquam commune habere cum rebus, quas referunt. Ubi notandum, Lunæ, hoc est, argento, in quacunque præparatione singulares effectus ascribi, quo ad morbos cerebri, nempe ad Epilepsiam vertiginem, apoplexiam & ejusmodi symptomata: quod si ita est in rei natura, nil contradicendum. Verùm aliquid condonandum imaginationi hominum, qui de argento & auro magnam spem in medicando conceperunt, etiam ibi, ubi nulla est ratio cognita. Argentum vulgariter vocatur Luna, saltem ut sit pallium, quo à vulgo, occultetur, quicquid de eò scribitur, hoc alii interpretantur, quasi omnes Lunæ cœlestis proprietates huic metallo sint inditæ. O cæcitas humana! Luna cœlestis alba est, ita & argentum, ita cerebrum. Ergo hæc tria conveniunt, & morbi cerebri à Luna cœlesti sunt, & curantur Lunâ terrestri seu argento: Ejusmodi ratiocinationes non multum habent veritatis, licet multum ad speciem probabilitatis. Alii ad curandos jam dictos morbos, aut his similes, utuntur limatura vel foliis: quidam oleis, aquis, lacte & butyro Lunæ, aliisque ejusmodi, iisque nihil contradico, dummodo caveant sibi à facibus aquæ fortis, quæ inhærent Lunæ nec inde separantur, nisi in fluxu metallico: Nam Luna à Sole separata per aquas acres, affusa aqua communi, descendens in laminam æream, magnam partem ejusdem aquæ spirituû acrium & corrodentium apud se retinet, unde illa aqua multum de sua virtute amittit & inefficax redditur, nisi de novo fortificetur. Hæc autem facies sunt summæ acridinis & plus nocuenti, quàm emolumentum, humanis corporibus adferre possent, si non mox, tamen statò tempore; id-

eoque summopere cavendæ sunt. Quod si quis inferat, ablutiones toties esse factas, ut nihil acredinis sentiat, hoc parum confirmat: si verò quod sua ex Luna petita remedia sint facta absque ulla acredine, nempe mirabili solutione aut coagulatione in aquis simplicissimis, cujuscunque generis. Huic respondeo, bene quidem hæc omnia & vera esse posse, at quia solutio aut attenuatio corporis Lunæ non fiat aut fieri possit, nisi aqua ea vi prædita, ut in poros corporis Lunæ possit penetrare & se insinuare, illudq; veluti dentibus aut Strutionis stomacho conterere & digerere, hinc si sit oleum, sulfur, Mercurius, sal vel tale quid de Luna factum, sine omni dubio, hæc erunt participia istius acredinis & corrosionis. Aliud judicium erit de auro per quartationem à Luna separato, quia hoc non admittit in suam substantiam illos sales, ideo nec solvitur ab aqua forti propriè, sed à sale armoniaco, oleo salis communis aut urinæ, quæ non adeò noxia existimo intra corpus humanum, dummodo cum cautione usurpentur, quam antedictæ aquæ fortes.

C A P. VII.

De Monte Solis.

Solis naturam postquam peculiari tractatu, tum quia medicinæ in rebus humanis optimæ subjectum sit nobilissimum, tum quia scopus, ad quem multorum actiones non solum in chymia, sed omni penè vita, referantur, & quasi parvus quidam mundus sit, innumera in se completens arcana, declarandam antehac susceperimus, nunc
ejus

ejus proprietates, quæ passim hîc & alibi occurrunt, silentio transibimus, & saltem de usu ejus triplici, ut hætenus reliquorum, pertractabimus.

De I. Usu Solis.

Nullus quidem præsumere potuit coagulationem Solis in Solem, sed quia augmentationem, quam aliqui quærunt in Sole, huc referendam duximus, hunc quoque usum præmisimus. Persuasum enim sibi plurimi habent, ut reliqua omnia vegetabilia & animantia propagandi spiritum & virtutem in se fovent & retinent, sic quoque Solem, seu aurum ejus non esse expers aut omnino sterile, eo argumento, quod crescat sub terris ex propriis mineris, & non ab initio mundi huc usque, ut inane pōdus, jacuerit, omni facultate vivificâ orbatum. Nihil est, inquiunt, vitali illo spiritu vacuum, qui permeat omnia terræ creata, eaque pullulare, sibi que similia producere facit. Elementa enim terræ & aquæ, quibus metalla abundant, sunt pigra, & ad generandum inhabilia. Aër verò & ignis dant motum & spiritum ad sese multiplicandum idoneum, Cùm itaque aurum omnia quatuor habeat elementa, & ex eorum mirifica concordantia & æquali temperie tantas dotes, ut in igne perduret, & in re medica præstantissimos effectus ad hominū sanitatem conservandam, & morbos depellendos edat, quis negabit, nisi insanus, huic adesse illum spiritum vivificum, & per consequens virtutem sese propagandi? His & similibus, si ritè intelligantur, per se veris, si secus, non solùm falsis, sed quoque multorum errorum causis, hîc in tempore obviam ibimus, respondēdo, quod doctissimi inter Medicos & Philosophos agnoscant, qui no. mixtorum ex ele-

mentis gradus. Primò simpliciter mixtorum & rudi Minervâ compositorum, eaquæ sunt propriè meteora dicta, non ex omnium elementorum complexione, sed quorundam saltem orta. Secundò perfectè mixtorum, ut sunt lapides, mineralia & metalla, ex quibus alia perfectiùs, quàm alia, & nonnulla perfectissimè sunt composita, nempe argentum & aurum. Tertiò vegetabilium, quæ præter mixtionem, vegetabilem animam obtinent, cujus beneficio nutriuntur, augmentantur in justam & speciei convenientem magnitudinem, & sese propagant. Quartò animantium, qui præter jam dicta, habent sensum, appetitum & motum. Quintò ipsius hominis, qui instar parvi mundi præter vegetabilium & animantium potentias, animam quoque rationalem, constantem intellectu & voluntate possidet. In his omnibus spiritus quidam est, ea permeans & vegetans, at diverso respectu. In homine hic spiritus est cœlestis originis & immortalis substantia. In cæteris animantibus, alterius conditionis, qui fortè ab astris iisdem suppedatur. In plantis adhuc ignobilior spiritus habitat, fortè ejusdem ortus. Metalla verò, mineralia & lapides animam propriè dictam non habent, unde sentiant aut vegetent, nutriantur, augeantur & generentur, sed spiritum nihilominus & virtutem infusam ab astris manifestè ostendunt, ut patet in magnete, gemmis, mineralibus & metallis, aliis secundùm magis & minùs. Est quoque spiritus & potentia in rore, pluvia, grandine, & ejusmodi, sed longè inferiori ab his censu: si quis jam vim vegetativam metallis ascribat, ut plantis, ille fallitur suo judicio, & confundit rerum proprietates. Tres itaque ultimi gradus per semina suam speciem propagant, homo & bruta in discreto sexu, duorumque conjunctione, plantè unâ saltem numero, sed Hermaphroditica

dicâ virtute. Nullo autem modo sic metalla multiplicantur, cum generativa, augmentativa & nutritiva facultatibus destituantur, quarum vice motu gravis & levis utuntur, hoc est, vapores ex elementis diversa proportione misti excitantur calore, ut ascendant, & frigore congelantur, ut descendant; Unde fit mixtio eorum omnium, in primis sulfuris & argenti vivi, ex quibus imperfecta, & ex his perfecta oriuntur. Ex vaporibus itaque metalla omnia constant, tam ferrum durissimum & aurum ignibus durable, quàm Mercurius, aut alia leviter congelata corpora, quò ad materiam, & saltem differunt modo mixtionis ac coctionis: In auro, de quo nunc loquimur sunt saltem vapores Mercuriales, non sulfuris illius communis; atque ii sunt duplices, alii materiales dicti, quia materiam suppeditant auro & sunt humidi & frigidi in magna copia; alii formales, quia formam seu tincturam adferunt, & sunt calidi & sicci in longè minori quantitate: Hi inter se mixti, ut in qualitatibus sese mutuo non excedant, constituunt aurum naturale. Verum quidem est, quod magna ex parte forma & gremio materiæ educatur, hoc est, quod vapores illi formales fiant ex materialibus in operibus naturæ, quæ utitur longissimo tempore & calore temperato, quo vaporem humidum & frigidum convertat in calidum & siccum, at in his ars naturam imitari nequit. Hinc cum animadversum sit eosdem vapores formales ex propria sua minera aliquando exhalare, qui si inveniant nullum argentum vivum, nihil quoque inde exoritur, si verò apprehenderint vaporem argenti vivi humidum & frigidum, hunc congelant in argentum & aurum. Nulla ergo ratio patet, cur aurum jam congelatum intra vel extra terræ viscera, dicatur vegetare, augeri aut seipsum propagare, cum semè aliud non habeat,

nisi

nisi duos illos vapores, ex quibus ipsum ejus individuum compositum est. Sperma illud ipsum, ex quo animal vel planta concrevit, non facit propagationem speciei, sed distributum est per omnes partes ad augmentationem individui, quò ad acmen perducto ipsum generat novum sperma in certis locis & partibus, ad propagationem speciei inserviens. Tale sperma cum non generetur in auro, nec sese propagare potest. Unde illi, qui quærunt aurum purum, ignibus intactum, ex mineris suis vel fluviis collectum, idq; per vim ejus propagativam, aliis mineralibus infundendâ multiplicare student, ratione quidam innituntur probabili, at quam experientia & rei ipsius natura refellat: Cui si quis fidem adhibeat, non opus erit sumptibus & periculis haud levibus (ut contigit cuidam, mihi satis noto) tale aurum congerere, instar formicæ Indicæ, & pro ovo Philosophico excubandum in furnis ponere: Quod si itaque hæc vis generativa ad sui simile propagandum idonea non sit in auro illo spiritali, ex quo ignis nihil destruxerit, multo minus est querenda in alio communi per ignes centies macerato & exhausto.

De II. Usu Auri ad Tincturam.

At alii non contenti his demonstrationibus, cum legunt authores de auro loquentes, quod in eo sit sulfur eorum atque inde eliciendum, imò quod ipsum aurum vocetur sulfur, & non è contra, non ulteriori inquisitione facta ad aurum commune (sed ut Arnoldus inquit, veluti a sini rostrum ad fœnum, nescientes ad quid & cur) manus porrigunt, quibus Poëtæ aureoli versus optimè arrident, qui ait:

Hordea

*Hordea cui cordi, demum ferit hordea, in auro
Semina sunt auri.*

Sed illis idem authores satisfaciant, cum inquit, Aurum Philosophicum non esse aurum vulgi: nec sulfur eorum esse sulfur commune aut ex comuni subiecto peti debere, propter causas, quas annectunt; quia hoc nimis durum & æquatum sit, aut ut poëta addit, quia (semina illa ex auro petenda) nimum retro submissa recedant: Hi, inquam, animadvertentes aurum in sua substantia grossa & dura quasi ligatum nihil agere aut virtutem suam augmentativam seu propagativam exerere non posse, hoc est, sulfur, tincturam, formam, Mercurium fixum, vel animam suam nõ relinquere, ad solutionẽ, macerationẽ attenuacionẽ & elixationẽ ejus se contulerunt, non diffidentes hoc modo tractatũ id quæsito fini responsurũ: Verũm quando omnium horum recordor, quæ hujus intentionis gratia à multis phantasticis concepta, tentata & acta vidi, audivi & cognovi, inhorrescere potius cogor & obstupescere, quam de singulis narrationem instituere, aut rationem reddere: Quicquid de coelo, terra, mari, aëre, & igne perquirere potuerunt, huic proposito accommodarunt: Annon quidam mendacissimus mihi jactavit, sese posse radios Solares in vitro captare & eorum essentiam extrahere; quo invento maximè gloriatur ad auri essentiam extrahendam adhibendo? Sunt qui rorem Majalem distillant pro materia omnium rerum prima ad dissoluendum aurum; qui cœlum & omnia ex aquis creata asserunt ex sacris. Alii terram rubram aridam cespite grammineo detecto per noctem sub dio relinquunt & mane distillant inde aquam ad auri solutionẽ accommodam. Alii ex quercu veterima arida ligna putrida accepta distillant ad eundem effectum. Quidam utuntur aquis Regiis cum armoniaco sale, ex forti-

bus

bus, factis, item oleo salis, spiritu urinæ, æceto acerrimo, aqua ex melle, ex chelidonio, ex Mercurio sublimato, ex Mercurio cum stanno, oleo sulfuris per ascensum fumi facto, & innumeris aliis, quæ singula aurum solvunt, corroddunt, & in aqueam tenuitatem reducunt. Concedamus jam his aut similibus aurum in liquorem solvi posse, aut solutum ab illis fuisse. Quid inde? Alii hanc solutionem sibi sufficere putant, quia aurum spirituale, penetrabile & tingibile activè fecerint. Alii hinc ampliùs elementa segregare student distillando & redistillando, donec in tincturam promoveant: Quidam sulfur à Mercurio auri discernere tentant, iisdem mediis. Nonnulli addunt huic solutioni metalla, Mercurios aut pulveres, ut incorporentur auro soluto, & uniantur. At cùm omnes enumerare sit impossibile, cæteris omissis, his respondebimus, non dubitantes, nos pauca calopodia plurimorū pedibus adaptaturos. Qui aurum hoc modo solutum spirituale factum adfirmant, quibus fidem adhibebimus adeò, ut concedamus, quod etiam per alembicum totum evexerint, licet id non sit cuiusvis operarii chymici, nihil tamen ad tincturæ Philosophicæ essentiam spectans inde conficiet: sit aurum volatile & spiritualizatum, ut velit, nondum tamen ex materia facta est forma, aut ex patiente agens. Nam quod antè retuli de geminis vaporibus, auri integralibus partibus sive etiam principiis, quorum alii sunt humidi & frigidi, materiam, alii calidi & sicci, formam auro conferentes, hic in primis spectandum, num ex hac solutione dictorum vaporum, humidi & frigidi convertantur in calidos & siccos, remanente sufficiente humiditate, quâ ingressus fiat in metalla alia? Quod si fieri possit, hæc tinctura est verissima: sed quomodo hoc fieret? Quo instinctu naturæ hæc aqua solutiva potest vapores

*Circa auri
solutionem*

1. *Opinio.*

2. *Opinio.*

3. *Opinio.*

4. *Opinio.*

*Responsio
ad 1. opinionem.*

pores illos alterare in contrarias qualitates summorū graduum, & interim relinquere satis ex primis qualitatibus non alteratum. Unius rei simplicis vel naturalis, vel arte factæ, est saltem una simplex operatio excedens in qualitatibus, ut patet in igne, qui calefacit & exiccatur summè, cui-cunque admoveatur, nec quid humidum aut frigidum relinquit, sed totum absomit; quod si proæresin sive imaginativam vim aut rationem cum voluntate haberet, tum posset unam partem subjecti, in quod agit, intactam relinquere: At neque tum ad hanc intentionem quid prodesset. Hinc aqua solutiva, si quid agit in aurum, totum id corrumpit, & potius in terream substantiam exuccam & inutilem, quam summè calidam & activarum qualitatū redigit. Nam calor in aqua solutiva existens est accidentaliter ipsi aquæ, multò magis auro aut ejus Mercurio, hoc est, non est naturalis calor in illa aqua, sed per vim ignis adductus, adscititius & violentus, qui nec auro essentialiter communicari potest, nisi ad corruptionem ejus, de quo superius. Qui per segregationem elementorum ex auri solutione hujusmodi quicquam boni educere sperant, multis inanibus laboribus se fatigant potius, quam id præstent: Idem enim quod jam dicti quærentes ferè per eadem inveniunt, hoc est, vel aurum integrum seu non solutum, sed corrosum tantum & reducibile, vel in terram redactum, quæ suæ aquæ iterum permisceri nolit, veluti Bernhardus Comes inter suos frustraneos conatus recenset. Per sui destructionem, ajunt Philosophi, nulla res componitur, multo minus aurum. Si quis nepotis generationem appeteret, & ideò vellet filium suum unicum trucidare, atque ex ejus venis, nervis, visceribus aut membris semen aliquod educere idque in matricem nurus immittere ad proles generationem, certè

*Responso
ad 2. opi-
nionem.*

ille omnium hominum insanissimus haberetur, detestatione potius quàm commiseratione dignus. Interim hi perversè in auro quærunt sperma sive sulphur, quod ad auri augmentationem, seu potius sulfuris propagationem adhibere intendunt, absque naturæ consulto aut nutu, ignorantes, per destructionem unius individui non posse innumera ejusdem produci, sed illud in terram aut sua elementa redigi, quæ semel dissoluta ab arte, nunquam iterum conjungi poterunt. Fateor Philosophos hujus elementorum separationis & conjunctionis sæpissimè mentionem facere, sed tropicè potius, quam ad literam intelligi volunt, cum non rarò omnem elementorum separationem evitari in opere debere tradant, & totum opus ad paucissimas easque simplices operationes contrahant. Videatur Isaac lib. 2. cap. 6. aliisque locis. De sulfure Solis à Mercurio separando quod difficilimus & inanis labor sit, jam ante sub expositione Lunæ, declaravimus, unde quantum huic errori sufficiat, petendum. Eadem enim est ratio extrahendi hujus sulfuris aut Mercurii, quæ Lunaris, nisi quod hæc sit difficilior, nec utilior illa. Qui pulveres addunt Soli soluto sive metallorum, sive salum, idem stramen tritulant, nec quicquam frugis inde, nisi paleas & pulveres, reportabunt. Causa hæc est, quia Tinctura auri hisce mediis produci nequit, propter qualitates sæpius inculcatas, nulli subjecto, nisi suo proprio (quod non est ex jam dictis) propriis operationibus (quæ non sunt his similes) communicandas aut naturaliter & radicaliter introducendas. Non opus erit hic repetere aliorum commixtiones, quas faciunt cum auro, nempe Mercurii, aut imperfectorum quorumcunque cum de his jam ante suo loco responderimus. Nihil enim ad Tincturam aut sulfur auri augendum magis pertinebāt quàm

*Responsio
ad 3. opin.*

*Responsio
ad 4. opin.*

quàm aqua ad spiritum vini per confusionem multiplicandum, cum quo nihil commune habet, sed quo plus de ea additur, eo magis vinū adulteratur & dilutius redditur. Verùm his alii contradicentes: Ergo tu, inquit, non credis fuisse, qui ex auro Mercurium currentem eduxerint, aut alias tincturas ex auro elicuerint, in Mercurium vel metallum imperfectum, jaciendas ad convertendum illud in aurum, cum utrumque ab experientia toties probatum etiam nostro hoc ævo constet? Quibus concedo, utrumque factum ac fieri posse, sed hinc nulla utilitas homini, sed damnum & labor, ut ante sub Luna demonstravimus. Novimus enim permagnum Principem nostro tempore id a quodam artifice poposcisse & impetrasse, hoc est, auri in Mercuriū reductionem, verùm cum speraret in hujus auri Mercurii coagulatione aut coctione Tincturam artémque omnem delitescere, eoque nomine diversis chymicis eum Mercurium tractandum & perficiendum tradidisset, tandem inventum est, nulla arte aut ratione coagulari posse, nec ad tincturam inde proliciendam utilem existere, nec cum auro quid commune habere, cui in amalgamatione, non ut Mercurius vulgi, conjungi voluerit. Causa hujus rei est, quod Mercurius sit saltem materia auri, & tinctura seu sulfur inde separatam sit: Veluti si ex lacte per artificium separetur butyrum, tum si quis ex substantia reliqua seu lacte butyraceo, seroso, velit iterùm butyrum aut lac, quale primò fuit, integrum efficere, stultissimus omnium hominum, aut si possit, ditissimus futurus esset. Hinc ex Mercurio solo auri non potest tinctura auri, nec aurū ipsum produci, quicquid conentur artifices. Nec verò illis fides adhibenda, qui dicunt, quocunq; modo tincturam seu rubedinem esse auro detrahendam per oleum salis, spiritum

Objectiones

1.

2.

Responsio

ad 1. Quod

Mercurius

possit educi,

sed absque

utilitate.

urinæ, aut alias aquas solutivas, accū ea projectionē in alia metalla imperfecta fieri posse, ut in aurum reducantur; Corpus verò auri albū remanens posse iterum in aurū ignis calcinatione, vel Veneris coloritio addito, vel etiā in tincturā ipsam promoveri. Nā si sint veri artifices, q̄ hoc affirmant, tropicè cupiunt intelligi, si non perfecti, loquuntur ad suum captum, prout intelligunt scripta Philosophorum, aut naturæ mineralis secreta. Demus, quod tinctura ex auro possit segregari, quemadmodum plures fecisse constat, & cum ea fecisse projectiones in metalla imperfecta. Verūm hos non fuisse veros artifices, sed magnā ex parte deceptores, ex eventu animadvertum est, cūm artem in hac tincturæ extractione ex auro sitam esse, sibiq̄ue eam cognitam adfirmarent, seseq̄ue multiplicationem hujus tincturæ facere posse, aliosq̄ue docere velle acceptā magnā pecuniæ summā falsò promitterent, cūm nihil ex iis præstare possent. Tinctura n. hæc, ut sæpè dictū, nō est multiplicabilis licet sit educabilis per artē ex auro. Ut nec butyrum ex lacte extractū multiplicabile est cum alia substantia, sed solum ex lactis naturali composito educendū. Eodē modo de tinctura auri judicandum, quod illa possit quidem ex auro educi, sed educta nullam sui multiplicationem admittat, quicquid ignari tentent aut gloriantur. Causa hujus impossibilitatis apparet, quia vis vegetativa aut nutritiva non est in auro ejusve tinctura, ut in vegetabilibus vel animalibus, in quibus nutriens vertitur in similitudinem & identitatem nutriti, atque hinc vegetabilia ac animalia crescunt in debitam magnitudinem: sed hoc non contingit in metallis sub terra in suis mineris propriis existentibus, multò minùs extra terram integris aut in partes separatis. Inde aurum integrum non sibi assimilare potest Mercurium aut aliam substan-

substan-

*Responso
ad quod
tinctura se-
gretur
ex auro, sed
absque uti-
litate.*

substantiam, eamve in aurum transmutare, nec tinctura veluti pars auri ex eo abstracta in se aurum, vel quid aliud promovere potest. Si quis contendat, etiamsi non metalla nutriantur, ut vegetabilia ac animalia, tamen veluti per naturam in illis tinctura crescit & augetur, sic quoque per artem. Huic quaestioni antè responsum, quod qualitates calidæ & siccæ introducantur in Mercurium frigidum & humidum longissimo tempore, in vasis naturæ, calore subterraneo ut extrinsecus agente, & sulfure calido & sicco, velut igne interno operante & exiccante humiditatem illam Mercurii, & ad æquationem reducente: quæ cum in artemullo modo haberi possint, ut sint eadem cum naturalibus, hinc nec qualitatès illæ eo modo arte in Mercurium ullum introduci poterunt. Quidam ad hæc respondent, etiamsi artificialia vasa, media & operationes non sint eedem cum naturalibus, tamen sequitur idem effectus per artem, velut per naturam, dummodò artificialia disponantur ad modum naturalium, ut divus Thomas, aliiq̃ue Philosophi attestantur. Deinde metalla esse instar ovorum, quæ calore à matre propriâ seu gallinâ naturaliter, vel ab homine artificialiter (ut in Ægypto antiquitùs & adhuc fit) in vivos pullos excludi possunt. Ad hæc sola coctione apud naturam aurum maturissimum metallorum produci, & imperfectis deficere coctionem, minus coctum verò magis coqui & maturari posse. Imò & id, quod maximè coctum sit aurum quoque superet in colore & maturitate. His quatuor rationibus ita breviter contractis, cum sint causâ errorum inextricabilium multorum etiam ingenii subtilioris & voluntatis haud iniquæ in arte operantium, hoc loco satisfaciemus, quantum conveniet. Quando Philosophi loquuntur, quod in vasis artificialibus idem opus præstari possit, quod

*Obiectio
alia.**Responso.**Instantia
aliorum
ratione 1.**Ratione 2.**Ratione 3.**Ratione 4.**Responso
ad ratio-
nem 1.*

quod à natura præstatur in vasis naturalibus, si illa ad horum modum accommodentur, tum non intelligunt, tanquam homo possit imitari naturam in mineris perficiendis ab infimoque statu, hoc est, Mercurio aut plumbo, in summum, hoc est, aurum provehendis. Nam si hoc ita esset, tum mineræ per artem in aurum perfici possent coctione in vasis artificialibus, at non nisi tempore naturæ debito, hoc est, mille fortè annis, non decem mensibus. Nec cogitandum est, naturam magistræ rerum tanto tempore opus habere ad auri productionem, ad quod generandum ars non millesimam partem temporis requirat, vasis utrobique concessis paribus. At respondetur; Ars calorem intendere & remittere, item disjuncta conjungere & conjuncta disjungere potest pro arbitrio: natura autem saltem uno modo operatur simplici absque remissione aut intentione caloris, absque compositione aut divisione locali materialium. Verùm dicimus, artem non posse, nec velle imitari naturam in minerarum perfectione aut naturali auri generatione, cum id sit impossibile, etiã si mineras jam à natura præparatas, velut ovum quoddam ad formam suam certam ordinatum, sumat & in aurum promoveri conetur, sed intendere ad eundem finem per alia media, hoc est, respicere ad ultimam productionem auri per productionem intermediam ejus tincturæ, velut partis principalis. Cùm enim natura aurum producat, & in eo ars illam imitari nequeat per media naturalia, tamen imitatur in fine per sua propria inventa, non tamen à natura abhorrentia. Hæc media artis, quam proximè fieri possit, ad naturæ media accedere debent, hoc est, vasa, calor & materia artis ad vasa, calorem & materiam naturæ. Quod si natura faceret tincturas, aut si ars perficere posset mineras, tum ars in omnibus naturam imitari deberet, nec

nec exceptio ulla daretur: At cum neutrum fieri queat, vasa tamen & media artis proximè ad naturam accedant, ut in fine cōveniant. Inde dicunt Philosophi, quod idem effectus sequatur ab arte, qui à natura, si vasa artis disponantur ad modum vasorum naturæ. At secundum, quod metalla sint velut ova externis mediis & artificialibus ad suam formam promovenda, respondemus; id in minima parte veritati convenire, in plurimis circumstantiis reclamare. Nam ova sunt animata & habent formam agentem sibi infusam: Item nutriuntur vegetatione perfectâ; fractionem corticis non admittunt, alias humidum nutriens exhalarret, & vis generativa evanesceret: Egent calore leni eodem tempore apud artem, ut naturam, nec ars aliquid facit ad ovi excubationem, sed calor lenis, qui naturalis est, totum perficit, nec artificis media adjunguntur ipsi substantiæ ovi interiori, sed manent extra ipsum: Unde nihil addit ovo, sed ut factum est à natura, ita manet, & ad illam perfectionem, ad quam deputatum est à natura, per artis ministerium promovetur. Verùm hæc omnia sunt diversissimo discrimine in mineris metallorum. Hæ enim non sunt animatæ, licet sulfur calidum, ut agens, apud se habeant, nec nutriuntur: frangi possunt absque exhalatione virtutis: quibus singulis non consideratis, si tamèn quisquam existimet, illas ab arte æquè ut à natura excubari posse, instar ovorum; necessum est, quod quoque idem tempus excubationi earum tribuat, quod naturæ est propriū, ut in ovis; in quibus excludendis est idem tempus apud artem, quod apud naturam: quod cum expectari non possit ab arte, ultra mille annos; Ergo hæc comparatio in nullo convenit, nec in mediis, nec sine. Tertia ratio quoque nihil

*Responsio
ad rationē*
2.

*Responsio
ad rationē*
3.

vocari possint, tamen reipsa longissimè differunt. Aurum coquitur ex mineris per naturam calore leni & temperato, longissimo tempore. Hanc coctionem ars imitetur calore æquè temperato, sed nihil efficiet, nisi longissimum tempus intercedat. Quod si tempus artis sit abbreviandum & calor intendendus, non est coctio naturalis, ideò nec effectus naturalis sequetur, sed aliud quid, de quo natura non curat. Inde dicimus, imperfectis quibusdã deficere coctionem, eaque coqui posse à natura, non ab arte. Quicquid ars imperfectum reliquit, aliquãdo perficere, quicquid natura immaturũ, maturare potest, non econtrà. Hinc aliqui narrant, in Sclavoniæ partibus fossores metallicos occlusisse fodinas, si in metallum non satis maturum incidissent, per aliquot annos, fortè 60. ut maturius intermedio tempore fieret. Verùm humanæ vitæ ea est brevitatis, ut si hoc verum esset, quod 60. annis maturari posset, non expectare posset maturationem ejus. Quidam quoque referunt de lacu seu fossã circa terræ superficiem non profunda in Westphalico tractu, quod singulis ternis aut quaternis annis ejus loci incolas auro interim generatobeat. Talia opera si per naturam fiant, artis tamen beneficio præstari nequeunt. Maturantur quidem mespila tempore & paleis extra arborem; Item poma & pyra varii generis viridia, dura, nec satis matura, temporis diuturnitate digeruntur & coquantur extra arborem, velut quoque in arbore naturaliter, quæ, non dubium est, arte breviori tempore posse digeri, & esui apta reddi, tenendo ea in locis temperatè calidis, ut lectis aut similibus: sed non de specie in speciem, seu de forma in formam promoventur, ut contingere debet in mineris. Uva immatura, acerba, à se non differt essentiã & formã essentiali, maturã & dulci. Ataurum

rum à plumbo differt essentiâ & formâ, licet non materiâ communi & formâ generali, ut homo ab asino differt suâ propriâ formâ essentiali, non autem formâ generali animalis, quæ utrique & homini & asino æquè competit. Ars itaque mineras purgare potest per ignem à superflua humiditate, separando maturum à maturo, veluti pomum immaturum separata humiditate ejus superflua, per lenem calorem maturare, at ex mineris ipsis per maturationem aurum educere nequit, ut nec ex floribus pomi pomum maturum, avulsis utrisque à sua matre seu terra & arbore. Natura itaque sola ex plumbi mineris facit mineras auri, ars utrasque purgat, & segregat ab heterogeneis, atque ita natura immaturum coquit, ars maturum ab immaturo discernit. Unde & quartæ rationis falsitas apparet, quod immaturum non solum maturare possit, sed etiam longè ultra naturalem maturitatem auri evehere in tincturam. Nam si id, quod minus est, inesse non possit, alicui rei, quomodo inerit, quod majus? Quomodo puer, qui gestare nequit viginti libras ponderis, portabit ducentas aut bis mille? Hinc cum mineræ non possint arte perfici in aurum, quomodo in millies perfectius perficientur, nempe tincturam auri. At sunt quàm plurimi ex ita ratiocinantibus, qui cum legerint in authorum libris, tincturam esse in Mercurio, Aurum totum nil esse nisi Mercurium, & in Mercuriū resolui posse naturam & artem ad perfectionem metallorum causandam coctione uti, opus figuli esse spectandum in arte Philosophica; ex his & similibus dictis opinantur in auro nihil esse nisi Mercurium simplicem, coctum ac coagulatum ad maturitatem, quemadmodum vasa figulina alia sunt minus, alia magis cocta, & ante coctionem cruda, nec esse aliam in auro compositionem, nullam æqua-

*Responsio
ad rationē
4*

tionem qualitatum in quatuor elementis, nullam combinationem sulfuris aut argenti vivi, nullam tincturæ, tanquam maturioris partis & formæ, in Mercurium tanquam immaturorem partem & materiam introductionem, sed differre aurum solummodo ab imperfectis, veluti carnes ad rubedinem usque assatæ differunt à crudis, in quo diversimodè falluntur: Nam aurum, ut sæpè dictum, habet suam propriam formam, quæ non est in Mercurio, nec plumbo. Caro autem assata nõ habet aliam formam elementalem, quam eam, quam habet cruda, nisi fortè paucis accidentibus ab ea differentem. Forma autem dat esse rei, & differentiam specificam ostendit, quæ cuicumque competit, eidem definitio & identitas rei competit. Cum itaque plumbum non sit aurum, nisi tropicè dictum, aut potentia remota, non propinquissima, aut actu primo, minimè actu secundo, inde differt ab auro forma essentiali, longissimâ distantia, quo ad naturam, nempe ut inde fiat forma; respectu artis, ut inde fiat materia, in quam forma aliunde introducatur, propinquissima: Verùm de minerarum in aurum coagulatione sub singulis imperfectis satis actum; nunc figuram huic capiti convenientem adjiciemus.

*HIC EST LEO HOSPEX HOMINIS,
hic est homo medicus Leonis.*

Cum antiquitus Roma illa gentium victrix orbi dominaretur, accidit, quod quidam in Africa servus ob facinora quaedam commissa à domino suo fugeret in sylvas atq; in-
via ferarum latibula, ubi cum sese aliquamdiu, ne ab in-
sequentibus traheretur ad poenam, abscondisset, Leo qui-
dam insignis magnitudinis in easdem sylvas sese contulit,
qui cum fortè fortunà hominem ibi latitantem reperisset,
ad eum accessit, nullam præ se ferens rabiem aut iram, sed

potiùs lenitatem, ostentans ipsi unum ex pedibus anterioribus, quem læserat. Homo perterrefactus primò ob belluæ tantæ conspectum, cùm videret adeò cicurem, admiratus quid causæ esset, cur pedem sibi offerret, quem ubi manu apprehendisset, ac spinam interiùs adactam offendisset, eam extraxit. Leo à malo, quo urgebatur, se levatum sentiens, prædas, ut antè insequutus est, quas ad dictum hominem magnâ copiâ apportavit, eique potiozem partem illarum obtulit, veluti mercedem & præmium in se factæ medicinæ: servus vel igne vel Sole in Africa vehementissimè æstuante carnes maceratas & coctas pro levanda fame indies comedit, atque sic longo tempore vixisse perhibetur. Post cùm Leo prædationi ferarum pro more sese dedisset, in insidias sibi ab hominibus ejus loci prætensas incidit, atque ita captus est: ac quia præ cæteris magnitudine conspicuus, Romam missus: ubi loco publico ad certamina cum gladiatoribus aut morte damnatis spectante populo ineunda servatus est. Accidit non longo indè tempore, quod antè memoratus servus, jam œconomus suo Leone destitutus ad hominum conspectum prodiret, ubi cùm agnitus esset, ac tandem Romam adductus, à domino, à quo affugisset, ob perpetrata scelera, belluis, ut mos erat, objectus est. In quem cùm Leo immissus esset, nil furoris in hominem agnatum, à quo se curarum recordabatur, sed potiùs blanditias motâ hinc inde caudâ, ostendit, & ante ejus pedes, ut solitus erat, procubuit. Hujus rei cum populus causas admiratus intellexisset, Leonem homini, ut & vitam cum libertate donavit, acclamans: Homo Leonis Medicus & Leo hominis œconomus vivat, vivat. Hoc etsi non pro facto, sed apologo à quibusdam receptum sit, tamen reverà ita cõtigisse memoriæ proditur ab Aulo Gelliolib. 5.

noct. Attic. cap. 14. qui servum Androdum seu Antroclum appellatum fuisse asserit, historiamque prolixè narrat, ut quilibet loco dicto legere poterit. Idem de Mentore Syracusano, in Syria Leoni eodem modo medicante, nec non de Helpi Samio in Africa, alii scriptores narrant. Nos, sive id Romæ acciderit, sive non, meminimus in Eutopia, ubi Philosophorum turba congregata fuit, simile quid observatum esse. Servus enim Leoni medicinam, & Leo servo cibum, per vices ministravit, cumque utrique capti sint, singulari amore sese mutuo prosequuntur, ita ut Leo ad obsequium servi, & hic Leonis, in perpetuum devinctus sit. Leo hic in Cythærone monte, & Nemea sylva degens ex Luna decidit (veluti in Hieroglyphicis nostris inter Herculeos labores retulimus) de profapia Solis, viridis viribus, magnanimus robore, celer pedibus, furore horribilis, à solo servo cicur & mansuetus redditur, non violentiâ, sed officio, non vi, sed amore victus. Junge ergo servum tuum rubrum forori suæ odoriferæ, & hi duo artem gignent.

De III. Usis Auri.

Nullum est dubium, quin ex Sole optima Medicina corporibus humanis valdè utilis concinnari possit, tum quia à vulgo propter preciositatem & carissimam raritatem ita æstimatur, tum quia à medicis & chymicis ab experientia & ratione edoctis idem statuitur. Hinc aliqui ex vulgo, fortè medicorum præscripto, agris aurum copiosissimum conspiciendum, & tractandum offerri jubent, quia oculis propter colorem & splendorem acceptum, in phantasia speciem haud ingratam excitet, unde cor lætitiâ vel affectu
 mitiori

mitiori accensum spiritus vitales ad membra affecta transmittat uberiùs. Aliqui aurum non aspectu, sed tactu prodesse ægris referunt, at potiùs alieno, hoc est, si medicis & pharmacopœis pro optimis medicinis in tempore administrandis, in manus tradatur. Utrumque non nocere arbitramur, illud imaginatione patientis, hoc effectis agentiu: Verùm aliqui externis hisce auri remediis non contenti, intrinsecus illud comedendum obferunt. Cùm verò sciant, id dentibus conteri non posse, in limaturam subtilissimam reducunt, vel in folia extendunt tenuissima, atque ita miscent cum electuariis, confervis, pulveribus, syrupis aut liquoribus assumendis, non absq; causa ac effectu, nempe ut corroboretur & spiritu vitali abundantiori illustretur. Quidam diffidentes corpulentæ ejus substantiæ, ignitum aurum aliquoties extinguunt in aquis cordialibus, atque ita propinant. Marsilius Ficinus de studioforum sanitate tuenda, libro secundo, utrumque modum jam dictum approbat, cum inquit: Aurum fermè potabile habebis, ut dicam: Collige flores borraginis, buglossæ, melissæ, quam citrariã nominamus: Et quando Luna Leonem subit vel Arietem, vel Sagittarium, aspicitque Solem aut Jovem, eoque cum candido saccharo, aqua rosacea liquefacto, & pro qualibet uncia infere diligenter auri folia tria: Jejunus cum vino quodam aureo sume. Verùm alii considerantes auri compages adeò firmas, ut non ab ignibus aut aquis fortibus superari aut dissolvi queant, non contenti extinctione ejus aut corpulenta administratione, id solvendum priùs & ad medicinalem formam reducendum arbitrati sunt, utque hoc effectum darent, innumeras vias inierunt, quæ omnes non aspernandæ, sed tamen earum aliæ aliis sunt longè meliores & naturæ humanæ accommodatiores: Quidam solve

vere tentarunt aurum cum Mercurio communi : Atque hi facientes amalgama, tandem longa coctione & præcipitatione pulverem rubrum seu præcipitatum, habuerunt: Alii ut hoc facilius & citius præstarent, solverunt utrumq; seu aurum amalgamatum cum Mercurio, in aqua regia, qua subtracta & aliquoties refusa, iterùmque distillata, Turbit, ut vocât, acceperût, multis lotionibus edulcoratû intra corpus dandum : Alii amalgama aliis aquis corrosivis ut Mercurii sublimati, sulfuris per campanam distillati, aut ejusmodi solverunt, à quibus describendis, veluti & usurpandis abstinemus : Quidam aceto acerrimo, spiritu urinæ & oleo salis ad eandem intentionem utuntur, iisque aurû potabile fieri posse promittunt: Verùm hi sciant, Aurum potabile antiquorum Philosophorum esse longè aliud, nempe absque peregrini alicujus additione factum ex Tinctura perfecta cum spiritu vini mixta, quæ cum paucissimis divinitus concessa sit, ejus loco Aurum potabile nihilominus fieri posse concedimus, ex auro calcinato debite & soluto iis mediis, quæ naturæ humanæ non sunt ad versa at familiaria. Quidam solvunt aurum antimonio, vel Mercurio ejus, aut per se ignibus adustum continuis reverberantibus in pulverem, ut ajunt, redigunt medicinalem; qualem Mosen fecisse constat ex sacris literis, cùm aurum vituli aurei combusserit in pulverem & Israëlitis bibendum propinarit. Quidam aurum in sulfur, oleum, sal, butyrum, ut pollicentur magis dictis, quàm præstât rebus, convertunt, atque sic Magnatibus vendunt, fortè plus veneni, quàm Alexipharmacî reconditum habens. Plus enim corrosivi illis compositionibus adesse suspicamur, quàm auri, quicquid multi Thrasones jactent, quibus aurum lucrandum potius in mente, quàm propinandum ægris in-

medicina propositum est, novo genere aucupii & quæstu
 uberrimo. Illi enim non solum lucrantur aurum (pro eo
 dantes nescio quid frivolum) sed & animas hominum, ut
 Plinius falsè inquit, & faciunt experimenta per mortes: Ho-
 rum experientiam Stratonicus Cytharædus laudabat,
 quippe quorum benefacta Sol aspiciat, errores & malefa-
 cta terra tegat. Deus optimus Maximus concedat omni-
 bus bonæ voluntatis & artis filiis legitimis, ad sui gloriam
 hominisque utilitatem, N E P E N T H E S illud Aureolum,
 ab Helena Telemacho datum, quo, ut ille, præteritorum,
 laborum, luctus, doloris & malorum omnium obli-
 vione capti, ipsi cum læticia & animi quiete
 gratias agant sempiternas.

F I N I S.

1383-982 bound with

2/2

SAC

off

